De inzet van 'Mid-Size Communities'om actieve participatie in de VBG - intern en extern -te bevorderen

Afstudeerproject HBO-Theologie, CHE

Student
Jan Hooikammer

Afstudeercoach CHE
Jan van der Plas

Opdrachtgever
Vrije Baptistengemeente Groningen
Arjan Zantingh

1.1.1 Woord vooraf ... 1
2 Inleiding ... 2
2.1 Beschrijving VBG ... 2
2.2 Aanleiding tot onderzoek ... 3
2.3 Onderzoeksopdracht ... 4
2.4 Doelstelling ... 5
2.5 Onderzoeksvraag - met deelvragen ... 5
2.6 Onderzoeksmethode ... 6
2.7 Relevantie en leeswijzer ... 7
3 Literatuuronderzoek ... 8
3.1 Begrippen ... 8
3.1.1 Postmodernisme ... 8
3.1.2 Gemeenschap (community) ... 9
3.1.3 Missie ... 9
3.1.4 MSC ... 9
3.2 Ervaringen met MSC's Internationaal ... 10
3.2.1 Ontstaan van MSC's ... 10
3.2.2 De kern van MSC's ... 11
3.2.3 Tussen kring en gemeente ... 12
3.2.4 Leiding van MSC's ... 14
3.2.4.1 Vrijwilligers ... 14
3.2.4.2 Bottom Up ... 16
3.2.4.3 'Low control/high accountability' ... 17
3.2.4.4 Tijdsinvestering ... 21
3.2.5 Samenbindende elementen ... 22
3.2.5.1 Intern ... 22
3.2.5.2 Extern ... 23
3.2.6 Participeren in de samenleving ... 24
3.2.6.1 Incarnationeel versus attractioneel ... 24
3.2.6.2 Invulling van een MSC ... 26
3.2.7 De drie dimensies van een MSC ... 29
3.2.8 Kinderen en tieners ... 30
3.2.9 Groei door MSC's ... 31
3.2.10 Naar een op MSC's gebaseerde kerk ... 32
3.2.10.1 Paradigma verandering ... 32
3.2.10.2 Verandering in organisatie ... 33

3.2.11 Barrières 33
3.2.12 SWOT 34
3.3 Ervaringen in Nederland 35
3.4 Conclusies 37
4 Praktijkonderzoek 39
4.1 Opzet praktijkonderzoek 39
4.2 Visie VBG 39
4.3 Herders VBG 40
4.4 Kringleiders VBG 41
4.5 MDR 42
4.5.1 Advies 42
4.5.2 Reactie 43
4.5.3 Conclusie 44
4.6 Herderskring versus MSC 44
4.7 Conferentie in Sheffield 45
4.8 Conclusie 46
5 Eindevaluatie 47
5.1 Evaluatie 47
5.1.1 Wat is de kracht van een MSC? 47
5.1.2 Wat zijn de risico's van een MSC? 48
5.1.3 Waarom inzet van MSC's in de VBG? 49
5.1.4 Wat zijn de risico's of barrières van MSC's in de VBG? 50
5.1.5 Discussie 51
5.1.6 Naamgeving 52
5.2 Conclusie 53
5.3 Aanbevelingen 54
5.4 Alternatief 55
Literatuurlijst 56
Bijlage 1 Theologisch kader MSC's 58
B.1 Geloofsoverdracht in OT, NT en geschiedenis 58
B.1.1 Woorden voor samenkomsten in de bijbel 58
B.1.2 Vormen van samenkomen in OT, NT en geschiedenis 61
B.1.3 Minimum eisen om kerk te zijn vanuit de bijbel 65

B.1.4 Conclusie 68
B.2 Ecclesiologie van kerken geënt op de MCS-visie 68
B.3 Ecclesiologie van de VBG 69
B.4 Conclusies 70
Bijlage 2 VBG: Visie en Missie, Geloofsbelijdenis en doelen 72
Bijlage 3 SWOT analyse 79
Bijlage 4 Enquête herders (resultaten) 81
Bijlage 5 Enquête kringleiders (resultaten) 85
Bijlage 6 MDR - informatie vooraf 88
Bijlage 7 MDR - Powerpoint presentatie 90

1.1.1 Woord vooraf

Het thema 'actieve participatie van christenen in de samenleving' loopt de afgelopen zes jaren als een rode draad door mijn leven. In mijn functie als pastor Missie van de VBG heb ik als lijfspreuk dat iedere christen aanstekelijk hoort te zijn in zijn of haar eigen sociale omgeving. Ik heb in deze periode ervaren dat het niet moeilijk is om grote groepen christenen eenmalig in beweging te krijgen. Maar, ik heb ook ervaren dat het veel moeilijker is om hen in beweging te houden. Twee jaar geleden heb ik daarom, samen met mijn vrouw, een nieuwe training ontwikkeld. Een training waarin we twee elementen hebben gekoppeld: discipelschap en missionair-zijn. Het discipelschap van Jezus is hierin ons voorbeeld: samen Gods Woord doen in de praktijk.

Het onderzoek naar het bevorderen van de interne verbondenheid en externe participatie van de VBG in de samenleving door de inzet van MSC's sluit hier naadloos op aan. Bij de start van dit onderzoek wist ik niet dat dit mijn hart zo diep zou raken. Ik ben ervan overtuigd geraakt dat MSC's prachtige voertuigen zijn die passen in onze huidige westerse samenleving. Een middel om het evangelie van Jezus Christus uit te leven midden in de samenleving.

Ik bedank mijn afstudeercoach Jan van der Plas voor zijn begeleiding en feed back. Ik bedank de VBG die als werkgever en opdrachtgever mij stimuleerde om dit onderwerp te onderzoeken en mij de mogelijkheid bood om MSC's in de praktijk te zien werken in Sheffield.

Ik bedank ook Tilly die veel geduld had om te luisteren naar nieuwe inzichten, feed back te geven op mijn geschreven stukken en mij de ruimte gaf om alle prioriteit te stellen voor dit afstudeerproject. En, niet te vergeten Thera die heeft ondersteund bij het redigeren van de tekst van deze scriptie.

Ik hoop dat de uitkomsten van deze afstudeeropdracht mogen bijdragen aan de groei van Gods Koninkrijk in Groningen en alle andere steden van Nederland. De prijs die Jezus heeft betaald is voldoende voor het herstel van de relatie van alle inwoners van Nederland met God. Wij mogen dat heerlijk ruimhartig uitdelen.

Eelderwolde, juli 2012

Jan Hooikammer

Keywords

Attractioneel • Barrières • Christus • Christelijk • Clusters • Community • Discipelschap • Doelgroep • Ecclesiologie • Emerging church • Evangelie • Evangelisatie • Gemeenschap • God • Huiskerk • Incarnationeel • Interactie • Intieme ruimte • Kerk • Leiderschap • Missie • Missionair • MSC • Netwerk • Participatie • Persoonlijke ruimte • Postmodernisme • Postchristelijk • Publieke ruimte • Samenleving • Sociale ruimte • Transactioneel • VBG

2 Inleiding

'Jesus communities of disciple-making disciples'[1]

Dit citaat is afkomstig van Mike Breen en Bob Hopkins en is voor mij de meest kernachtige weergave van het doel voor iedere christen; we zijn geroepen om een discipel van Jezus te zijn en het (logische) gevolg daarvan is dat we ons vermenigvuldigen - het 'maken' van nieuwe discipelen.

Gelet op de afname van het christendom in West Europa, voldoen wij -als kerken en individuen- niet aan dit eenvoudige en compacte doel van christen-zijn. Ik geloof echter dat het een opdracht is die nog steeds actueel is, en ook dat deze haalbaar is.

Ik zeg hiermee niet dat de oplossing simpel is. Maar, ik laat mij hiervoor wel graag inspireren door hen die ons hierin al zijn voorgegaan; pioniers, die ons gelijktijdig uitdagen om 'algemeen geldende principes' toe te passen in onze eigen context.

In deze afstudeeropdracht ligt de focus op de ontbrekende sociale schakel in het kerkelijke leven, die de interne en externe gerichtheid van de kerk zal verbeteren. Dit is van cruciaal belang in onze postmoderne samenleving en zal ons als kerk helpen om te kunnen voldoen aan ons doel '*discipel te zijn en discipelen te maken*'. Ik richt mij hierbij in eerste instantie op de VBG,[2] maar de principes die voortkomen uit dit onderzoek zullen ongetwijfeld ook breder toepasbaar zijn.

2.1 Beschrijving VBG

De VBG is het initiatief geweest van 6 mensen uit Groningen, die in Drachten naar de inmiddels bekende 'Bethel-kerk' gingen. Vanaf 20 november 1988 werden door hen de eerste diensten in Groningen belegd. In eerste instantie waren dit alleen avonddiensten, om op die manier te ontdekken of er voldoende belangstelling bestond voor een eigen gemeente. Dit bleek het geval te zijn en ruim anderhalf jaar later, op 6 mei 1990, werd de VBG een zelfstandige kerk.
Tijdens de ruim 20 jaar van haar bestaan heeft de VBG periodes gekend van zeer sterke groei in ledenaantal. De onderlinge betrokkenheid was goed en er werden tot voor kort veel 'gasten' meegenomen naar de diensten en andere evenementen.

Tegenwoordig bestaat de VBG uit 1000 gedoopte leden. Dit betekent dat, inclusief kinderen en jongeren,[3] ruim 1400 mensen deelnemen aan de gemeente.

De visie[4] van de VBG is om de stad Groningen en het ommeland (de provincie) te bereiken met het evangelie. Dit gebeurt zowel via een invloedrijke en gunstig bekendstaande metagemeente[5] als via gedifferentieerde kringen, herderskringen, basisgemeenschappen[6] en nieuw te stichten gemeenten. In de kleine en middengroepen zal de groei in diepte plaatsvinden; zoals herstel

[1] Breen, M. en Hopkins, B., Clusters. Creative mid-sized missional community (USA, 3DM Publications, 2007) p. 84.
[2] Vrije Baptistengemeente Groningen.
[3] Vanaf 15 jaar kunnen jongeren zich laten dopen en persoonlijk lid worden van de VBG.
[4] Zie bijlage 2.
[5] Gemeente die gekenmerkt wordt door voortdurend te veranderen ingegeven door een veranderende context.
[6] Een herderskring bestaat uit 5 kringen die vallen onder leiding van een herdersechtpaar. Een herdersechtpaar draagt pastorale verantwoordelijkheid voor de aan hen toegewezen kringen en coachen de kringleiders. 2 herdersgroepen vormen samen een basisgemeenschap, welke onder de verantwoordelijkheid van een oudste valt.

naar geest, ziel en lichaam en het leren leven als discipel- een leven van toewijding en dienstbaarheid aan de Heer, Zijn gemeente en aan Gods liefde voor verloren mensen.

De VBG is een gemeente die sinds 2004 volledig uit kringen bestaat. Daarvoor had de VBG wel kringen, maar deelname aan een kring was niet verplicht. Het werd gestimuleerd, maar bleef optioneel. Echter, om de betrokkenheid van de leden bij de gemeente te waarborgen, is ieder lid in seizoen 2004/2005 ingedeeld in een kring. Dit is heel goed geland door gebruik te maken van het grote momentum PDL.[7]

In seizoen 2007/2008 zijn vervolgens de herderskring en de basisgemeenschap geïntroduceerd als middel om de betrokkenheid te vergroten. Deze vallen voor wat betreft omvang tussen de kring en de grote wekelijkse samenkomsten in. De omvang van een herderskring komt overeen met een MSC.[8] Op dit moment zijn er 13 herderskringen in de gemeente.

De VBG is een dynamisch gemeente. Er is veel ruimte voor nieuw initiatieven en de leden accepteren dat er regelmatig veranderingen plaatsvinden binnen de gemeente. De leden van de VBG zijn voornamelijk jong en hoogopgeleid; 30 % van de leden is jonger dan 30 jaar. De achtergrond van de leden is grotendeels reformatorisch. Slechts een klein percentage van de leden heeft een niet-christelijke achtergrond. Zij zijn tot geloof gekomen dankzij vrienden of via outreaches van missionaire teams.[9]

De VBG is in beweging. Ze moet in de komende periode omgaan met de volgende twee grote veranderingen.

In de eerste plaats is er recent (april 2012) een ander gebouw betrokken: ‘de Stadskerk’. Het voorgaande gebouw was te klein geworden, qua omvang en functionaliteit. De capaciteit van de Stadskerk is voldoende om vooreerst door te groeien naar een gemeente van 2500 leden, bij het huidige organisatiemodel. Het gebouw is multifunctioneel inzetbaar voor alle leeftijdsgroepen en geschikt voor extern gerichte activiteiten.

In de tweede plaats speelt de overdracht van het leiderschap binnen de VBG een rol. Senior pastor Wim Stoorvogel wil het voorgangerschap in de loop van seizoen 2012/13 overdragen. De nieuwe voorganger -met zijn team- zal in 2012/13 een nieuw beleid neerzetten, passend binnen de huidige visie van de gemeente om 'Stad en ommeland' te bereiken met het Evangelie. De adviezen die voortkomen uit dit onderzoek zullen bijdragen aan de vorming van het nieuwe beleid.

2.2 Aanleiding tot onderzoek

De groei van de VBG is vanaf seizoen 2009/2010 tot stilstand gekomen doordat het aantal mensen dat zich laat dopen, of dat toetreedt[10] tot de gemeente, is afgenomen. Ook worden de diensten vanaf deze periode minder goed bezocht.

Men wijst hiervoor de volgende 2 oorzaken aan.

---

[7] PDL is de afkorting van het 40 dagen programma Project Doelgericht Leven; ontwikkeld door Rick Warren de seniorpastor van Saddleback Church en in Nederland geïmplementeerd door PurposeDriven Netwerk (http://www.doelgerichtleven.nl).

[8] MSC betekent Mid-Size Communities. In het boek 'Breakout' van Mark Stibbe en Andrew Williams wordt de afkorting ook gebruikt voor Missional Sized Communities. Ik kies voor de eerste afkorting, omdat dit mijns inziens zowel de interne betrokkenheid als de externe gerichtheid weergeeft (zie verder 2.1.4.).

[9] Uit ledenadministratie van de VBG: per 21 juni 2012 1003 leden, 46 (4,6%) geen kerkelijke achtergrond, 113 (11,5 %) onbekend, 844 (85%) kerkelijke achtergrond.

[10] In een andere gemeente al gedoopt door onderdompeling.

Ten eerste, een afname in de bezoekfrequentie van de zondagse diensten door de eigen leden als gevolg van een afname van de onderlinge betrokkenheid en consumentgedrag. En daarbij, een afname van het aantal gasten dat door de leden meegenomen word naar de diensten.

De VBG heeft zich jarenlang gericht op kwalitatief goede programma's. Leden en gasten zijn hierdoor mogelijk onbewust en ongemerkt gewend geraakt zich te gedragen als consument. Dit heeft consequenties gehad op het gebied van de onderlinge betrokkenheid; de leden zijn hierdoor minder gericht op elkaar. Dit is terug te zien in het aantal leden dat participeert op kringniveau: 5 jaar geleden lag de participatie van de kerkleden aan een kring op ruim 90 %. Op dit moment is het gedaald tot ongeveer 75%. En gelijktijdig zijn de leden er minder op gericht geraakt gasten mee te nemen naar de diensten. Zij participeren blijkbaar minder actief in de samenleving.

In de tweede plaats wordt de groei van nieuwe leden genivelleerd door het aantal leden dat het lidmaatschap van de VBG beëindigd. Dit is deels te verklaren door vertrek naar andere regio's van Nederland. Maar, is ook voor een deel te verklaren door leden die vertrekken omdat zij zich niet meer thuis voelen in de VBG. Redenen, die hiervoor worden aangedragen, zijn: *'de VBG is te groot geworden', 'ik voel mij niet betrokken', 'mijn mening wordt niet gehoord'* en *'ik ben het niet eens met de visie van de VBG'.* Kortom, zij ervaren geen persoonlijke betrokkenheid meer bij de VBG.

Anders uitgedrukt: intern staat de onderlinge betrokkenheid onder druk en daarnaast de externe participatie van de leden in de samenleving.

De raad[11] van de VBG heeft daarom vier jaar geleden twee sociale schakels gecreëerd tussen de kring en de zondagse diensten: de herderskring en de basisgemeenschap. De achterliggende gedachte hiervan was, dat deze twee tussenvormen belangrijk zouden zijn voor het vergroten van de onderlinge sociale contacten en de missionaire betrokkenheid bij de eigen omgeving. Beide zijn echter niet goed van de grond gekomen. De 3 basisgemeenschappen die nog bestaan, functioneren echter als herderskring- zowel voor wat betreft hun omvang als hun aansturing.

De raad heeft echter wel de indruk dat in deze tussenvorm(en) sleutels zijn te vinden waarmee gebouwd kan worden aan zowel de onderlinge betrokkenheid van de leden als aan hun missionaire gerichtheid. Dit zijn beide doelen passend bij de VBG-visie; om enerzijds een grote gemeente te zijn, die impact heeft op de Stad en de omgeving, en anderzijds 'klein' te blijven om zodoende de onderlinge betrokkenheid te waarborgen.

2.3 Onderzoeksopdracht

Naar aanleiding van voorgaande is de raad geïnteresseerd in de mogelijkheid van het bevorderen van de interne en externe betrokkenheid van de leden, door herderskringen –ook wel MSC's genoemd- de kern te laten zijn van de kerkgemeenschap. De onderzoeksopdracht van de raad is daarom tweeledig:

1. onderzoek naar ervaringen van op 'MSC-gebaseerde' gemeenten, op zowel nationaal - als internationaal niveau;[12]
2. onderzoek naar de toepasbaarheid en wenselijkheid van MSC's[13] binnen de VBG.

[11] De raad van de VBG bestaat op dit moment uit 5 oudsten waarvan de Seniorpastor Wim Stoorvogel mede-oudste en voorzitter is.

[12] Stibbe, M. en Williams, A., Break Out. One Church's Amazing Story of Growth Trough Mission-Shaped Communities (Milton Keynes, Authentic Media Limited, 2010) p. 245-249.
Setz, R., (2011), http://www.nederlandzoekt.nl/wat-is/naar-londens-voorbeeld/, geraadpleegd 6/12/2011.

2.4 Doelstelling

De doelstelling van deze afstudeeropdracht is om concrete adviezen te ontwikkelen voor de leiding van de gemeente[14] om MSC's in te zetten als middel om de betrokkenheid te vergroten, zowel intern als extern. De interne betrokkenheid, zodat de leden zich thuis voelen in de VBG en ervaren dat de VBG hun gemeente is. De externe betrokkenheid, om groei van de VBG in aantal te bewerkstelligen.

2.5 Onderzoeksvraag - met deelvragen

De onderzoeksvraag is als volgt samen te vatten: Op welke manier kan de inzet van 'Mid-Size Communities' de actieve participatie van leden van de VBG vergroten, zowel in de eigen kerkelijke gemeente als missionair in de samenleving?

Om deze probleemstelling te kunnen beantwoorden, zullen allereerst de volgende deelvragen moeten worden beantwoord.

1) Ervaringen andere kerken
- Wat is een MSC?
- Wat zijn de ervaringen van MSC's in andere kerken betreffende de interne actieve participatie?
- Wat zijn de ervaringen van MSC's in andere kerken voor wat betreft de externe participatie?
- Hoe ziet de organisatie eruit van een kerk die op MSC's is gebaseerd?
- Hoe werkt een MSC in de praktijk?
  - Hoe functioneren in deze kerken de MSC's: frequentie, prioriteit (naast of in plaats van diensten), wel/niet gericht op specifieke doelgroepen, groei in omvang en aantal.
  - Wat zijn de taken van deze MSC's?
- Welke barrières zijn te verwachten bij het starten van een kerk met MSC's?

2) Huidige stand van zaken in de VBG
- Wat is de algemene visie van de VBG? Wat is de daarbij behorende strategie en het hieruit volgende plan van aanpak?
- Wat is de visie van de VBG op onderlinge betrokkenheid en op externe gerichtheid. Welk beleid voert zij uit om deze onderdelen te realiseren?
- Hoe kijken de herders aan tegen het huidige functioneren van de leden voor wat betreft de onderlinge betrokkenheid en de externe participatie?
- Hoe kijken de herders aan tegen het functioneren van de herderskringen?
- Hoe ervaren de kringleiders op dit moment de onderlinge betrokkenheid en, hoe actief participeren zij hier zelf in?
- Hoe ervaren de kringleiders op dit moment de herderskringen?
- Hoe beoordelen de kringleiders op dit moment hun eigen missionaire participatie in de samenleving, zowel persoonlijk als in teamverband?
- Waarmee kan de leiding de leden dienen in het bouwen aan de onderlinge betrokkenheid en een meer externe praktische gerichtheid?

---

[13] Ik gebruik bewust de naam MSC, omdat een herderskring wel lijkt op een MSC, maar toch volledig anders is (zie H 3).

[14] De leiding bestaat uit de raad van oudsten en de staf. De raad draagt geestelijke verantwoordelijkheid voor de gemeente en is verantwoordelijk voor het vaststellen van de visie van de gemeente. De staf is verantwoordelijk voor de organisatorische uitvoering van de visie. Zij maken beleid per deelraad (cluster van taakgroepen), passend binnen de visie van de gemeente.

3) Ecclesiologie

- Wat is vanuit bijbels perspectief de visie op de kerk? Wat zijn de minimum randvoorwaarden om te voldoen aan het criterium kerk?
- Welke ecclesiologie hanteert een MSC? Wat zijn hun bouwstenen en voorwaarden?
- Welke ecclesiologie hanteert de VBG en in welke mate passen de aangereikte bouwstenen en voorwaarden vanuit de MSC hierin?

4) Toepasbaarheid binnen VBG

- Is de wijze waarop MSC's functioneren binnen andere kerken toepasbaar binnen de VBG qua visie, cultuur etc.?
- Welke veranderingen zijn nodig bij invoering van MCS's binnen de VBG?
- Zijn de benodigde veranderingen haalbaar binnen de VBG?
- Wat zijn mogelijke ongewenste neveneffecten?

5) Uitvoering resultaten

- Welk proces is nodig voor bezinning en besluitvorming binnen de leiding? Allereerst de algemene leiding van de VBG en vervolgens de herders, kringleiders en leiders van taakgroepen en teams.
- Hoe moet de communicatie naar de leiding en de gemeente worden opgezet om het proces goed te begeleiden; wanneer, wat en hoe?
- Hoe kunnen deze veranderingen, zowel de beleidsveranderingen als de ongewenste neveneffecten, door de VBG worden gemonitord?

2.6 Onderzoeksmethode

Om de onderzoeksvraag uit paragraaf 1.5 te beantwoorden, zal gebruik worden gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden.

1. Een literatuurstudie naar het ontstaan en het functioneren van MSC's. Hierbij zal de aandacht vooral uitgaan naar de pionier op dit gebied, Mike Breen. De kerken waar hij dit concept heeft mogen uitwerken worden bezocht in juni 2012.
2. Een literatuurstudie naar de ervaringen van andere denominaties met MSC'S en de huidige internationale en nationale ontwikkelingen op het gebied van MCS's. Hiervoor zal tevens een interview plaatsvinden met Rudolf Setz, één van de pioniers van MSC's in Nederland.
3. Binnen de VBG zal onderzoek onder de herders plaatsvinden, om op die manier te verkennen hoe zij staan tegenover het huidige functioneren van de herderskringen en daarnaast hun visie te horen ten aanzien van het functioneren van de herderskringen in de komende jaren. Aangezien het hierbij gaat om een 'diepteonderzoek', zal gebruik gemaakt worden van met een (semi) gestructureerde enquête. De uitkomsten van de enquête vormen de inbreng voor een discussieavond met de 13 herdersechtparen.
4. Daarnaast zal er onder de kringleiders van de VBG een gesloten enquête worden gehouden, met als hoofdvraag: Hoe staan zij tegenover het functioneren van de herderskringen?
5. Een theologisch onderzoek naar de ecclesiologie vanuit de volgende perspectieven: vanuit de bijbel, vanuit de MSC's en vanuit de VBG. Dit is opgenomen in bijlage 1.

6. De uitkomsten van voorgaande onderzoeken vormen het tussenproduct (voorlopige advies) voor de MDR[15] die gehouden wordt op 17 en 18 februari. Hier wordt de leiders gevraagd naar hun reactie op de gegeven inbreng. Deze reacties op het voorlopige advies zullen worden meegenomen bij de beschrijving van de definitieve adviezen voor de komende jaren voor wat betreft het proces, de communicatie en het omgaan met (ongewenste) neveneffecten van de geplande veranderingen wanneer men kiest voor het invoeren van MSC's. Ook zullen hierin worden meegenomen de praktijkervaringen uit Sheffield.[16]

2.7 Relevantie en leeswijzer

Gezien de breedte van het onderzoek zal het verre van volledig kunnen zijn. Het zal een eerste verkenning zijn gericht op concrete adviezen voor de VBG. De verwachting is echter dat de principes, die naar aanleiding van dit onderzoek naar voren komen, ook toepasbaar zijn in andere denominaties en gemeenten van andere omvang.

Het onderzoek start in hoofdstuk twee, zoals hierboven beschreven, met literatuuronderzoek, aangevuld met een interview met een Nederlandse ervaringsdeskundige. Daarnaast wordt gekeken naar de ervaringen van kerken die pionieren met MSC's; welke lessen hebben zij geleerd en welke randvoorwaarden vinden zij belangrijk voor kerken die willen gaan werken met MSC's.
In hoofdstuk drie worden de uitkomsten beschreven van het onderzoek in de gemeentepraktijk van de VBG. De resultaten van twee enquêtes met het resultaat van de literatuurstudie, vormen de inbreng voor de MDR. De reactie hierop wordt in dit hoofdstuk beschreven.
In het laatste hoofdstuk worden de uitkomsten van de diverse onderzoeken samengevoegd en volgen de aanbevelingen voor de VBG hoe zij MSC's in kan zetten als middel om de betrokkenheid te vergroten, zowel intern als extern. De interne betrokkenheid, zodat de leden zich thuis voelen in de VBG en ervaren dat de VBG hun gemeente is. De externe betrokkenheid, om groei van de VBG in aantal te bewerkstelligen.

Om er zeker van te zijn dat MSC's bijbels te verantwoorden zijn is ook onderzocht wat de theologische kaders zijn van de MSC's; wat is de ecclesiologie van deze vorm van kerk-zijn en wat betekent dit voor de VBG? Dit wordt uiteengezet in de eerste bijlage.

[15] Meerdaagse Raad van oudsten en staf met hun partners; eenmaal per jaar 2 dagen vergaderen zij op een externe locatie voor het vastleggen van visie en beleid voor het volgende kerkelijke seizoen(en).
[16] Conferentie 'Pilgrimage' van 10 tot en met 14 juni 2012, met praktijkbezoek aan de twee pioniersgemeenten in Sheffield; St. Thomas Philadelphia en St. Thomas Crooks.

3 Literatuuronderzoek

3.1 Begrippen

Begrippen kunnen eenvoudig een eigen leven gaan leiden. Een begrip krijgt een kleur door datgene wat erover gelezen is of hoe het gebruikt is in de afgelopen jaren. Voor deze scriptie zal allereerst worden gedefinieerd wat bedoeld wordt met postmodernisme, gemeenschap, missie en MSC.

3.1.1 Postmodernisme

Postmodernisme wil zeggen: datgene dat komt na het modernisme. Maar, niet alleen duidt het op iets wat na het modernisme komt- het is ook een duidelijke breuk met het modernisme. In de tijd van het modernisme was alles nog overzichtelijk. De wereld was overzichtelijk, het doel in het leven was helder en de samenleving was geordend. De verlichting had gezorgd voor een nadruk op de rede; grote natuurkundige ontdekkingen in de 18e eeuw ontmaskerden het mystieke wereldbeeld. Alles bleek logisch te verklaren. En met de industriële revolutie in de 19e eeuw ontstond het gevoel dat de wereld niet alleen te verklaren, maar ook te maken viel. De wereld was maakbaar en men geloofde in het vooruitgangsdenken.[17] Met de moderniteit is de godsdienst verschoven naar de marge van de samenleving.[18] Dit vond plaats tijdens de 1e fase van de secularisatie in West-Europa. Zij wordt gekenmerkt door wat sociologen 'differentiatie' noemen: sectoren van de samenleving die oorspronkelijk werden gecontroleerd door de kerk, begonnen zich te ontwikkelen als zelfstandige sferen.[19]

De twee wereldoorlogen van de vorige eeuw hebben het beeld van maakbaarheid en het vooruitgangsdenken onderuit gehaald. Dit gold zowel voor de politiek, de wetenschap als de religie. Die ene, ongedeelde waarheid bleek niet te bestaan, er zijn slechts fragmenten en brokstukken. Niet langer geloven de postmodernen dat de mensheid op weg is naar een betere toekomst of dat er een diepere zin en bedoeling achter de geschiedenis schuilgaat.[20]

Tegenwoordig, is 'de werkelijkheid' dat wat iedereen er zelf van maakt. Alles is relatief en de mens kan niet alles weten. Er is geen absolute waarheid en dat is de waarheid. Gelijktijdig is er ruimte gekomen voor nieuwe vormen van spiritualiteit. Dit is niet alleen voorbehouden aan de georganiseerde godsdiensten, maar men put nu ook uit spirituele stromingen afkomstig uit het Oosten. Het is heel gewoon om te shoppen in de spirituele supermarkt en je 'kar' te vullen met die ingrediënten, die jou aanstaan.[21]

[17] Maatschappij die verbeterd kan worden door de menselijke inbreng.
[18] Dekker, G. en Stoffels, H.C., Godsdienst en Samenleving. Een introductie in de godsdienstsociologie (Kampen, Uitgeverij Kok, 2007) p. 111.
[19] Paas, S., Missionaire Ecclesiologie in een tijd van individualisering (*Theologica Reformata* 54/4 2011) p. 392-293.
[20] Dekker en Stoffels, Godsdienst en samenleving, p.109.
[21] Scheele, P., Leverworst, communicatie en beren (Amsterdam, Buiten & Schipperheijn Motief, 2006) p. 18 en 24.

Het is een taboe om te spreken over *de* waarheid en al helemaal om te zeggen dat Jezus Christus de waarheid is. Door te proeven en te ervaren wordt bepaald of de boodschap, die wordt uitgezonden, voor waar en betrouwbaar wordt gehouden. The medium is the message.[22]

3.1.2 Gemeenschap (community)

Het nieuwtestamentische woord voor gemeenschap is: koinonia. Koinonia is te omschrijven als 'gemeenschappelijk, delen en deelnemen'. Het beschrijft een 'zijns-vorm' en het vraagt om een actieve participatie. Het beschrijft zowel de geestelijke eenheid, als het delen van materiële zaken. Wij vormen een gemeenschap van de Heilige Geest (2 Kor. 13:14) in de eenheid met de Zoon (2 Kor 1:9); we delen ons leven (1 Tes. 2:8), ons bezit (Hand 4;32), het evangelie (Fil. 1:5) en ook delen we in het lijden en de heerlijkheid van Christus (2 Kor. 1:6-7).

Het woord koinonia geeft een hele nauwe verbondenheid aan, zowel met God als in de onderlinge relaties met mensen. De bijbel vertaalt dit met gemeenschap of gemeenschappelijk (bij materie) en deze lijn wordt ook gevolgd in deze scriptie. Daarbij wordt soms ook het woord community gebruikt, in navolging van de Engelstalige literatuur.

3.1.3 Missie

Evangelisatie betreft het brengen van de blijde boodschap van Jezus Christus. Maar, deze term wordt te vaak alleen geassocieerd met de verkondiging van het Woord- met daarbij het beeld van staand-op-een-zeepkist-op-de-markt of ventend langs de deuren.
In deze scriptie wordt voor het verspreiden van het evangelie in 'Woord en Daad' het woord missie gebruik. Missie omvat de opdracht van Jezus, in woorden en met daden. Dus, niet alleen het verkondigen van het Woord, maar het ook alledaagse gewone leven van een christen in de samenleving.

3.1.4 MSC

MSC is de afkorting van 'Mid-Sized Community'. Wat letterlijk vertaald betekent: 'Middelgrote Gemeenschap'. Een gemeenschap die valt tussen kleinere en grotere groepen; groter dan een kring of cel van een gemeente en kleiner dan de grote gemeentelijke bijeenkomsten. De omvang van een MSC varieert van 20 tot 65 volwassen. Een intergenerationele[23] MSC komt op maximaal 90 à 100 mensen.

Naast de naam MSC zijn in de literatuur diverse andere benamingen te vinden voor hetzelfde concept, zoals Missional Shaped Communities, Mid-Sized missional Communities, Clusters, Trash Groups etc. In deze afstudeeropdracht is gekozen voor MSC als afkorting van Mid-Sized Community om daarbij te benadrukken dat de MSC zowel een interne als externe werking heeft. De toevoeging 'Missional' zou mogelijk een eenzijdig nadruk impliceren op externe gerichtheid, wat mijns inziens geen recht doet aan de algemene principes van de MSC.

[22] Boer, M. de, Nooit meer evangeliseren (Amsterdam, Ark Media, 2011) p. 97.
[23] Niet door leeftijd afgebakend.

3.2 Ervaringen met MSC's Internationaal

3.2.1 Ontstaan van MSC's

Mike Breen had het verlangen om de kerk in Sheffield weer te laten bloeien en groeien. Zijn verlangen deed hem op zoek gaan naar mogelijkheden hiervoor. In zijn zoektocht raakte hij geïnspireerd door een boek van Eddie Gibs.[24] Hij ontdekte dat, waar ter wereld ook een kerk groeide, deze kerk georganiseerd was rondom 3 niveaus van gemeenteleven: kringen/cellen, middengroepen en grote samenkomsten. Hij verwachtte de sleutels voor groei te vinden in de celgroepen, maar werd bepaald bij de middengroepen. Breen heeft zich hierin verdiept vanaf 1984 en ermee geëxperimenteerd vanaf 1988 in de kerk van Sheffield; een kerk die bestaat uit een vermenging van twee denominaties: de Anglicaanse kerk en een Baptistengemeente. De resultaten overweldigden hem; de gemeente werd een kerk waar de leden naar elkaar omzien, met elkaar geestelijk groeien door discipelschap en die wervend is in de samenleving. Het werd geen tijdelijk fenomeen, maar een duurzame missionaire beweging. Dit werd opgemerkt door andere kerkleiders en heeft geresulteerd in de start van een wereldwijde beweging. Een kenmerk van deze beweging is dat zij is ontstaan en toepasbaar is in een variëteit aan denominaties.

Dit hoofdstuk is een weergave van het onderzoek naar de ervaringen van Mike Breen en andere belangrijke medepioniers, zoals Mark Stibbe, Andrew Williams, Wolfgang Simson, Tim Chester & Steve Timmis en Matthijs Vlaardingerbroek. Er zullen ongetwijfeld nog meer pioniers zijn, maar dit onderzoek is beperkt tot de hiervoor genoemde personen. Via hen worden ook andere bronnen aangeboord. Mike Breen heeft het MSC-concept het meest volledig omschreven. Hij pakt alle facetten op die relevant zijn. De andere pioniers beperken zich tot die onderdelen, die voor hen van belang waren.

Mark Stibbe heeft geëxperimenteerd met 'zoekerdiensten', naar het model van Willow Creek. Hij zette al zijn energie in, in het aanbieden van laagdrempelige diensten van hoogwaardige kwaliteit. Zijn conclusie was dat er wel veel christenen uit andere kerken op deze diensten afkwamen, maar bijna geen onkerkelijken. Ook de alpha-cursus, die gelijktijdig werd aangeboden, trok weinig niet-christenen. Slechts eenmaal bleek de alpha-cursus een groot succes, omdat een vriend van hem persoonlijk niet-christenen uitnodigde- waarvan er velen ook kwamen. Ook heeft Stibbe gepionierd met de principes van de celkerkbeweging; kringen uitdagen om te functioneren met een naar buitengerichte focus. Maar, ook dit bleek niet het missionaire resultaat te geven wat hij ervan verwachtte. Dan stuit hij op twee modellen die belangrijk blijken te zijn.

Door Meic Pearse komt hij op het spoor van het 'ga-naar-hen-model' in plaats van het 'kom-naar-ons-model'. Pearse vergelijkt onze postmoderne samenleving met de Chinese samenleving met 'minimale christelijke elementen'. In China heeft de groei van de kerk plaatsgevonden via de huiskerkbeweging dankzij non-professionals.

[24] Gibbs, E., I believe in Church Growth (Fuller Seminar Press, 1993).

In deze periode komt Stibbe in contact met Mike Breen en gaat hij het MSC-model toepassen.[25] In zijn boek 'Breakout' vertelt hij zijn ervaringen met MSC's in St. Andrews in Chorleywood- een kerk geënt op de pinkstertheologie.

Tim Chester en Steve Timmis horen bij de christelijke gemeenschap 'The Crowded House' in Noord-Engeland. Deze gemeenschap probeert de missie van de kerk in de postmoderne wereld vorm te geven in de context van hun eigen buurt. Zij willen op een andere manier kerk-zijn; zichtbaar, begrijpelijk en laagdrempelig. Zij koppelen de gereformeerde theologie aan nieuwe vormen van kerk-zijn. Daarin staan twee basisprincipes centraal: evangelie en gemeenschap. Alles wat een kerk hoort te doen, wordt bepaald door het evangelie en de context is altijd de gemeenschap waar de kerk deel van uitmaakt.[26] Hun boek Total Church in sterk gericht op de theologische onderbouwing en minder gericht op de praktische invulling ervan.

Matthijs Vlaardingerbroek is één van de Nederlandse pioniers van missionair gemeente-zijn door met zijn gezin te gaan wonen en leven in een achterstandswijk in Den Haag. Vanuit deze ervaring begeleidt hij nu andere kerken in Nederland in het herontdekken van hun missionaire betekenis. Matthijs schrijft in zijn boek over de tegenslagen en successen die hij ervaart bij zijn zoektocht om de niet-kerkelijke Nederlander te bereiken met het evangelie.

3.2.2 De kern van MSC's

Een MSC is heel flexibel en heeft veel verschillende verschijningsvormen. Maar, in de kern zijn MSC's als volgt te omschrijven:

a) *Een MSC is een middelgrote groep, groter dan een kring of cel van een gemeente en kleiner dan de 'grote' samenkomsten. De deelnemers groeien samen in hun relatie met God door het ontwikkelen van een relevante levensomvattende spiritualiteit (2.2.3).*
   MSC's zijn de kern van de kerk, waarbij kringen en grote samenkomsten het geheel completeren. Dus, het is niet een kerk met MSC's, maar: de MSC's die samen een kerk vormen, met ondersteuning van kringen. Door de verwevenheid met de samenleving, groeien de leden in een spiritualiteit, die alle levensterreinen omvat.
b) *MSC's worden geleid door vrijwilligers, die zelf als discipelen op hun beurt weer anderen discipelen maken van Jezus (2.2.4).*
   Dit in contrast tot kerken die geleidt worden door één of meerdere professionals, waarbij de leden zich (gaan) gedragen als consumenten. In een MSC is ieders bijdrage belangrijk en krijgt iedereen een kans om mee te bouwen en te groeien in vaardigheden. Er vindt vooraf geen 'auditie' plaats.
c) *Een MSC ontleent haar identiteit en doel aan een gezamenlijke missionaire visie. Een MSC is geografisch georiënteerd of richt zich op een speciale doelgroep, waarbij ze rekening houdt met de sociale patronen van de gegeven context (2.2.5).*
   Een MSC heeft een duidelijk omschreven focus. De breedte van de samenleving wordt bereikt door een verscheidenheid aan MSC's.
d) *MSC's zijn met elkaar verbonden door een netwerk, dat dient om elkaar te ondersteunen en voor de onderlinge aanspreekbaarheid (2.2.5).*
   Het blijft belangrijk voor een MSC om zich verbonden te weten met een groter geheel, zodat ze niet volledig opgaan in hun eigen visie. Juist het grotere plaatje inspireert een

[25] Stibbe en Williams, Breakout, p. 17-24.
[26] Chester, T. en Timmis, S., Total Church, Evangelie en gemeenschap (Amerongen, The Media Alliance, 2011) p. 13.

MSC om hieraan bij te dragen. De aanspreekbaarheid voorkomt dat MSC's ontsporen, omdat de leiders een verengde of eenzijdige visie ontwikkelen.

e) *Een MSC bouwt aan een christelijke gemeenschap waar je bij hoort en waar je in participeert op dagen, tijden en plaatsen, die passen bij deze MSC. De bijeenkomsten zijn geen kopieën van de zondagse samenkomsten (2.2.6).*
De bijeenkomsten vinden ook plaats buiten de zondagen om. De doelgroep, die de MSC wil bereiken, bepaalt de plaats, de vorm en de tijden van de samenkomst.

In de paragrafen hierna zal op de afzonderlijke kenmerken worden ingegaan.

3.2.3 Tussen kring en gemeente

Een MSC is een middelgrote groep, groter dan een kring of cel van een gemeente en kleiner dan de 'grote' samenkomsten. De deelnemers groeien samen in hun relatie met God door het ontwikkelen van een relevante levensomvattende spiritualiteit

In bijlage 1 wordt ingegaan op de rol van 'familiare bijeenkomsten' vanuit bijbels perspectief. Maar, ook de sociologie heeft onderzoek gedaan naar de sociologische ruimtes die worden ingenomen in de samenleving. Zo maakte Edward T. Hall[27] een onderverdeling van vier sociologische ruimtes. Hij komt tot de conclusie dat wij al deze vier ruimtes gebruiken voor de ontwikkeling van onze persoonlijkheid, cultuur en communicatie.

- *Publieke ruimte*.
  Dit is de ruimte waar het gaat om het delen van een gezamenlijke ervaring. De samenhang - onderlinge verbondenheid - ontstaat door beïnvloeding van buitenaf.
- *Sociale ruimte.*
  Hier kunnen we elkaar 'oppervlakkig' leren kennen. Dit is een veilige ruimte waar we kunnen beslissen met wie we graag een diepere relatie willen aangaan. De samenhang ontstaat door actieve deelname en deels door beïnvloeding van buitenaf.
- *Persoonlijke ruimte.*
  In deze ruimte delen we onze persoonlijke ervaringen, gedachten en gevoelens. De mensen die we ontmoeten in deze ruimte zijn goede vrienden in plaats van kennissen. Samenhang ontstaat door actieve deelname.
- *Intieme ruimte.*
  Hier durven we helemaal transparant te zijn over onze ervaringen, gedachten en gevoelens. In intieme relaties kennen we elkaars 'naakte waarheid' en toch schamen we ons niet.

Uit het onderzoek van Hall blijkt dat er ook een nauwe relatie bestaat voor wat betreft de fysieke afstand tussen mensen en de sociologische ruimte waarin men zich bevindt. Maar, deze onderlinge relatie verschilt per cultuur. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat veel mensen competent zijn in enkele, maar niet alle vier sociologische ruimtes.

Joseph R. Myers[28] gebruikt de indeling van Hall in relatie tot 'community'. Hoe ervaren we de gemeenschap in deze onderscheidende ruimtes? Wanneer voelen wij dat wij ergens bij horen? Hij heeft de visie dat echte gemeenschap wordt ervaren wanneer we aansluiting hebben in alle vier sociologische ruimtes. Het gaat hierbij niet over balans, maar over harmonie. Balans impliceert gelijke verdeling over alle ruimtes en harmonie geeft aan dat alle vier ruimtes naast

[27] Hall, E.T., The Hidden Dimension (Anchor Books/Doubleday, 1966/1982) p. 114-129.
[28] Myers, J.R., The Search to belong (Grand Rapids, Zondervan, 2003) p. 41-50.

elkaar nodig zijn. Myers pleit tegen een eenzijdige nadruk op één van de vier sociologische ruimtes.

Als kleine groepen worden gepromoot als de enige of beste omgeving om gemeenschap te kunnen ervaren, zullen ze uiteindelijk niet in staat zijn om het aan deze verwachtingen te voldoen. Daarnaast ontstaan er ook problemen als we intieme relaties verwachten in de persoonlijke ruimte. Een gemeente is gezond als ze alle vier ruimtes promoot en mensen helpt om te groeien in elke ruimte.[29]

Mike Breen legt parallellen tussen deze vier sociale ruimtes en de diverse vormen van bijeenkomsten in de kerk.

Type ruimte	**Parallellen in de kerk**
Publieke ruimte	Zondagse samenkomsten (> 100 mensen)
Sociale ruimte	MSC's (20 - 50+ mensen)
Persoonlijke ruimte	Kringen/cellen (3-12 mensen)
Intieme ruimte	Partners/maatjes (2-3 mensen)

Tabel 1 De vier sociale ruimtes en de diversiteit van de bijeenkomsten in een kerk

De MSC vervult de rol van de sociale ruimte. De omgeving waar men in alle veiligheid oppervlakkige contacten kan aangaan en gelijktijdig de vrijheid heeft om een niveau dieper te gaan. Juist in de sociale ruimtes zullen gasten zich veilig voelen. In deze ruimte kunnen zij ervaren met wat voor mensen ze in contact komen. Hier kunnen zij een keuze maken om de contacten eerst op het sociale niveau te houden of een (on)bewuste keuze maken door open te staan voor diepere relaties. Dit in tegenstelling tot een kring. De deelnemers kiezen hier bewust voor deelname en delen hun persoonlijke leven.[30] Dit kan heel bedreigend zijn voor een gast.

Matthijs Vlaardingerbroek omschrijft niet expliciet deze ruimtes. Hij omschrijft de kracht van de missionaire kring[31] die aan wijkbewoners de mogelijkheid biedt om ongedwongen een keer binnen te komen. Zijn ervaring is dat bezoekers groeien van 'Belonging naar Believing', doordat ze welkom zijn en worden opgenomen in de missionaire kring. Als bezoekers open staan voor meer, biedt hij kansen om te anticiperen. Hij ziet dat hierdoor gasten tot geloof komen en uiteindelijk ook gaan participeren in de kleine kring.

De huiskerken,[32] zoals door Wolfgang Simson beschreven, concentreren zich ook op de sociale ruimte. Hij stelt dat een huiskerk het ook kan stellen zonder de publieke ruimte. Een huiskerk kan ook zijn eigen vieringen houden en is hierdoor niet afhankelijk van de grote bijeenkomsten

[29] Myers, The Search to Belong, p. 107.
[30] Hendriks, C., Geestelijke groei in kleine kring, Trouw - De verdieping (5/1/2012) p. 6-7.
[31] Vlaardingerbroek, M., Grensverleggend. Hoe de kerk opnieuw missionair kan zijn (Heerenveen, Uitgeverij Medema, 2011) p. 19 en 200-201. Een kleine groep tussen de 3 en 20 volwassenen die samen met elkaar en hun gezinnen een grote familie vormen. Een gemeenschap die er is voor elkaar, maar die zich juist ook naar buiten richt.
[32] Vergelijkbaar met een MSC, maar een volledig zelfstandige eenheid. Normaal verbonden met een regionaal netwerk, maar dit is niet noodzakelijk.

of een regionaal netwerk. Hij ziet dit als een kracht om te kunnen bestaan in een niet-christelijke omgeving; hij noemt de huiskerk dan ook vervolgingsbestendig.[33]

Simson vergelijkt in zijn boek de huiskerk met de celkerk; voor een celkerk zijn ook de grote samenkomsten noodzakelijk.[34] De celkerk plaats hij in de persoonlijke ruimte, functionerend vanuit een hiërarchische structuur. De huiskerk is niet te scharen onder de celkerkbeweging.

Mike Breen komt tot dezelfde conclusie. Maar, het verschil tussen de huiskerkbeweging van Simson en MSC's van Breen is de centrale rol die de moederkerk[35] gewoonlijk heeft. Simson ziet elke vorm van betrokkenheid met een moederkerk als institutionalisering.[36] Breen ziet, zoals eerder beschreven, de moederkerk als netwerk dat dient om elkaar te ondersteunen en voor de onderlinge aanspreekbaarheid.

De MSC valt in het sociologische model binnen de sociale ruimte te plaatsen; een ruimte groot genoeg voor oppervlakkige contacten en klein genoeg om een niveau dieper te gaan. In onze postmoderne - en postchristelijke samenleving kan juist deze ruimte worden ingezet voor contact met de samenleving. Omdat harmonie tussen de vier sociologische ruimtes belangrijk is, zullen ook de andere drie ruimtes benut moeten worden door een kerk. Kortom, ook maatjes, kringen en een moederkerk naast MSC's. Dit is de kracht van het MSC model van Mike Breen.

3.2.4 Leiding van MSC's

MSC's worden geleid door vrijwilligers als discipelmakende discipelen van Jezus.

3.2.4.1 Vrijwilligers

De MSC valt sociologisch gezien in de sociale ruimte. Dit is de ruimte waar het draait om de onderlinge gemeenschap en niet de professionaliteit. Een MSC is te vergelijken met een grote familie; ieders aanwezigheid en inbreng is belangrijk. Leiding is wel belangrijk, maar dit is onderdeel van het totale familieleven. Ook in een familie wordt niemand vrijgezet voor wat betreft de financiën en tijd om de familie aan te sturen.

Op dezelfde manier wordt de MSC geleid door vrijwilligers. Iedere deelnemer van de MSC staat door werk of studie midden in de samenleving. De MSC vormt de familie met wie ze hun leven delen. Dit delen van het leven is de basis van discipelschap. De manier om de bijbelse principes toe te leren passen in het gewone dagelijkse leven en al doende van elkaar te leren.

De vrijwilligers, die leiding geven aan een MSC, worden eerst zelf meegenomen in een discipelschapsproces (2.2.4.2). Zij leren leiding geven aan een MSC, waarin ieder lid zijn bijdrage levert. In tegenstelling tot waar de theologisch geschoolde voorgangers vooral op worden getraind -het leiden van liturgische diensten en het voeren van pastorale gesprekken- vragen MSC's om een gevarieerd leidersteam, dat in staat is om te faciliteren en te dienen als katalysator Ze is in staat om een MSC in beweging te krijgen, zodat iedereen zijn/haar steentje bijdraagt.

[33] Simson, Huizen die de wereld veranderen, p. 180.
[34] 3 tot 12 leden en deel van een grotere kerk met een hiërarchische structuur. Een volledige vergelijking geeft Simson in Huizen die de wereld veranderen p .162-163.
[35] Benaming voor de kerk waaruit MSC's ontstaan of die uit MSC's bestaat. Maar de moederkerk kan ook een netwerk zijn waarin met verbonden is en waar men onderling aanspreekbaar is.
[36] Breen, Clusters, p.331-334.

Gelijktijdig zal een MSC-leidersteam in staat moeten zijn om visie over te dragen en richting geven aan de MSC. Hier zit gelijktijdig ook een risico aan: is elk leidersteam wel capabel om een MSC aan te sturen? Hoe waarborg je een goede leiderschapsstructuur in een MSC?

Omdat de MSC incarnationeel[37] is, zullen ook gasten er onderdeel van (gaan) zijn. Ook zij mogen bijdragen en worden gestimuleerd om mee te werken aan de invulling van de MSC. Dit is de eerste (onbewuste) stap in discipelschap en gelijktijdig een eerste stap in het toe-eigenen van verantwoordelijkheid.

Paul Donders en Jaap Ketelaar beschrijven in 'Gezond leiderschap in de kerk' vier soorten gemeenten.[38] De familiegemeente -tot 50 actieve leden- lijkt veel op een MSC. De aantrekkingskracht van de familiegemeente wordt bepaald door de persoonlijke aandacht en het gezinsgevoel. De leiders -ze omschrijven hen als 'patriarchen en matriarchen'- hebben veel invloed en sturen (in)formeel aan.[39] Het zijn vrijwilligers, die de leden en gasten veel ruimte geven om zich te ontplooien.
Donders en Ketelaar pleiten voor coachend leidinggeven; volgens hen toepasbaar in zowel een familiegemeente als in een mega-gemeente. Ze omschrijven dit als volgt: '….coachend leidinggeven is meer dan onze teamleden goed laten functioneren in bepaalde taken op bepaalde momenten. Het is cruciaal om in hen persoonlijk te investeren, zodat zijzelf en hun werk vrucht dragen op lange termijn'.[40] Coachend leiderschap is een leiderschapsstijl met als doel om teamleden in staat te stellen om de – samen – afgesproken doelen te realiseren op basis van de volgende uitgangspunten: Evenwaardigheid en tegelijkertijd respect voor het verschil in verantwoordelijkheid. Het teamlid blijft verantwoordelijk voor zijn of haar beslissingen maar kan de coach 'gebruiken' om hem of haar te ondersteunen in het leerproces.

Matthijs Vlaardingerbroek ziet leidinggeven als aansturend en uitdagend. Een team bestaande uit vrijwilligers, die de leden en gasten kansen geeft om actief te participeren in de kleine samenkomsten. Het gaat niet om perfectie, maar om actieve deelname. Een leider heeft lef om los te laten.

Door de omvang heeft een MSC geen financiële ruimte om een parttimer of fulltimer te onderhouden. De middelen, die worden gegenereerd, zijn nodig voor de huur van facilitaire voorzieningen, bijdragen in de kosten van de moederkerk en de diaconale projecten in de eigen sociale leefomgeving. Dit kan ook de nood zijn van de doelgroep, die de MSC wil bereiken.

Hier zit gelijktijdig een risico van de MSC: zijn de leden in staat om voldoende financieel bij te dragen aan de moederkerk? En een, niet minder belangrijke, vraag: is hun focus nog wel gericht op de moederkerk, om hier aan bij te willen dragen.

Een MSC lijkt op een grote familie, die geleid wordt door een gevarieerd team van vrijwilligers. Het draait in een MSC om gemeenschap en discipelschap. Iedere lid van een MSC wordt uitgedaagd om bij te dragen en gasten mogen anticiperen.

---

[37] Zoals Jezus indaalde op onze aarde, zo mogen wij indalen in onze samenleving.
[38] 'Familie'-gemeente < 50 leden, 'herder'-gemeente 50-150 leden, 'programma'-gemeente 150-350 leden, 'bedrijfs'-gemeente > 350 leden.
[39] Donders, P.Ch. en Ketelaar, J., Gezond leiderschap in de kerk (Hoornaar, Gideon, 2010) p. 302-304.
[40] Ibid, p. 232.

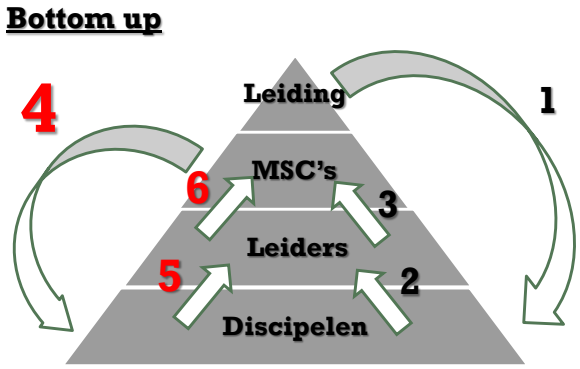
Twee onderdelen van de MSC-structuur, die mogelijk risico's met zich mee brengen:

- Het bouwen van een goed leiderschapsteam in een MSC en het waarborgen van de kwaliteit van het leidersteam.
- De consequenties van een MSC-structuur voor de financiën van de moedergemeente.

3.2.4.2 Bottom Up

Het hiervoor genoemde risico bij het vormen en waarborgen van een goed leidersteam is te realiseren door een voortdurend discipelschapsproces. De leiding van de moederkerk moet zich richten op vrijwilligers, die ze kunnen discipelen en hen op hun beurt weer uitdagen om anderen te gaan discipelen; een 'discipelschap gedreven' cultuur. Anders gezegd, 'Jesus communities of disciple-making disciples'.[41] Er wordt niet gezocht naar leden, die per direct een leidinggevende rol kunnen innemen, maar er wordt gekeken naar leden, die hierin gevormd kunnen en willen worden. Zij worden opgenomen in een discipelschapsproces (zie figuur 1).

Een leider in de gemeente vormt een huddle[42] met potentiële leiders. De basis van het hele proces wat zij samen aangaan is discipelschap, want discipelschap brengt discipelen voort. Discipelen brengen leiders voort en door leiders ontstaan gezonde MSC's . In figuur 1 wordt dit proces aangeduid met 1, 2, en 3. De potentiële leiders worden uitgedaagd om een nieuwe MSC te starten. Vervolgens worden zij uitgedaagd een huddle op te starten met potentiële leiders vanuit de MCS, waaraan zij leiding geven- in de figuur het proces van 4 naar 6.

Figuur 1 Doorgaand discipelschapsproces

Kortom, een voortdurende discipelschaps- en leiderschapsbeweging, die groeit vanuit de basis en die wordt gefaciliteerd vanuit het centrum, de algemene leiding. Elke leider van een MSC blijft actief in het discipelschapsproces, zowel als ontvanger en als doorgever.

[41] De manier waarop Jezus 'discipelde' is heel kort als volgt weer te geven in 4 fasen: ik doe/jij kijkt, ik doe/jij helpt, jij doet/ik help, jij doet/ik kijk. Dit is toe te passen bij alles wat Jezus heeft geleerd en toegepast.

[42] Groep van maximaal 8 (potentiële) leiders geleid door een huddle-leider, die zelf ook wordt geleid in een huddle. Zie Breen, Clusters, p. 52-53. De term huddle wordt in deze scriptie gebruikt, omdat hier geen goed Nederlandse vertaling voor te geven is.

De leiders van de MSC worden in de huddles getraind in karakter, gebed, geloof en vaardigheden. Zij gebruiken deze discipelschapslessen in de huddle die zij aansturen en passen het geleerde toe in het leiden van hun MSC.

Neil Cole beschrijft het belang van dit doorgaande discipelschapsproces als volgt: 'If you can't reproduce disciples, you can't reproduce leaders. If you can't reproduce leaders, you can't reproduce churches. If you can't reproduce churches, you can't reproduce movement.'[43]

Kortom, een beweging naar buiten start met een discipelschapsproces.

Dit lijkt veel op het G 12-model, dat voor het eerst is toegepast door César Castellanos in Bogotá (Colombia).[44] Hij heeft het G12-model ontwikkeld na een bezoek aan pastor David Yonggi Cho van de Yoido Full Gospel Church in Zuid Korea. Een kerk met 1 miljoen leden,[45] gebaseerd op celkerk-structuur. Iedereen is lid van een G12-groep en wordt uitgedaagd om ook zelf een G12-groep te starten. Het doel is om iedere groep te laten bestaan uit 12 leerlingen in navolging van Jezus, die ook 12 discipelen had.

Door te kiezen voor een Bottom Up-benadering bij het zoeken en trainen van potentiële leiders, wordt geïnvesteerd in het DNA van de leiders en indirect in de MSC. De toekomstige leiders worden meegenomen in de visie en waarden van de gemeente. Dit vergt in eerste instantie tijd, maar levert op termijn veel vrucht op: groei door vermenigvuldiging gaat uiteindelijk sneller dan groei door toevoeging van aantallen.

Het is opvallend dat alleen Breen de kwaliteit waarborgt door een voortdurend discipelschapsproces van de leiders van de MSC. De andere pioniers en auteurs besteden wel aandacht aan coachend leiderschap in een MSC of gemeente, maar beschrijven niet het doorgaande proces. Dit kan wijzen op een mogelijk lacune in het voortgaande discipelschapsproces van de leiders.

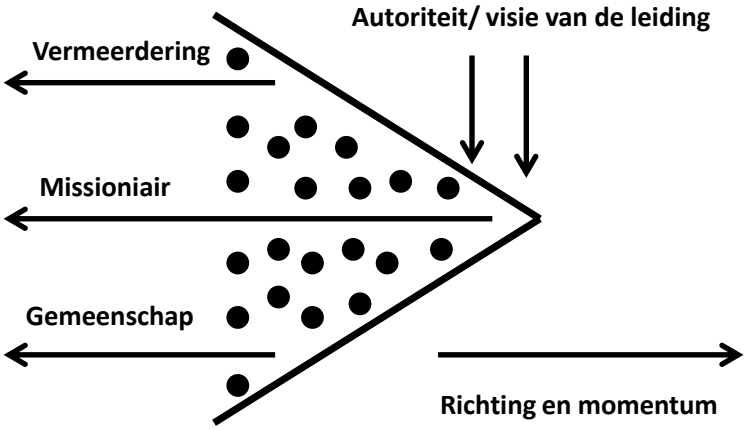
Het DNA van de gemeente wordt door de Bottom Up-benadering doorgegeven. De eerste waarborg voor het vormen van goede leidersteams voor de MSC. Blijft alsnog de vraag staan, hoe de kwaliteit op de lange termijn kan worden gewaarborgd.

3.2.4.3 'Low control/high accountability' [46]

In onze westerse kerken speelt controle een grote rol, zowel in hiërarchisch georganiseerde gemeenten als in de 'vrije gemeenten'. In hiërarchische instituten ligt de autoriteit in handen van de leider/leiding. Via sancties kunnen zij dwingen dat door hen opgestelde wetten en regels worden uitgevoerd. In de vrije gemeenten is de 'machtspiramide' omgekeerd. De leden oefenen autoriteit uit over de leider/leiding; zij kunnen een voorganger ontslaan als hij/zij niet functioneert naar hun tevredenheid. In beide gevallen betreft het een hoge mate van controle door de autoriteit die ze kunnen uitoefenen

[43] Cole, N., Organic leadership. Leading naturally right where you are (Grand Rapids, Michigan, Baker, 2009) p. 250.
[44] http://en.wikipedia.org/wiki/G12_Vision.
[45] http://en.wikipedia.org/wiki/Yoido_Full_Gospel_Church.
[46] Ik gebruik bewust de Engelse term omdat 'Low control' twee kanten heeft: een laag aansturingniveau en een laag controleniveau.

Het MSC-model vraagt om een ander soort leiderschap. Er is gekozen voor een leiderschap gebaseerd op de vijfvoudige bediening van apostel, profeet, evangelist, herder en leraar.[47] De leiders, die boven de MSC's staan, voldoen hieraan. Deze leiders voorzien de MSC's van richting en zij creëren momentum (zie figuur 2). Zij oefenen geen controle over de leiding van de MSC, maar laten deze met hun teams eigen initiatieven ontplooien, creativiteit ontwikkelen en verantwoordelijkheid nemen om de groei te stimuleren.[48]

Figuur 2 Model low control/high accountability

Ook in de MSC wordt gestuurd op het vijfvoudige leiderschap. Dit vraag om een goede samenwerking tussen de vijf onderscheiden bedieningen. De apostel en profeet zijn nodig om te pionieren, de evangelist om extern gericht te blijven en de herder en leraar om te bouwen/cultiveren. Pioniers nemen grondgebied in en bouwers cultiveren deze grond, zodat er groei kan plaatsvinden. Zonder herders en leraren kunnen pioniers wel veel grondgebied innemen, maar ze zullen niet in staat zijn deze te behouden. In een gezonde MSC zijn alle vijf bedieningen aanwezig en herkennen en erkennen ze elkaars kwaliteiten.

Een goede samenwerking tussen de vijf bedieningen is ook belangrijk om eenzijdigheid van een kerk te voorkomen. Een leider vermenigvuldigt zichzelf en bepaalt de cultuur. Een apostel reproduceert apostelen, een evangelist reproduceert evangelisten en een herder brengt herders voort. Het is goed om iedere leider kennis te laten maken met de andere van de vijf verschillende bedieningen. Maar hen wel hun eigen bediening te laten ontdekken en te ontplooien.[49]

[47] Hirch, A. en Catchim, T., The Permanent Revolution. Apostolic imagnation and practice for the 21st century church (San Francisco, Jossey-Bass, 2012) p. 57. Alan Hirsch en Tim Catchim pleiten voor een herstel van gezamenlijk leiderschap van profeet en apostel gebaseerd op Ef 2:20. De visie van Mike Breen is, dat de leiding van de kerk is gebaseerd op de vijfvoudige bediening, zoals staat beschreven in Ef 4:11. Hij legt nadruk op het belang van het leiderschap van apostel en profeet als pioniers en leggers van het fundament van de gemeente.
[48] Breen, Clusters, p. 75.
[49] Breen, M., Multiplying missional leaders, From half-hearted volunteers to a mobilized Kingdom force (Pawleys Island, 3DM, 2012) p. 98-100.

Het model werpt gelijk de vraag op hoe je grip houdt op de geestelijke gezondheid, orthodoxie en vermeerdering van de MSC's. Hier is op te sturen, maar gelijktijdig is het goed te realiseren dat dit nooit is 'dicht te timmeren'. Ook is het de vraag of het nodig is om alles onder controle te willen houden.
Jezus legde de nadruk op visie. In Marcus 9:38 zegt Johannes tegen Jezus: 'Meester, we hebben iemand gezien die in uw naam demonen uitdreef en we hebben geprobeerd hem dat te beletten, omdat hij zich niet bij ons wilde aansluiten'. De reactie van Jezus is als volgt: 'Belet het hem niet. Want iemand die een wonder verricht in mijn naam kan onmogelijk het volgende moment kwaad van mij spreken. Wie niet tegen ons is, is voor ons'.[50] Ook de 'Grote Opdracht'[51] is visionair en niet gericht op het overdragen van regels.
De manier waarop Paulus zijn gemeenten heeft gesticht, lijkt in dezelfde lijn te liggen. Tijdens zijn eerste zendingsreis ontstonden er gemeenten. Bij zijn tweede bezoek stelde hij oudsten aan in deze gemeenten of hij gaf deze opdracht per brief. In zijn brieven corrigeert hij misstanden in de gemeente. Blijkbaar had hij ze geen strakke richtlijnen vooraf gegeven.

Het wezenskenmerk van deze vorm van discipelschap is het overdragen van principes en niet van een strak keurslijf. Maar, dit heeft ook zeker nadelen. Zeker als MSC's zonder een moederkerk of netwerk opereren. Dan zal de diversiteit toenemen met risico's van uitwassen. Sektarisme is daarvan het meest extreme voorbeeld. Peter Nissen wijst in een artikel in Trouw op de volgende risico's van een huiskamerkerk; leiders, meestal mannen, die zich als potentaten gaan gedragen met als gevolg problemen op gebied van financiën en seksueel misbruik.[52] De oorzaak hiervan ligt grotendeels in het niet- verbonden zijn aan een netwerk of kerk met voldoende autoriteit, om zodoende op elkaar toe te zien en elkaar te corrigeren- doordat men elkaar hier de autoriteit voor heeft gegeven. Een recent voorbeeld is sekteleider Heinrich van Geene van het Efraïm Genootschap.[53] Zijn volgelingen volgden hem zelfs in zijn emigratie naar Israël.

Dit maakt dat diverse denominaties terughoudend zijn richting de 'emerging church beweging'.[54] Zo ziet Wim Dekker een groot risico voor sektarisme bij deze nieuwe vormen van kerk-zijn. Hij pleit voor een noodzakelijke interactie tussen de moederkerk en bevlogen pioniers, waarbij het ambt een voorwaardelijke rol speelt. Alleen een predikant mag de sacramenten bedienen. [55] En, slechts bij hoge uitzondering kan deze autoriteit tijdelijk worden overgedragen.

De St. Thomas Crooks werd in 1995 opgeschrikt door een seksschandaal. De voorganger werd schuldig bevonden van seksueel misbruik van meerdere jonge vrouwen uit de gemeente. Mike Breen werkte toen sinds een jaar voor deze kerk. Hij wilde geen systeem van strenge controle en realiseerde zich hierdoor dat discipelschap in combinatie met een hoge onderlinge

[50] Marcus 9:38-40
[51] Matteüs 28:19-20
[52] Nissen, P., Tussen bijbelclub en een sekte, Trouw - De verdieping (25/1/2012) p. 8.
[53] Samsom, L. en Zuidervaart, B., Sekteleider Efräim Genootschap: Alles is beter dan Nederland (Trouw, 20/01/12), (http://www.trouw.nl/tr/nl/5091/Religie/article/detail/312979), geraadpleegd 16/6/2012
[54] Christelijke gemeenschappen, die ontstaan vanuit de niet-christelijke cultuur en context en niet vanuit de gevestigde kerkelijke structuren.
[55] Dekker, W., Marginaal en missionair. Kleine theologie voor een krimpende kerk (Zoetermeer, Uitgeverij Boekencentrum, 2012) p.160-161 en 169.

aanspreekbaarheid cruciaal was in het voorkomen van uitwassen. Breen ontwikkelde daarom drie randvoorwaarden om 'low control/high accountability' te laten functioneren: [56]

- Onderling relationeel vertrouwen. Goede relaties als basis om elkaar aan te spreken, in plaats van institutioneel geregelde afspraken.
- Een omgeving waarin vertrouwen en bemoedigen normaal is. Leiders moeten hierin voorop gaan en dit voorleven.
- Algemeen aanvaarde waarden en principes die gelden voor het netwerk waarbinnen de MSC functioneert. Zonder waarden en principes is het onmogelijk elkaar aan te spreken. Voor de inhoud en de manier waarop dit wordt overgedragen heeft Mike Breen 'Lifeshapes'[57] ontwikkeld.

Dit vraagt om een verandering van denken, gezien de huidige kerkelijke structuren. Vrijheid en gelijktijdig aanspreekbaarheid: 'low control/high accountability'. De voortdurende discipelschapsvorming via de huddles biedt hiervoor een geschikt instrument.

Donders en Ketelaar vatten hun visie op het ontwikkelen van medewerkers als volgt samen: '…als leiders in de gemeente nemen we voldoende tijd om op zorgvuldige wijze medewerkers te werven en te begeleiden. Zo investeren we in hun leven en werk'.[58] Zij leggen de nadruk op zorgvuldigheid in het werven en op het investeren in zowel het leven als de activiteiten van de mensen die je als leider zijn toevertrouwd.

Wolgang Simson hinkt op twee benen. Enerzijds erkent hij dat God leiders heeft aangesteld voor leiderschapstaken in de gemeente; oudsten, apostelen en profeten. Anderzijds schrijft hij dat deze leiders niet automatisch bevoegd gezag hebben. Hij omschrijft dit als volgt: De leiders horen leiding te geven, zoals een vader dat doet in een gezin; dienend. De verantwoordelijken in de gemeente zijn dienaren. Hoe meer ze dienen, des te meer verantwoordelijkheid ze wordt toevertrouwd.[59]

Gilbert Bilezikian maakt verschil tussen leiderschap als normatief model en tijdens een correctie fase. In het normatieve model hebben de leiders een ondersteunende functie waarmee ze de kerk dienen. In de correctie fase hebben de leiders een gezaghebbende functie. Met de bedoeling om langzamerhand terug te keren naar het normatieve model.[60] Hij combineert hiermee het 'vaderlijke dienen' van Simson met de mogelijkheid om bij uitwassen te kunnen ingrijpen.

De genoemde voorbeelden -sekteleiders, financiële schandalen en seksschandalen- maken het mijns inziens noodzakelijk om te kiezen voor een goede leiding boven de MSC's. De huiskerkbeweging is daarin te vrijblijvend. MSC's moeten verbonden zijn aan een moederkerk of een netwerk, waarbij de leiders aanspreekbaar zijn om uitwassen te voorkomen. Toch is een keuze voor de strenge controle geen oplossing. Dit beperkt de creativiteit en bewegingsvrijheid, die een MSC nodig heeft om in te kunnen spelen op de culturele context. De basis van goede onderlinge relaties, onderling vertrouwen en hoge aanspreekbaarheid biedt hiervoor de juiste

[56] Breen, Clusters, p. 77-84.
[57] 'Lifeshapes' is gebaseerd op bijbelse waarheden, die zijn onderverdeeld in 8 levensgebieden. Ze zijn heel gemakkelijk toepasbaar, zowel voor persoonlijk discipelschap als in het trainen van leiders. Dit is uitgewerkt in het boek 'Building a discipling Culture' van Mike Breen en Steve Cockram.
[58] Donders en Ketelaar, Gezond leiderschap in de kerk, p. 310.
[59] Simson, Huizen die de wereld veranderen, p. 177.
[60] Bilezikian, G., De kerk als gemeenschap (Hoornaar, Gideon, 2001) p.134.

ruimte. Daarvoor zal een voordurende discipelschapsvorming nodig zijn. De huddles-structuur is hiervoor een geschikt instrument.

Naar aanleiding van wat hierboven is beschreven zou men zich de vraag kunnen stellen hoe de gemiddelde tijdsbesteding eruit ziet van de MSC-leiders en –leden.

3.2.4.4 Tijdsinvestering

Hoe ziet de tijdsbesteding eruit in een kerk die bestaat uit MSC's? Dit is inzichtelijk te maken door een tabel waarin alle bijeenkomsten worden opgenomen die passen bij een MSC over een tijdsperiode van een maand.

	Kerk gebaseerd op MSC structuur	Kerk met kringenstructuur
Week 1	MSC-bijeenkomst Huddle meeting (ontvangen) Centrale bediening	Zondagmorgendienst Cursus Centrale bediening
Week 2	Kringmeeting Voorbereiden MSC bijeenkomst Cursus/training	Zondagmorgendienst Kringmeeting Centrale bediening
Week 3	MSC-bijeenkomst Huddle bijeenkomst (doorgeven) Centrale bediening	Zondagmorgendienst Cursus Centrale bediening
Week 4	Zondagmorgendienst Kringmeeting Voorbereiden MSC-bijeenkomst	Zondagmorgendienst Kringmeeting Centrale bediening
Week 5 (4 maal/jaar)	Zondagavond MSC-leiders meeting centraal Extra MSC-bijeenkomst	zondagmorgendienst

Tabel 2 Tijdsbesteding in kerk gebaseerd op MSC en kringenstructuur

Uit bovenstaande tabel blijkt dat iemand die deelneemt aan een MSC gemiddeld 3 dagdelen per week actief is. Daarnaast zullen er ongetwijfeld nog extra dagdelen zijn die besteedt worden aan onderlinge contacten in een MSC.

Hoe ziet dit eruit voor een lid van een gemeente met een kringenstructuur? Uitgaande van een actieve gemeente die gericht is op groei, komt dit op gemiddeld 3 dagdelen per week. Hier zullen ongetwijfeld uitschieters naar boven en naar beneden bij zitten.

Wat zijn de lessen die uit deze vergelijking zijn te halen:

1. Binnen de attractionele[61] kerk zijn geen dagdelen ingepland voor contacten met de eigen sociale leefomgeving. Of deze dagdelen komen er overheen (meer tijdsdruk) of er zal weinig tot geen tijd aan besteedt worden.
2. Leiding van een kerk zal moeten kiezen voor één van beide modellen. Het is alleen al voor wat betreft de tijdsinvestering niet mogelijk om op beide modellen gelijktijdig de nadruk te willen leggen. Incarnationeel leven in de samenleving vraagt om investering van tijd, die alleen beschikbaar komt als er een gerichte keuze hiervoor wordt gemaakt.

[61] Attractional = 'Kom naar ons' kerk.

Kortom, de tijdsinvestering van een gemeente gebaseerd op MSC's is niet groter dan een attractionele gemeente, terwijl de externe gerichtheid daarentegen wel groot is.

3.2.5 Samenbindende elementen

Als 'low control/high accountability' het uitgangspunt is, zijn er andere samenbindende factoren nodig dan bij een instituut dat is gebaseerd op autoriteit en controle. De daarbij behorende vraag is: op welke manier geef je samenbindende elementen vorm, zowel in een MSC als tussen MSC's?

3.2.5.1 Intern

Een MSC ontleent haar identiteit en doel aan een gezamenlijke missionaire visie. Een MSC is geografisch georiënteerd of richt zich op een speciale doelgroep waarbij ze rekening houdt met de sociale patronen van de gegeven context.

Een MSC verbindt de leden aan elkaar door een duidelijke identiteit te hebben. Matthijs Vlaardingerbroek maakt gebruik van 6 vragen[62] om de identiteit van een team of gemeente te ontdekken, daarbij gebruikt hij de 7 instrumenten,[63] die Jezus ook gebruikte. Vlaardingerbroek past deze toe in de missionaire kring.
Mike Breen denkt in dezelfde trant, maar beperkt zich tot 3 onderdelen. De leiders van een MSC bepalen de identiteit en nemen hun MSC hierin mee- ze spelen hierin als vanzelfsprekend een cruciale rol. Wat zijn volgens Breen de 3 elementen, die een MSC samenbindt?

- *Heldere visie.*
  Elke MSC moet een helder missionair doel hebben. Wie wil je bereiken met jouw MSC? Wat is de missionaire focus van de MSC? Door een heldere visie wijzen alle neuzen in dezelfde richting. Een duidelijke focus geeft handvatten voor de manier waarop je de MSC gaat opzetten. De kracht en gezondheid van een MSC is afhankelijk van de helderheid van de visie en de manier waarop dit wordt gecommuniceerd richting de leden en omarmd door de leden.
  De visie van een MSC ligt in de lijn van de 'overall'-visie van de gemeente. De visie van de MSC onderscheidt zich er echter van door zich heel bewust te richten op een doelgroep of omgeving.
- *Heldere waarden.*
  Visie gaat over hoe te bouwen aan het Koninkrijk van God, waarden gaan over relaties. Op welke manier wil een MSC bouwen aan de relatie met God, aan de onderlinge relaties en de relatie met de samenleving.[64] Hoe gaat de MSC hier in de praktijk handen en voeten aan geven, zowel ieder persoonlijk als samen als MSC? Welke stijl past hierbij en op welke kwaliteiten wordt de nadruk gelegd in en vanuit de MSC?[65] Deze waarden moeten SMART[66] zijn.
- *Gezamenlijke vocabulaire (woorden)*

[62] Vlaardingerbroek, Grensverleggend, p. 59. De 6 vragen heeft hij overgenomen uit *Als de kerk opnieuw begint* van Gert Noort, Stefan Paas, Henk de Roes en Sake Stoppels.
[63] 1) passie en dromen in mensen wakker roepen 2)meegenomen worden in een hoopvolle missie 3) groeien in groepsverband 4) in aanraking komen met verschillende vormen van onderwijs 5) on the job training krijgen 6) ruimte voor correctie en bemoediging ervaren 7) goede balans tussen toerusting en bediening ervaren. Uit Grensverleggend, p. 173.
[64] Zie 2.2.7. - De 3 dimensies van een MSC.
[65] In Clusters van Mike Breen wordt op p. 290-296. voorbeelden gegeven van hoe MSC's hun waarden omschrijven.
[66] Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

Taal creëert cultuur.[67] De gezamenlijke taal van de MSC is het voertuig van de missie en van de waarden. Dit geeft herkenbaarheid en eigenheid. Uitdaging hierbij is een krachtige en eenvoudige communicatie die pakkend werkt. Een sterke identiteit die helder wordt gecommuniceerd, geeft een krachtige MSC.

De elementen die de MSC samenbindt, kan gelijktijdig mensen buiten de MSC het gevoel geven buitengesloten te worden. Maar, dit risico kleeft nu eenmaal aan de voorwaarden, die noodzakelijk zijn om een groepsgevoel te creëren. Elke MSC heeft specifieke eigenschappen nodig die haar van andere MSC's onderscheidt. Het is de uitdaging voor leiders om zich met de MSC te onderscheiden om betrokkenheid te creëren. Gelijktijdig ligt er de uitdaging om heel transparant met de gemaakte keuzes om te gaan, zodat de MSC door mensen van buiten de MSC als open en toegankelijk wordt ervaren.

De belangrijke rol die een leidersteam inneemt, brengt ook gelijk het risico in beeld; een gezonde en vitale MSC staat of valt met de kwaliteit van het leiderschapsteam. Dit sluit aan bij wat reeds is geschreven over leiding van MSC's in 2.2.4.

3.2.5.2 Extern

MSC's zijn met elkaar verbonden door een netwerk, dat dient om elkaar te ondersteunen en voor de onderlinge aanspreekbaarheid.

Als een MSC goed functioneert, komt ze losser van de moederkerk te staan. De MSC is de familie waarbinnen men zich thuis voelt, waarbinnen en waarmee men dient en naar buiten treedt. De binding met de moederkerk wordt hierdoor minder. Men ziet elkaar minder frequent en de programma's zijn niet meer de samenbindende factor. Hoe bevorder je de onderlinge verbondenheid tussen de diverse MSC's, en hoe blijven de MCS's gericht op dezelfde 'overall' visie?

- *Train de MSC-leiders*
  Leiders van een MSC blijven goed functioneren als ze voortdurend worden getraind en gecoacht in hun taak. Door trainingsgroepen te vormen van leiders van verschillende MSC's, gericht op onderlinge relaties en vaardigheden, blijven ze onderling betrokken op elkaar. In 2.2.4. is het belang beschreven van een voortdurende discipelschap. Via de huddles blijft elke leider betrokken bij de moederkerk.
- *Grote gezamenlijke samenkomsten*
  Het is goed de MSC's met regelmaat in groter verband te laten samenkomen. Als een MSC goed functioneert, zal de behoefte om samen te komen minder worden. Gezamenlijke bijeenkomsten laten zien dat men onderdeel is van een groter geheel. De vorm en frequentie hebben sterk te maken met de traditie van de denominatie waaruit de MSC is ontstaan. Betrokkenheid is te vergroten door MSC's samen te voegen, die bij elkaar passen voor wat betreft stijl en doelgroep. Ook de vorm van de samenkomst kan hieraan bijdragen, door te kiezen voor feest en getuigenissen; met elkaar te delen welke zegeningen van God binnen elke MSC worden ervaren.
  Deze samenkomsten kunnen ook gebruikt worden om de algemene visie en de algemene waarden te delen, hiermee wordt voorkomen dat deze buiten beeld raken.

[67] Breen, M. en Cockram, S., Building a discipling Culture. How to release a missional movement by discipling people like Jesus did (Pawleys Islands, 3DM, 2011).

- *Centraal voorzien van ondersteunende materialen*
  Het steeds weer ontwikkelen van nieuwe materialen kost veel tijd. Het is veel effectiever en gelijktijdig samenbindend om deze materialen te laten ontwikkelen door de leiding van de moederkerk. Het is ook een optie om, per MSC, materialen te ontwikkelen en deze onderling uit te wisselen. Beide opties verruimen het blikveld richting de moederkerk. In beide situaties zijn er echter wel leiders nodig voor het verzamelen/produceren en verspreiden.

Breen heeft al met al een sterke visie ontwikkeld op de interne en externe verbondenheid. Wolfgang Simson en Matthijs Vlaardingerbroek richten zich meer op de interne 'lijm' van een MSC. Waarbij Simson wel de waarde inziet van een extern netwerk, maar dit niet noodzakelijk acht. Hierdoor neemt de diversiteit tussen de MSC toe en vergroot het de kans dat een MSC een volledig eigen koers gaat varen, los van het netwerk.

Een goed leiderschapsteam van een MSC, dat helder de visie en de waarden communiceert, is cruciaal voor een krachtige, gezonde MSC. Voortdurend discipelschap, regelmatig grote samenkomsten en de MCS's centraal voorzien van ondersteunende materialen, draagt bij aan de binding tussen MSC's. Daardoor ervaren de MSC's dat ze onderdeel zijn van een groter geheel. Gelijktijdig is het een waarborg om de gezamenlijke visie en koers scherp te houden. Dit voorkomt excessen door MSC's die een volledig eigen koers gaan varen.

3.2.6 Participeren in de samenleving

Een MSC bouwt aan een christelijke gemeenschap waar je bij hoort en waar je in participeert op dagen, tijden en plaats die passen bij deze MSC. De bijeenkomsten zijn geen kopieën van de zondagse samenkomsten.

3.2.6.1 Incarnationeel versus attractioneel

Michael Frost en Alan Hirsch onderscheiden de 'Attractional church' van de 'Emerging church'.[68] Mike Breen voegt er een tussenvorm aan toe: de 'Engaged church'.[69] De kracht om missionair te zijn verschilt per kerkmodel (zie tabel 3).

[68] Frost, M. en Hirsch, A., The Shape of Things to Come (Peabody Hendrickson, 2003) p. 18. Zij scharen de emerging church onder de incarnationele kerk. Niet iedereen volgt deze indeling, omdat een 'emerging church' die groter groeit langzamerhand attractioneel wordt. Maar, dan is het mijns inziens geen 'extreem emerging church' meer.

[69] Engaged = Ga en nodig uit: kom bij ons, Emerging = Ga en blijf: laat de kerk groeien in de samenleving.

	Attractional	Engaged	Emerging/ Incarnational
Bestaand	**XX**	**X**	**-**
MSC/ Transitioneel	**X**	**XX**	**X**
'Extreem' emerging	**-**	**-**	**XX**

Tabel 3 Effectiviteit Missie per kerkmodel

De MSC is ingedeeld tussen de bestaande kerk en de 'extreem Emerging' kerk. Het is te omschrijven als een transitionele kerk; een MSC is zowel geïncarneerd in de samenleving (incarnationeel) als verbonden via andere MSC's aan een netwerk of kerk (attractioneel).

In onze postmoderne, postchristelijke samenleving is het belangrijk om incarnationeel aanwezig te zijn in de samenleving.[70] Zoals gezegd, we leven in een samenleving waar het eerst gaat om 'Belonging' en daarna mogelijk 'Believing';[71] men wil eerst ervaren hoe christenen leven. Als dit klikt, volgt meestal de zoektocht naar God.

Gary McIntosh & Glen Martin geven in 'Finding them, Keeping them' het belang aan van aanwezigheidsevangelisatie; in sociale netwerken, in noden en in de geestelijke strijd om menselijke zielen.[72] Stanley Hauerwas zegt: 'Het evangelie betekent niets, tenzij het geleefd kan worden en gestalte kan krijgen in het leven van mensen'.[73] Bill Hybels daagt christenen uit om te gaan leven in 3D, middenin de samenleving.[74] Op zich is dit niet nieuw. Uit onderzoeken blijkt dat niet-christenen tot geloof komen, doordat ze via vrienden in aanraking komen met het geloof. Win en Charles Arn hebben in 1984 een onderzoek gedaan onder 34.000 mensen die tot geloof zijn gekomen. 90 % geeft aan te zijn meegenomen naar de kerk door een vriend of familielid.[75]

Ondanks deze kennis, blijft een incarnationeel leven gemakkelijker gezegd dan gedaan. God verlangt er naar dat Hij zichtbaar wordt door Zijn lichaam; door Zijn kerk, door Zijn kinderen.

[70] Kimball, D., They like Jezus but not the church (Grand Rapids, Michigan, Zondervan, 2007) p. 20. Paas, S., Jezus als Heer in een plat land (Zoetermeer, Uitgeverij Boekencentrum, 2001), P. 32.
[71] Boer, Nooit meer evangeliseren, p. 109
[72] McIntosh, G. en Martin, G., Finding them, Keeping them (USA, B & H Publishing Group, 1992) p.23-25.
[73] Hauerwas, S., Een robuuste kerk (Zoetermeer, Boekencentrum, 2010) p. 19.
[74] Denken in vriendschappen, Doorvragen naar verhalen, Durven de leiding van de Heilige Geest te volgen. Uit Just Walk Across the Room (Michigan, Zondervan, 2006) p. 60.
[75] Arn, W. en Arn, Ch., The Master's plan for making Disciples (Monrovia, California, Church Growth Press, 1982) p. 43.

Niemand kan Christus volledig zichtbaar maken, maar samen met andere christenen kunnen wij Jezus zichtbaar maken in deze wereld.[76]

Evert W. van der Poll plaatst de vorm waarvoor wordt gekozen door een plaatselijke gemeente zowel in de 'categorie' incarnationeel als attractioneel: 'Ieder hoort het evangelie in zijn eigen taal, en iedere gemeente geeft er uitdrukking aan in haar eigen cultuur. Die diversiteit is de rijkdom van Gods Koninkrijk. Iedere plaatselijk gemeente of denominatie is onderdeel van de universele gemeente en eigent zich in de vorm daarom de dingen toe die in de bijbel hierover gezegd worden. Tegelijkertijd is zij een gemeenschap van mensen met een specifieke cultuur, taal en traditie'.[77]

René van Loon brengt wel de kerk in de buurt, maar legt de nadruk op attractioneel. Hij geeft prachtige tips voor kerken en individuele christenen, maar zijn boek ademt bij alle voorbeelden het 'kom naar ons' principe.[78] Het doel is om mensen in de kerk te krijgen en niet om als kerk in de samenleving te incarneren.

De kracht van MSC's zit in de tussenvorm. Ze kunnen heel effectief infiltreren in de samenleving als een extreem emerging church. Gelijktijdig hebben ze back-up en kunnen ze terugvallen op de bestaande kerkvormen. Ze zijn transitioneel: incarnationeel aanwezig als MSC in de samenleving en attractioneel in de grote samenkomsten.

Maar, hoe is het incarnationeel aanwezig zijn in de samenleving als MSC in te vullen?

3.2.6.2 Invulling van een MSC

Een MSC is een 7-dagen per week gemeenschap. Een grote familie die op elkaar betrokken is in alle facetten van het leven. Dat betekent niet dat iedereen altijd bij elke ontmoeting betrokken is of wordt verwacht. Stel dat een MSC als doelgroep heeft 'jongeren en voetbal'. Dat betekent dat deze MSC-voetbalteams bestaan uit een mix van christenen en niet-christenen. Maar, deze MSC kent ook kringavonden waar overwegend christenen komen. De niet-christenen zijn wel welkom, maar soms nog niet toe aan deze vorm van samenkomen.[79] Er is dus veel diversiteit aan activiteiten binnen een MSC en ook tussen de verschillende MSC's.

Wolfgang Simson noemt 4 wezenlijke kenmerken van huiskerken, die het geraamte lijken te vormen voor alle huiskerken van alle tijden:

- *Gezamenlijke maaltijd*
  Samen eten geeft sociale verbondenheid. Jezus gaf veel onderwijs tijdens en na de maaltijden. Samen eten verbindt mensen uit verschillende culturen, met verschillende achtergronden.
- *Dynamisch leren*

[76] Vlaardingerbroek, M., Zie je mij, zie je Jezus, Opwekking, jaargang 52, nr. 566 (2012) p. 10-11.
[77] Poll, E. W. van der, Samen in naam van Jezus (Zoetermeer, Uitgeverij Boekencentrum, 2009) p. 38-39.
[78] Loon, R. van, Kerk voor de buurt (Zoetermeer, Uitgeverij Boekencentrum, 2010) p. 9-12.
[79] Een mogelijke invulling van een sport MSC: 2 wekelijks - avond: voetbal + daarna tijd om het leven te delen ('getuigenissen') en ruimte om te bidden voor nood, 2 wekelijks een kringavond voor leden en gasten die mee willen doen - vooraf eten, 1 x/maand een activiteit extern gericht (BARBQ, film, iemand helpen klussen), 1x/maand naar de jongerendienst in de kerk.

Wij zijn in onze westerse samenleving gewend aan klassikaal en geordend onderwijs gericht op de overdracht van kennis. De oosterse stijl van leren is echter geënt op horen, interactie en doen. Anders gezegd: informeren, daarna imiteren en vervolgens initiëren. Een methode die dicht bij het leven staat. Men noemt dit de 'kinetische' manier van leren.[80] Communicatiedeskundigen wijzen erop dat wij 10 % onthouden van wat we lezen, 20 % van wat we horen, 30 % van wat we zien, 50 % van wat we horen en zien,70 % van wat we herformuleren, 80 % van wat we toepassen en 95 % van wat we overdragen.[81]

- *Delen van materiële en geestelijke zegeningen*
  De eerste christenen in Handelingen deelden hun materiële bezittingen, zodat niemand tekort kwam. Maar, daarnaast deelden ze ook hun geestelijke zegeningen. Die ontvang je namelijk niet voor jezelf, maar ook om te delen en elkaar ermee te bemoedigen- zoals Paulus het verwoordde in 1 Kor 14:26.[82]
- *Gezamenlijk gebed*
  Gebed is communiceren met God: de hartslag tussen een kind en zijn hemelse Vader. Als we spreken tot God en tijd nemen om samen te luisteren, gaan we Zijn wil ontdekken. Het is belangrijk om samen met God te communiceren, en ook om te bidden voor elkaar en voor de overheid.[83]

Dit is een samenvatting van Hand 2: 42-47. De conclusie in vers 47 is: het gevolg was dat de christenen gunstig bekend stonden bij het volk en God voegde dagelijks mensen toe.

Mike Breen refereert aan de diversiteit in 1 Cor 11-14. Hij voegt vanuit dit bijbelgedeelte nog twee elementen toe die horen bij de invulling van een MSC; inzet van de diversiteit van de gaven die de Geest aan de deelnemers heeft gegeven en de centrale rol van de liefde. Zonder liefde zullen de andere 'taken' hun doel niet bereiken.

(2.2.7). Lesly Newbigin omschrijft de plaatselijke gemeente als 'de hermeneutiek van het evangelie'. Een MSC is een plaatselijke gemeente die het evangelie leeft zodat de mensen het evangelie kunnen begrijpen.[84] Liefde die zichtbaar wordt door de manier waarop de MSC wordt ingevuld.

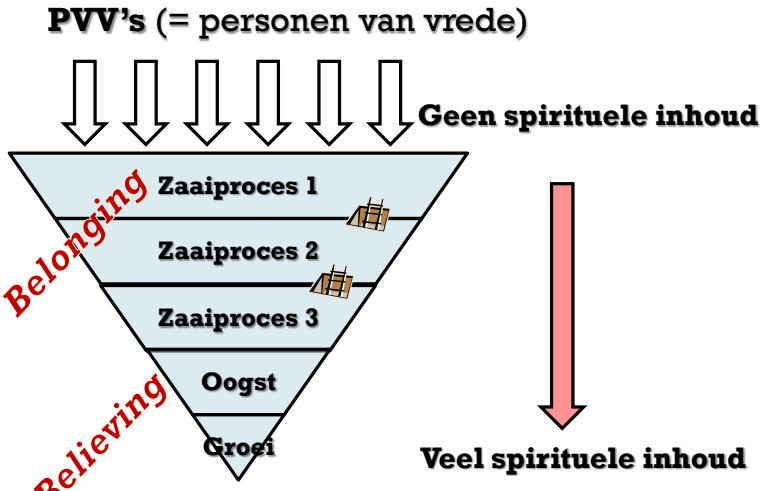
Het is belangrijk om de hierboven genoemde taken met wijsheid in te vullen. Hier volgen een paar aandachtpunten hoe dit te doen is:

- Heldere, transparant communicatie naar gasten. Er mogen geen verborgen agenda's zijn bij het uitnodigen en wees in de uitnodiging eerlijk over de inhoud van bijeenkomst waar de ander voor uitgenodigd wordt.

[80] Simson, Huizen die de wereld veranderen, p. 112.
[81] http://authentis.be/hulpmiddelen/newsletter/nieuwsbrief-1.html geraadpleegd 17/06/2012.
[82] 1 Kor 14:26 - Wanneer u samenkomt, draagt iedereen wel iets bij: een lied, een onderwijzing, een openbaring, een uiting in klanktaal of de uitleg daarvan. Laat alles tot opbouw van de gemeente zijn.
[83] Loon, R., Een kerk die zich beschikbaar stelt voor de buurt, Groei jaargang 16 (2012) pp. 62-66, m.n. p 64.
[84] Newbigin, L., The Gospel in a Pluralist Society, (Grand Rapids, Wm. B. Eerdmans Publishing Co, 1989) p. 222-233.

- Bij het invullen van de taken moet rekening gehouden worden met de te bereiken doelgroep en onderscheid gemaakt worden tussen de diverse activiteiten die ontplooid worden.
- De zondagse samenkomsten mogen niet worden gekopieerd. Dit is een manier van samenkomen die in het westen al eeuwen lang gewoon is sinds keizer Constantijn. Het is de bedoeling dat een MSC innovatief en creatief is in het organiseren van bijeenkomsten.
- Het tijdstip van de activiteiten en de frequentie ervan worden aangepast aan de doelgroep die men wil bereiken. Mike Breen adviseert de MSC's de volgende frequentie: 1x/maand een feestelijke grote samenkomst met meerdere MSC's, 2x/maand een kringavond, 1 tot 3x/maand een extern gerichte MSC-avond.

De invulling van een MSC wordt allereerst bepaald door de doelgroep die men voor ogen heeft. Daarnaast is het essentieel te weten waar de mensen staan die men wil bereiken. Laurence Singlefurst heeft een model ontwikkeld dat de fases weergeeft die iemand meestal doorloopt: de zaaifase, oogstfase en de groeifase (zie figuur 3). Uitgangspunt is de gelijkenis van de zaaier. Bob en Mary Hopkins hebben de zaaifases verfijnd van twee naar drie.[85]

Figuur 3 Fasen van een MSC

De uitleg van dit model richting een MSC-lid luidt als volgt; Zoek allereerst PVV's ,[86] dat zijn bekenden die het fijn vinden om tijd door te brengen met jou en eventueel jouw gezin. Fase één houdt in ontspannen tijd met elkaar doorbrengen, dus met de PVV's in de MSC. In fase twee worden spirituele elementen ingebouwd, zoals samen een film kijken en hierover doorpraten of samen op 'Outreach' in de eigen omgeving om bij iemand praktische hulp te bieden. Ook een eenvoudige bijbelstudie, getuigenissen delen en bidden voor elkaar past in deze fase. In fase drie passen bijeenkomsten waar het hele evangelie wordt uitgelegd, zodat gasten een totaalbeeld krijgen van het christelijk geloof. De oogstfase ligt hier tegenaan. Als je aanvoelt dat de tijd is gekomen voor een keuze om Jezus te gaan volgen, zit je in deze fase. Daarna volgt de groeifase.

[85] Breen, M. en Absalom, A., Launching Missional Communities (US, Sheriar Press, 2010) p. 109-114.
[86] Personen van vrede - iemand waar je een klik mee hebt en waar je welkom bent. Zie Luc 10:8.

In de figuur staan ladders getekend tussen de fases. Een ladder geeft aan dat je helder moet communiceren richting een gast, die wordt uitgenodigd voor een bijeenkomst passend bij de volgende fase. Heldere communicatie voorkomt dat iemand zich bekocht gaat voelen.

Kortom, leef in een MSC het leven, gebaseerd op Gods liefde zoals dat wordt omschreven in Handelingen 2 en 1 Cor 11-14: samen eten, dynamisch leren door informeren, imiteren en initiëren, het delen van materiële en geestelijke zegeningen, gebed en toepassing van de gaven van de Geest. Nodig PVV's uit, maar houdt rekening met de fase waar zij in zitten. Communiceer daarbij helder waar iemand voor uitgenodigd wordt, zodat diegene vooraf kan beslissen over participatie.

3.2.7 De drie dimensies van een MSC

Elke MSC heeft een missionair doel. Hoe wordt er voor gezorgd dat een MSC niet eenzijdig wordt? Het grote gebod vanuit de Bijbel is: 'Hij antwoordde: Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf'.[87] Jezus is duidelijk over de balans van een christenleven: allereerst God liefhebben en daarnaast je naaste liefhebben, zoals je van jezelf houdt. Jezus maakt daarbij geen onderscheidt tussen de naasten; christenen en niet-christenen, het zijn allemaal naasten.

Matthijs Vlaardingerbroek komt uit op die hoofdtaken van een missionaire kring/gemeente: aanbidding, gemeenschap en missionair zijn.[88]

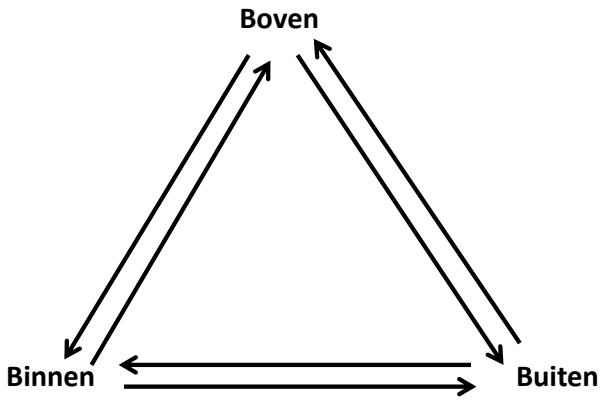
Wolfgang Simson omschrijft de dimensies van een huiskerk als het resultaat van 3 bekeringen. Allereerst de verticale bekering naar God toe; naar Jezus, het hoofd van de gemeente. Vervolgens de horizontale bekering naar elkaar toe; de bekering tot het Lichaam van Christus op aarde. En, tenslotte, de bekering naar de wereld toe; in een toegewijde en zelfs gemeenschappelijk gedragen bediening.[89]

In Total Church beschrijven Tim Chester en Steve Timmis de 2 basisprincipes van de kerk: evangelie en gemeenschap. Zij komen tot dezelfde drie dimensies als hiervoor genoemd, maar onderscheiden de inhoud van de context. De drie dimensies van de context - gemeenschap met God, gemeente en samenleving- zijn geworteld in de inhoud van het evangelie.[90]

Mike Breen komt tot 4 taken: Up, In, Out en Off.[91] Up, In en Out komen overeen met de drie hoofdtaken die hiervoor al zijn beschreven. De 'Off'-taak is de samenbindende dimensie tussen MSC's; elke MSC is onderdeel is van een grotere eenheid; de moederkerk of een netwerk. Deze taak wordt hier buiten beschouwing gelaten. De focus ligt in deze paragraaf op de volgende drie taken: relatie naar Boven, naar Binnen en naar Buiten.
De drie dimensies van een MSC - de drie B's - staan niet op zichzelf (zie figuur 4). Ze beïnvloeden en versterken elkaar. Door God te aanbidden, ontstaat er liefde voor de naaste en wordt nood

[87] Matt 22:37-39.
[88] Vlaardingerbroek, Grensverleggend, p. 107.
[89] Simson, Huizen die de wereld veranderen, p.107.
[90] Chester, T. en Timmis, S., Total Church - evangelie en gemeenschap, (Amerongen, Stichting The Media Alliance, 2010) p. 13.
[91] Breen, Clusters, p. 66-67.

van anderen zichtbaar- zowel van de naasten in de MSC als die van hen buiten de MSC.

Figuur 4 Drie dimensies in een MSC en onderlinge interactie

Door het bouwen aan relaties buiten de MSC wordt de noodzaak ontdekt van Gods liefde en kracht en tevens de behoefte en noodzaak gevoeld om samen met anderen uit de MSC van betekenis te zijn in de samenleving.

Alle3 dimensies –binnen, buiten en boven- horen bij een MSC. Gilbert Bilezikian verwoordde het als volgt: 'Wanneer de kerk in onze tijd geen invloed heeft, als haar getuigenis niets uitwerkt, moeten we allereerst de vraag stellen of ze wel functioneert als een hechte gemeenschap, en of ze wel laat zien dat die eenheid een realiteit is. In een wereld die snakt naar gemeenschap, wordt het krachtigste getuigenis van de waarheid van het evangelie gevormd door de eenheid die Christus verlangde voor zijn nieuwe gemeenschap.[92]

Kortom, de taak van een MSC is gericht aan het werken aan de relatie naar Boven, Binnen en Buiten. Deze 3 dimensies beïnvloeden elkaar, versterken elkaar en horen in balans te zijn.

3.2.8 Kinderen en tieners

Aangezien MSC's als één grote geestelijke familie functioneren, zijn kinderen er een belangrijk en natuurlijk onderdeel van. Vergelijkbaar met een gewoon gezin zijn kinderen ook hier een voortdurende bron van vreugde en soms ook van zorg.[93] Voor Simson is het vanzelfsprekend dat kinderen een onderdeel zijn van een huiskerk en dat er geen speciale kindernevendiensten zijn. Dit geeft volgens hem alleen maar vervreemding; ze verliezen daarmee de aansluiting met het volwassen christendom en worden uiteindelijk alleen nog maar aangetrokken door bijzondere attracties. Simson stelt dat de kern van een huiskerk niet een reeks aantrekkelijke bijeenkomsten is, maar een levensstijl.

Mike Breen pleit er ook voor om de kinderen een volwaardige plaats te geven binnen de MSC. Hij pleit ervoor om kinderen een volwaardige rol te geven in een MSC-bijeenkomst. Niet als opvulling of omdat ze ook een plaats moeten hebben. Zijn advies is dan ook om kinderen te betrekken in zowel de besluitvorming als de uitvoering van de MSC-bijeenkomsten. Hij vergelijkt

[92] Bilezikian, De kerk als gemeenschap, p. 37.
[93] Simson, Huizen die de wereld veranderen, p. 123.

de plaats van een kind in een MSC met de plaats van een kind in het gezin- volwaardig lid en belangrijk voor de inbreng en besluitvorming.

Hiermee sluit Breen helemaal aan bij Tim Chester en Matthijs Vlaardingerbroek. Chester verwoordt het als volgt: 'In onze kerk hebben we een eenvoudige vuistregel: als we iets als gezin zouden kunnen doen, dan kunnen we het als kerk ook; als we iets als gezin niet zouden doen, waarom zouden we het dan als kerk wel doen?'[94]

Voor tieners is het een lastiger dilemma. Ook zij horen een volwaardig onderdeel te zijn van de MSC. Maar, het is tegelijkertijd heel natuurlijk dat zij veel tijd willen doorbrengen met leeftijdsgenoten. Tim Chester en Matthijs Vlaardingerbroek komen hier niet met antwoorden. Wel geven beide aan dat het voor tieners belangrijk is om relaties te hebben met christenen die ouder zijn dan zijzelf, maar jonger dan hun ouders. Maar, ze komen niet met praktische oplossingen hoe tieners betrokken kunnen worden binnen een MSC en welke plek tieners kunnen en willen innemen in een MSC.

Mike Breen refereert naar ervaringen in St. Andrew in Chorleywood. Daar clusteren ze jongeren in grotere huizen met plaats voor 15 tot 30 jongeren. Er is een gezamenlijke start, waarna men uiteen gaat in kleine groepen. De ervaring is dat deze MSC's zich snel vermenigvuldigen. Tieners nemen bij deze vorm van samenkomen heel gemakkelijk hun vrienden mee. Daarnaast is het belangrijk om ook zeker maandelijks grote feestelijke bijeenkomsten te houden, die gericht zijn op jongeren. Hiervoor is echter wel een bepaalde omvang nodig, welke eventueel te creëren is door samen te werken met andere kerken.

Al met al is duidelijk dat kinderen een volwaardige plaats hebben in de MSC, doordat de leiding hen betrekt bij besluitvorming en uitvoering. Dit geldt ook voor jongeren, maar zij hebben daarnaast eigen bijeenkomsten nodig om te groeien in discipelschap, zoals de tiener-MSC's en grote jongerenbijeenkomsten.

3.2.9 Groei door MSC's

Een kerk die kiest voor MSC's heeft twee mogelijkheden. Zo is het mogelijk om MSC's te starten vanuit een bestaande kerkstructuur, met als doel de structuur van de kerk te veranderen. Maar ook is het mogelijk om MSC's te beginnen naast een bestaande kerk. In de tweede situatie wordt gesproken van kerkplanting vanuit het 'niets' met als basis een goed leidersteam. De kerk ondersteunt het initiatief om een MSC op te starten, maar blijft de huidige bestaande koers varen. Matthijs Vlaardingerbroek heeft dit laatste in de praktijk gebracht door zich met gezin en een paar teamleden te settelen in de Spoorwijk in den Haag.[95]

Starten van MSC's in een bestaande kerkstructuur kan op twee manieren. Of er wordt gekozen voor het samenvoegen van bestaande kringen/celgroepen, òf er wordt gekozen om potentiële leiders te zoeken, die een MSC kunnen leiden. Zij gaan dan een traject in van discipelschap en leiderschap. Vervolgens starten zij een MSC. Deze leiders delen hun visie met anderen, zodat ook andere leden van de kerk zich erbij kunnen voegen. Samen dragen ze de extern gerichte focus, totdat de volgende fase in beeld komt: vermenigvuldiging.

[94] Chester en Timmis, Total church, p. 149.
[95] Vlaardingerbroek, Grensverleggend, p. 25-29.

Gezonde MSC's zullen nieuwe MSC's voortbrengen. Men heeft de keuze uit drie opties: splitsing (50/50), afsplitsing van een kleine groep of het uitzenden van een paar pioniers die een volledig nieuwe MSC opstarten. Mike Breen wijst op het belang van een eigen visie van de nieuw te vormen MSC. Deze visie, waarden en gezamenlijke vocabulaire[96] moeten zich voldoende onderscheiden van de 'moeder'-MSC. Hierdoor worden de juiste mensen getrokken, in en buiten de 'moeder'-MSC, om zich aan de nieuwe MSC toe te wijden.[97]

Een gemeente van MSC's groeit door vermenigvuldiging en niet door toevoeging. Nieuwe MSC-leiders komen voort uit een discipelschapsproces. Bestaande leiders kiezen potentiële leiders uit hun MSC-discipelen. Hieruit komt de volgende generatie leiders voort.[98] Dit betekent een rustige start, omdat discipelschap tijd vraagt. Maar, als het vliegwiel eenmaal gaande is, gaat het proces van vermenigvuldiging sneller dan bij toevoeging van nieuwe leden.

De start en groei waarvoor gekozen wordt, is afhankelijk van de gegeven structuur van een kerk en de visie van de leiding. Mijns inziens staat of valt een goede start met de keuze voor een cultuur gebaseerd op voortdurend discipelschap, waaruit leiders voortkomen die in staat zijn om MSC's op te starten en aan te sturen (2.2.4.2). Een krachtige en gezonde MSC is afhankelijk van goed leiderschap. Dit geldt zowel voor een kerk die start met MSC's als voor MSC's die zich vermenigvuldigen. Een MSC met een heldere visie en duidelijke waarden, trekt de juiste mensen die willen meebouwen aan de MSC.
Het samenvoegen van bestaande kringen of cellen lijkt mij hiervoor niet de gewezen route. De kans is vrij groot dat er leden in een MSC komen die niet achter de visie staan en zich waarschijnlijk niet toewijden. En juist deze toewijding in een MSC is cruciaal.

3.2.10 Naar een op MSC's gebaseerde kerk

Een kerk aanpassen naar een organisme dat bestaat uit MSC's is niet een kwestie van een ander model toepassen of invoeren. Het vraagt om een tweetal ingrijpende veranderingen.

3.2.10.1 Paradigma verandering

Het MSC-model is in de brede range van denominaties in te passen. Maar, toepassing vraagt om een volledig andere manier van denken en handelen en dit kost tijd. St. Thomas Church in Sheffield heeft er 6 jaar over gedaan om een kerk te worden bestaand uit MSC's. In deze periode is het proces versneld doordat ze een jaar lang geen eigen gebouw ter beschikking hadden en voor de grote samenkomsten maandelijks een locatie moesten huren.
Mark Stibbe wist het MSC-concept in 14 maanden neer te zetten, maar dit kwam 'dankzij' een grote verbouwing van het kerkgebouw, waardoor de gemeente voor de keuze stond: of MSC's of een dure huurlocatie. Mark Stibbe is vertrokken als voorganger van deze gemeente en zijn opvolger heeft een bredere visie neergezet; zowel MSC's als een gemeente opgebouwd rondom de grote samenkomsten. Dit heeft tot gevolg gehad dat de opgebouwde MSC-structuur grotendeels is verdwenen- het was in de 14 maanden van haar bestaan nog niet het DNA van de gemeente geworden.

[96] Zie 2.2.5.
[97] Breen, Clusters, p. 182-185.
[98] Zie 2.2.4.2.

Bij een kerk, die bestaat uit MSC's, wordt de focus verlegd van de grote zondagse samenkomsten, zoals we ze al eeuwen gewoon zijn, naar de bijeenkomsten van de MSC's en de daarbij behorende kringen. [99] Met daarnaast de volgende veranderingen:

- van attractioneel naar incarnationeel
- van 'eventdriven' naar gemeenschap
- van consumentisme naar actieve deelname
- Van 'high control/low accountability'' naar 'low control/high accountability'
- Een leiderschapsmodel gebaseerd op 'bottom up' met permanente discipelschapsvorming
- Een cultuur van 'discipel makende discipelen'

Kortom, geen kerk zoals we al eeuwen gewoon zijn, maar wel een kerk die er bewust voor kiest om vanuit een permanente discipelschapsvorming midden in de samenleving te staan. Een kerk die is gebaseerd op andere principes. Geen ander model, maar een paradigmaverandering. [100] Een veranderde kijk van de kerk op de samenleving en op de manier van 'kerk-zijn'.

3.2.10.2 Verandering in organisatie

Als gekozen wordt voor een kerk gebaseerd op MSC's, volgt een periode van aanpassing van de organisatie. Het is een model dat 'bottom up' moet groeien. Een discipelschapsproces vraagt allereerst tijd en vervolgens een blijvende input van energie. Het is geen eenmalige injectie, maar een doorgaand proces.

Ook vraagt het om een hele andere organisatorische aansturing vanuit de moedergemeente naar de MSC's. Een leiderschapsstijl die de MSC's samenbindt door 'overall' -visie en waarden en die de MSC's ondersteund met grote samenkomsten en materialen. Al het leiderschap is gebaseerd op 'low control/high accountability'. Dit vereist een verandering in denken en handelen. Daarom zal er voortdurend in de leiders geïnvesteerd worden via de hiervoor opgezette huddle structuur. Het DNA van de leiders wordt overgebracht door te investeren in de onderlinge relatie, door te bouwen aan onderling vertrouwen en daardoor een hoge aanspreekbaarheid.

3.2.11 Barrières

Het hiervoor beschreven proces van verandering, geeft gelijk aan waar de grootste barrières liggen. Deze barrières liggen niet in de samenleving, maar zijn aanwezig in de kerk.

De eerste barrière is de visie van leiders op kerk-zijn. Ze hebben sinds jaar en dag te maken met hun eigen denominatie- met de daarbij behorende traditie(s). Die wordt niet zomaar losgelaten.

De tweede barrière is de gemeente. De leden zijn niet zomaar om te vormen in hun visie. Dit is een proces dat vraagt om ‘fine tuning’. Fijngevoeligheid van de leiders in combinatie met

[99] De MSC staat centraal voor discipelschapsvorming en het bereiken van de samenleving. De zondagse samenkomsten zijn ondersteunend en de kringen zijn verdiepend. In St. Thomas Philadelphia komen de MSC's wekelijks bij elkaar met uitzondering van één zondag in de maand waarop ze naar de grote samenkomsten gaan. Hier ligt de nadruk in deze diensten op de overdracht van de 'overall'-visie en waarden en het vieren van feest met de MSC's. De kringen komen tweewekelijks bij elkaar.

[100] Paradigma is afgeleid van het Griekse woord paradigma = voorbeeld. Het is een term uit de wetenschapsfilosofie van Kuhn. Een paradigmaverandering leidt tot een dramatisch ander beeld van hoe de werkelijkheid in elkaar zit.

doorzettingsvermogen is daarbij noodzakelijk. Pionieren met een paar MSC's en de andere leden laten meekijken en een kans geven om aan te sluiten aan de beweging is daarin een mogelijkheid. Dit is hoe Mike Breen het heeft aangepakt in de St. Thomas Church.

Matthijs Vlaardingerbroek heeft een schaal van contextualisatie[101] ontwikkeld, die de barrières blootleggen waar tegenaan wordt gelopen. Een schaal van NL1 tot NL5.[102]
NL1 staat voor kerken die blij zijn als er een nieuwkomer binnenkomt in hun gemeente, maar die helemaal niets aan de invulling van de diensten gaat veranderen om deze persoon tegemoet te komen.
NL2 is de beweging van de jeugdkerken die door middel van aanpassing van muziekstijl, goede show en korte preek zich richtte op randkerkelijke en buitenkerkelijke personen. De inhoud leek op de NL1 kerk, alleen de vorm was anders. Hij schaart ook Willow Creek, Saddleback en Hillsong onder NL2.
De emerging church valt onder NL3. De monologe preek wordt vervangen door een dialoog of andere vorm van interactief onderwijs. In plaats van liederen, wordt vorm gegeven aan aanbidding door middel van stilte, kunst, kaarsen, wandelingen in de natuur of andere werkvormen. Geen podiumcultuur en minder gestructureerde samenkomsten.
NL4 gaat nog een stap verder. Bijvoorbeeld een christelijke versie van een meditatiecentrum waarbij er op Jezus wordt gemediteerd en een Jezus georiënteerde yoga wordt beoefend. Of een gebedstafel op een paranormale beurs. De vorm is niet te onderscheiden van de wereldse vorm. Alleen de inhoud centreert volledig op Jezus.
NL5 gaat nog verder. Christenen die onderdeel blijven van de cultuur en gemeenschap waar ze deel van zijn en zich ook niet meer aansluiten bij een christelijke kerk. Soms shoppen ze nog bij een kerk en soms alleen nog bij christelijke conferenties of festivals.

Bovenstaande indeling geeft inzicht in de barrières die men gaat ervaren, zowel ten aanzien van de persoonlijk grenzen als die van de mensen in de christelijke context waarin men zich bevindt. De MSC valt onder de NL3 categorie; nog steeds herkenbaar als christelijke samenkomst, maar een hele vrije vorm van kerk-zijn. Het idee van kerk-zijn, zoals het grootste deel van de christenen in Nederland gewoon zijn, wordt hierbij losgelaten.

3.2.12 SWOT

Alleen Mike Breen heeft een SWOT-analyse in zijn boek opgenomen.[103] Het betreft een SWOT van Mark Stibbe, die hij heeft gemaakt 14 maanden nadat hij in St. Andrews in Chorleywood de eerste MSC heeft gelanceerd. Dit is inclusief de 9 maanden dat St. Andrews een kerk was zonder eigen gebouw en eens per vier weken een grote samenkomst hield voor de hele gemeente, in een gehuurde locatie.

Mike Breen geeft met deze SWOT analyse een eerlijk beeld van de voor- en nadelen van MSC's. Dit geeft handvatten hoe om te gaan met de zwakten en bedreigingen. In hoofdstuk vier worden die onderdelen uitgelicht, welke mogelijk voor de VBG van belang zijn.

[101] Geeft de mate van aanpassing aan, aan de gegeven context/cultuur.
[102] Vlaardingerbroek, Grensverleggend, p. 271-276.
[103] Breen, Clusters, p. 266-284.

De sterkten en de kansen zijn in de voorgaande paragrafen al in beeld gekomen Hieronder worden de belangrijkste zwakten en bedreigen benoemd. De volledige SWOT is opgenomen in bijlage drie.

A. Zwaktes
    1. De weerstand in een bestaande kerk, omdat het geen 'leegte' vult. Veel christenen zijn tevreden met de huidige grote samenkomsten eventueel in combinatie met kringen. Voor hen is de stap naar MSC's ongewoon.
    2. Een nieuwe vorm van leiderschap waar de huidige voorgangers niet op zijn getraind. Dit geldt zowel voor henzelf hoe ze leiding moeten gaan geven als het leiderschap wat ze moeten leren ontwikkelen in de gemeente.
    3. Het legt beslag op de tijd van mensen in de drukke westerse samenleving.
    4. Locaties voor > 25 personen met de daarbij behorende kosten.
    5. Het legt druk op de financiële inkomstenbron van de moederkerk.

B. Bedreigingen
    1. MSC's die niet missionair zijn vanaf de start. Een MSC zonder missionair doel is later heel moeilijk bij te sturen. Dit geldt ook voor bestaande groepen in een kerk: deze zijn moeilijk om te zetten naar een MSC. Daarom is het advies om MSC principes in te voeren vanaf de basis en niet een MSC-vorm in te voeren in een bestaande kerkelijke structuur.
    2. Het kopiëren van de vorm van de grote zondagse samenkomsten naar een MSC-bijeenkomst.
    3. Onafhankelijke en onvolwassen MSC-leiders doordat ze niet voldoende zijn ondersteund en niet geleerd hebben om aanspreekbaar te zijn. Er is te onvoldoende tijd geïnvesteerd in het discipelschapsproces en het opbouwen van goede relaties in een huddle
    4. Geleidelijk toename van controleniveau van bovenaf.
    5. Ouders voelen zich onzeker omdat ze gevoelsmatig het kwalitatief goede kinderwerk missen.
    6. Zwakker bijbels onderwijs.
    7. Afname van de onderlinge cohesie tussen MSC's.
    8. MSC's die bestaan uit consumerende christenen.

Deze lijst met zwakten en bedreigingen is heel waardevol. Allereerst als input voor de overweging om kerk te worden van MSC's. Daarnaast is het heel waardevol voor kerken die deze stap maken of al gemaakt hebben. Bij de implementatie kan vooraf rekening gehouden worden met de zwakten en bedreigingen.

Deze lijst laat ook zien dat de keuze voor MSC's door God ingegeven moet worden als voertuig om de westerse samenleving te bereiken met Gods liefde. Er is in onze westerse samenleving geen noodzaak of 'te vullen leegte' om christen te kunnen zijn. Het zal veel vragen van de huidige leiders en de implementatie moet heel goed worden voorbereid en begeleid. De keuze voor MSC's betekent afstand nemen van het huidige kerkmodel gezien de druk op tijd, locatie en financiën.

3.3 Ervaringen in Nederland

In Nederland zijn al diverse mensen en gemeenten die pionieren met MSC's. Naast Matthijs Vlaardingerbroek, pioniert Rudolf Setz in Assen, Jaap Ketelaar in Veenendaal en Crossroads in

Rotterdam. Ik heb het voorrecht gehad 4 dagen lang te mogen optrekken met deze pioniers op de Pilgrimage-conferentie in Sheffield. Daarnaast heb ik een interview gehouden met Rudolf Setz. Alledrie geven ze aan dat we in Nederland nog in de pioniersfase zitten en dat we langzamerhand ervaring beginnen te krijgen. Ook de interesse voor de beweging naar MSC's neemt vanuit de diverse denominaties toe.

Rudolf Setz heeft al vanaf 1999 gepionierd in Zwolle met 'after alpha'-groepen en groeigroepen. Hij heeft Stichting Present opgestart om de groeigroepen te laten uitstappen.[104] In januari 2010 is Setz gestart in Assen met een MSC. Hij leidt nu een team van 70 mensen. In januari 2012 stond deze MSC op het punt zich voor te bereiden op een splitsing in 4 MSC's. De ervaringen van Mike Breen zijn voor hem in de praktijk heel herkenbaar. Zoals het opstarten vanuit de basis en niet te snel willen, omdat toevallig in de huidige MCS al leiders klaarstaan. Gewoon de weg van discipelschap volgen. Setz is onderdeel van een internationale Huddle en hij wordt met 13 andere teams getraind in een Learning Community.[105] In november 2012 start onder zijn leiding de volgende Learning Community op. Rudolf verwacht dat er een beweging in kerken zal ontstaan naar MSC's en dat hierdoor een kentering kan ontstaan in de ontkerkelijking van Nederland. Op 2 juni 2012 waren 140 deelnemers aanwezig op de 'Nederland proeft' dag. Een mix van leiders uit grote en kleine kerken en uit allerlei denominaties.

Jaap Ketelaar is in september 2010 in Wageningen een MSC gestart met 14 mensen, vanuit een baptistengemeente. In januari 2012 was deze MSC uitgegroeid tot een groep van 60 mensen. Jaap ervaart de omschreven dynamiek van MSC's die horen bij een groepsgrootte van 20 tot 50 mensen. Ze zijn dusdanig laagdrempelig dat ze als groep de maatschappij ingaan. Dit gaat een stap verder dan de visie van Willow Creek en Saddleback, waarbij de kerk wel laagdrempelig is om naar buiten te gaan, maar de stap om te gaan nog ervaren wordt als een barrière.

Crossroads in Rotterdam, gestart in 2001, is nog maar kort onderweg met de CMC's, zoals zij het noemen. CMC staat voor Crossroads Missional Community. Drie jaar geleden is het proces begonnen, twee jaar geleden is de visie gedeeld met de gemeente en in februari 2012 is de eerste CMC gestart. De tweede is gestart in mei. Zij hebben hun 'beste leiders' ingezet als leiders van de CMC's. De plannen voor de volgende drie CMC's liggen al klaar, maar de leiderteams zijn nog niet rond. In Rotterdam worstelen ze als CMC met de verhouding tot de centrale gemeente en geven daarnaast aan dat het discipelschapsproces via de Huddle nog extra aandacht vraagt. Hun droom is een kerk die alleen nog bestaat uit CMC's.

Kortom, de ervaringen in Nederland zijn nog maar beperkt. Dit is goed te verklaren vanuit het feit dat de start van MSC's een lagere aanloopperiode vragen. Er zijn nog geen ervaringen van grote kerken, die gekozen hebben voor een MSC-structuur.

[104] Het was steeds zijn worsteling: hoe nemen (jonge) christenen de verantwoordelijkheid voor de volgende stap. Zowel wat betreft hun relatie met God, de naaste als de wereld. De laatste stap bleek steeds enorm moeilijk.

[105] Een plaatselijk team gaat door een leerproces/traject heen van 2 jaar in een Learning Community. De kern is discipelschap met als doel om door te gaan geven wat je zelf hebt ontvangen. Discipelschap en leiderschap gebaseerd op het Lifeshape-model, ontwikkeld door Mike Breen.

3.4 Conclusies

De MSC, een middelgrote groep van 20 tot 50 volwassen met de daarbij behorende kinderen, vult in het sociologische model de sociale ruimte in. Juist in onze postmoderne en postchristelijke samenleving kan deze ruimte worden ingezet voor contact met de samenleving. Groot genoeg voor vrijblijvende contacten en klein genoeg om te kiezen voor meer diepgang. Het gaat niet om verdeling van aandacht over alle vier sociologische ruimtes maar om harmonie. Het is belangrijk voor de kerk om ook de andere drie ruimtes te benutten. Dit gebeurt binnen een MSC-gemeente door de grote gezamenlijke bijeenkomsten in de moederkerk, de kringen en het delen van het leven met de partner of een maatje.

Een MSC wordt geleidt door een leidersteam van vrijwilligers die daarin worden ondersteund door de algemene leiders van de moedergemeente of van een netwerk. Er is sprake van een aansturing op basis van 'low control/high accountability'.
Een goed leiderschapsteam van een MSC, dat duidelijk de visie en de waarden kan communiceren, is cruciaal voor een krachtige en gezonde MSC. Voordurend discipelschap, regelmatig grote samenkomsten en centraal voorzien worden van ondersteunende materialen, draagt bij aan de binding tussen MSC's. Gelijktijdig is het een waarborg om de gezamenlijke visie en koers scherp te houden. Dit voorkomt excessen en uitwassen door MSC's die een volledig eigen koers gaan varen.

De praktische invulling van een MSC wordt beschreven in het tweede hoofdstuk van Handelingen en 1 Cor 11-14: samen eten, dynamisch leren door informeren, imiteren en initiëren, het delen van materiële en geestelijke zegeningen, gebed en toepassen van de gaven van de Geest. Kinderen hebben een volwaardige plaats in de MSC, doordat de leiding hen betrekt bij besluitvorming en uitvoering. Dit geldt ook voor jongeren, maar zij hebben daarnaast eigen bijeenkomsten nodig, zoals bijvoorbeeld de tiener-MSC's, en grote jongerenbijeenkomsten.

In een MSC is het doel om samen te groeien in de relatie met God, met elkaar en met de wereld. De focus is missionair. Een MSC participeert in de samenleving op die dagen, tijden, plaatsen en wat betreft vorm van de bijeenkomsten, die passen bij de specifieke missionaire focus van de MCS. Gasten zijn welkom op de MSC-bijeenkomsten. Essentieel bij het uitnodigen van gasten, is dat er rekening wordt gehouden met de fase waar zij in zitten. Er dient helder gecommuniceerd te worden waar iemand voor wordt uitgenodigd zodat diegene vooraf kan beslissen over participatie.

MSC´s zijn transitioneel: incarnationeel aanwezig als MSC in de samenleving en attractioneel in de grote samenkomsten.

Veranderen naar een kerk, die bestaat uit MSC's, vereist een paradigmaverandering. Dit heeft impact op zowel de leiders als de gemeente. Het is een verandering in de basis en dat kost tijd. Een krachtige en gezonde MSC is afhankelijk van goed leiderschap, zowel in een kerk die start met MSC's als in MSC's die zich vermenigvuldigen. Dit betekent een weloverwogen begin waardoor de groei op termijn goed en gezond zal zijn. Het samenvoegen van bestaande kringen bij de start bijvoorbeeld heeft het risico in zich van een lage betrokkenheid bij de MSC. Een MSC met een heldere visie en duidelijke waarden, trekt de juiste mensen aan, die willen meebouwen aan de MSC. Het overgaan naar MSC's is een vrijwillige keuze en aangezien daar voor consumerende kerkgangers geen aanleiding is, is het belangrijk te beseffen dat de keuze voor

MSC's gemaakt dient te worden vanuit Gods liefde en dat het een goede geestelijke voorbereiding vraagt.

De zwakten en bedreigingen uit de SWOT-analyse geven aan dat de keuze voor MSC's gebaseerd is op Gods liefde voor onze samenleving en niet uit noodzaak voor de individuele christen. De zwakten en bedreigingen die in beeld zijn gebracht, geven de handvatten voor een goede en weloverwogen keuze, en eventueel een goed voorbereidde implementatie.
Er is helaas in deze afstudeeropdracht geen ruimte voor, maar het zou waardevol zijn om deze SWOT te vergelijken met een SWOT van het huidige westerse kerkmodel.

MSC's zijn niet gebonden aan denominaties of kerkstructuren. Ze hebben zich in binnen- en buitenland ontwikkeld in diverse denominaties en zijn ook toepasbaar in de variatie aan denominaties. Het gaat om verandering van principes, het model volgt daarop.

Mike Breen heeft het MSC-concept het meest volledig neergezet. Hij omschrijft ook de processen die horen bij een verandering naar een kerk met MSC's. Hij heeft in zijn boek ‘Clusters’ een goede SWOT-analyse opgenomen van Mark Stibbe.
Mark Stibbe heeft ervaring met MSC's in een kerk vanuit de pinksterbeweging. Hij heeft vanwege verbouw van het kerkgebouw, de MSC's massaal geïmplementeerd. Dit proces omschrijft hij in ‘Break Out’. Hij gaat niet in op concepten en principes.
Tim Chester en Steve Timmis passen het concept toe vanuit de gereformeerde context. Zij focussen zich op de theologie en weinig op de praktische invulling van het concept. Zij gaan er blijkbaar van uit dat de praktijk de theologie zal volgen.
Wolfgang Simson sluit met de huiskerken aan op de MSC's. Hij omschrijft het concept huiskerken goed en volledig. Ik mis bij hem de inbedding van de huiskerken in het netwerk. Dit is bij hem van ondergeschikt belang. Mijns inziens is de onderlinge aanspreekbaarheid, mits 'low control/ high accountability' en het horen bij een groter geheel, wel belangrijk.
Matthijs Vlaardingerbroek omschrijft heel treffend de start van een MSC in een moeilijke wijk en alles wat daarbij komt kijken. Hij is heel realistisch over de worstelingen en tegenslagen waar hij mee te maken heeft gehad. Het is hem met zijn team gelukt om een huisgemeente op te starten vanuit het niets met niet-kerkelijke mensen.
De andere omschreven initiatieven in Nederland zijn hoopvol, maar staan nog dusdanig in de kinderschoenen, dat er geen conclusies aan te verbinden zijn. Wel beschrijven zij dezelfde processen met betrekking tot de start van een MCS als beschreven door Mike Breen en anderen.

Al met al zie ik de MSC's als 'voertuig' passend in onze postmoderne en postchristelijke samenleving om aan Gods liefde voor de samenleving handen en voeten te geven. MSC's zijn flexibel, incarnationeel, gebaseerd op 'low control/ high accountability' en dagen iedere christen uit om te participeren in de samenleving. Belangrijk is een zeer goede en gedegen implementatie startend bij het discipelschapsproces. De permanente discipelschapsvorming via de huddles is een waarborg voor kwaliteit en tegen excessen.

4 Praktijkonderzoek

In dit hoofdstuk de vertaalslag naar de praktijk. Passen MSC's in de visie van de VBG? Hoe kijken de herders en kringleiders aan tegen de huidige interne en externe betrokkenheid van de leden in relatie tot de kringen, herderskringen en de zondagse diensten. Daarna de reactie van de leiding tijdens de MDR inzake de presentatie van de MSC's en een vergelijking tussen herderskringen en MSC's. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een voorlopig voorstel waarom het goed zou zijn om MSC's te implementeren in de VBG en de manier waarop dit zou kunnen gebeuren.

4.1 Opzet praktijkonderzoek

Het praktijkonderzoek behelst 4 onderdelen. Allereerst de vraag of MSC's passen binnen de huidige visie van de VBG. Daarna een onderzoek onder herders en kringleiders. Vervolgens is op de MDR van 17 en 18 februari het principe van de MSC's toegelicht, met daarbij de uitkomsten van de enquête.

Voor het onderzoek onder de herdersechtparen is gekozen voor een semi-gestructureerd interview[106]; met overwegend gesloten vragen[107] en soms de mogelijkheid voor een toelichting. Door middel van de open vragen zijn de herders in de gelegenheid gesteld om hun persoonlijke visie weer te geven. Vervolgens zijn de herders samen uitgenodigd voor een open interview, waarbij eerst de uitslag van het onderzoek is gepresenteerd en daarna ruimte voor het open interview. Er is bewust gekozen voor deze vorm, omdat de herdersechtparen de 'leiders' zijn van de herderskringen, welke -qua omvang- gelijk zijn aan een MSC. Zij kunnen zowel aangeven hoe de kringen functioneren in de herderskringen als aangeven hoe zij de leiding van bovenaf ervaren.

Voor het onderzoek onder de 84 kringleiders is gekozen voor een gestructureerd interview met gesloten vragen. Het doel hierbij was kwantitatieve informatie verzamelen ten aanzien van de bijdrage die de kringen, herderskringen en zondagse diensten bijdragen aan de onderlinge verbondenheid en het missionaire doel van de gemeente.

Tijdens de MDR is eerst een presentatie gehouden van het literatuuronderzoek en de uitslagen van de onderzoeken onder de herders en kringleiders. Daarna volgde een open interview met als doel te inventariseren hoe de leiding zou reageren op een mogelijke 'invoering' van MSC's. De output hiervan is meegenomen in het definitieve advies.

4.2 Visie VBG

De kernelementen uit de visie van de VBG[108] die betrekking hebben op de MSC luiden als volgt:

- De visie van de VBG is de stad Groningen en plaatsen rond de stad zo te beïnvloeden dat uiteindelijk iedere inwoner een mogelijkheid krijgt een keuze voor Christus te maken. Dit wil de VBG gestalte geven door te groeien naar een invloedrijke en gunstig bekend staande metagemeente met duizenden leden.
- De gemeente zal in fasen kwalitatief groeien in al haar programma's. Om de daaruit komende groei in aantal te begeleiden, zullen voortdurend kringen, herderskringen, basisgemeenschappen en nieuwe dochtergemeenten worden opgezet in dorpen en

[106] Migchelbrink, F., Praktijkonderzoek in zorg en welzijn (Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2009) p. 177-189.
[107] Met zowel feitelijke antwoordmogelijkheid als evaluatieve meerkeuzevragen.
[108] Zie bijlage 2.

wijken in de stad. Deze kleine en middelgrote groepen zullen nauw verbonden zijn met de moedergemeente in Groningen.
- Het is in deze kleine en middelgrote groepen waar de groei in diepte zal plaatsvinden. Bezoekers en deelnemers zullen daar opgebouwd worden tot volledig toegewijde discipelen van Jezus Christus. In deze gemeenschap der heiligen zal dan ook volledig herstel plaatsvinden naar geest, ziel en lichaam. De grondhouding voor elke discipel is een leven van toewijding en dienstbaarheid aan de Heer en zijn gemeente en aan Gods liefde voor verloren mensen.

Kortom, de grote samenkomsten staan centraal. De kringen en herderskringen hebben in de visie van de VBG een ondersteunende rol en een interne werking; de plaats van herstel en groei naar volledig toegewijde discipelen.

In de volgende paragrafen worden twee enquêtes besproken waarbij een antwoord wordt gezocht op de vraag: wat is de bijdrage van de kringen, herderskringen en de zondagse diensten aan de onderlinge verbondenheid en het missionaire doel van de gemeente?

4.3 Herders VBG

Van de 14 herdersechtparen heeft 57 % de enquête ingevuld en 50%[109] heeft bijgedragen aan het open interview. Dit reactiepercentage in combinatie met het open interview is voldoende voor het trekken van betrouwbare conclusies.

De vragen aan de herders in de enquête waren allereerst gericht op hun algemene beeld van de herderskringen en de tendens die zij zien in opkomstpercentage. Daarna volgden vragen gericht op de mate waarin de herderskring aan de onderlinge verbondenheid bijdraagt, de externe gerichtheid en de bijdrage van de leiding aan het functioneren van de herderskring.

In de 'open interview avond' zijn meerdere knelpunten besproken en hebben de herders hun wensen kenbaar gemaakt. De volledige uitkomsten zijn te vinden in de bijlage. Hieronder volgen alleen de conclusies.

Conclusies

De herderskringen zijn vier jaar geleden top down geïmplementeerd, waarna er geen verdere follow-up is geweest van de leiding. Van de herders werd verwacht dat zij zelfstandig de herderskringen zouden gaan aansturen; zowel intern als ten aanzien van de externe gerichtheid.

De herders vinden de bijdrage van de herderskringen aan de onderlinge verbondenheid redelijk: 62 % vindt dit goed tot voldoende, 38 % vindt dit onvoldoende. Het stimuleren van kringleden om aanwezig te zijn op de herderskring, wordt als moeizaam ervaren. Deels verklaarbaar door een te volle agenda van de herderskringleden, geografische afstand naar de plaats van de bijeenkomst en onvoldoende prioriteit vanuit de leiding ten aanzien van de herderskringen.

De missionaire gerichtheid van de herderskringen is minimaal: 1 herder geeft een matige beoordeling, de andere 7 een onvoldoende. De noodzaak om zich eerst te richten op de interne organisatie, geeft geen ruimte in tijd en energie om zich extern te richten.

58 % van de herders beoordeelt de bijdrage van de leiding aan het functioneren van de herderskringen als matig/onvoldoende. Daarbij wordt opgemerkt dat de toezeggingen bij de

[109] 8 personen waarvan 1 echtpaar. Het echtpaar is geteld als 1 stem.

start van de herderskringen vanuit de leiding niet zijn nagekomen en dat er vanuit de leiding geen prioriteit is gegeven aan het de herderskringen.

De herders ervaren de leiding als top down. Zij willen graag met de leiding doorbouwen aan de herderskringen. De herders geven aan 'veranderingsmoe' te zijn en vragen om een stabiele visie om daar samen de komende jaren aan te kunnen bouwen. Ze geven aan wel open te staan voor MSC's, maar zijn huiverig. Dit, vanwege hun ervaringen uit het verleden, waarin nieuwe initiatieven niet goed werden geïmplementeerd. Ze adviseren dan ook om te starten met een paar pilot MSC's en vanuit die ervaring een vervolgtraject in te gaan. Eén herders geeft op de avond aan interesse te hebben voor voor het implementeren en leiding te geven aan het opstarten van een pilot MSC.

De herders zijn tevreden over de keuze van de raad om één oudste vrij te stellen van zijn taken om op die manier de herders te ondersteunen. Ze merken daarbij echter wel op dat 14 herdersechtparen teveel is voor dit ene oudstenechtpaar.

4.4 Kringleiders VBG

Van de 81 kringleiders heeft 57 % de enquête ingevuld. Dit is een hoog percentage en duidt op een hoge betrokkenheid van de kringleiders. De vragen zijn allemaal gesloten en sluiten aan bij de enquête die gehouden is onder de herders. Er is gevraagd naar de onderlinge verbondenheid en de missionaire gerichtheid van zowel de kring, de herderskring als de zondagse diensten. Waarbij er ook specifiek is gevraagd naar de inschatting van de kringleiders betreffende het aantal leden dat gasten meeneemt naar deze verschillende vormen van bijeenkomsten. De uitslag staat in bijlage 5. Hieronder volgen de conclusies in onderstaande tabel. De percentages zijn gebaseerd op de uitkomsten van de enquête.

Conclusies

Onderlinge verbondenheid	Uitstekend/goed	Voldoende	Matig/onvoldoende/niet
Kring	77 %	26 %	7 %
Herderskring	30 %	22 %	45 %
Zondagse diensten	21 %	38 %	41 %

Bijdrage aan het missionaire doel	Uitstekend/goed	Voldoende	Matig/onvoldoende/niet
Kring	4 %	20 %	76 %
Herderskring	7 %	13 %	80 %
Zondagse diensten	32 %	32 %	36 %

Meenemen van gasten	Regelmatig	Soms	Sporadisch/nooit
Kring	--	13 %	87 %
Herderskring	--	7 %	93 %
Zondagse diensten	11 %	53 %	36 %

Tabel 4 Uitslagen van de enquête gehouden onder kringleiders

De onderlinge verbondenheid tussen de leden op de kringen is heel goed. Dit wordt bevestigd door het hoge opkomstpercentage: op 64 % van de kringen bedraagt het opkomstpercentage

van de kringleden > 80 %. Op 31 % van de kringen ligt het opkomstpercentage tussen de 60 en 80 % (zie bijlage 5). De kringleiders schatten de invloed van de herderskring en erediensten op de onderlinge verbondenheid laag in.

De kring en de herderskring dragen bijna niet bij aan het missionaire doel van de gemeente. Bij hoge uitzondering worden gasten meegenomen naar zowel kring als herderskring. De inschatting van de missionaire bijdrage van zowel kring als herderskring ligt hoger dan de inschatting van het aantal gasten dat meegenomen wordt hierheen; blijkbaar wordt de missionaire bijdrage op andere manieren ingevuld.

Volgens de enquêtes dragen de erediensten wel voldoende tot goed bij aan het missionaire doel. De kringleiders schatten in dat 53 % van de kringleden wel eens gasten meeneemt; 11 % van de leden zou zelfs regelmatig gasten meenemen?. 36 % van de kringleiders vindt de diensten niet bijdragen aan het missionaire doel en eenzelfde percentage van de leden neemt geen gasten mee. Dit kunnen dezelfde mensen zijn, maar dit is niet met zekerheid te zeggen. In de enquête is deze combinatie niet gelegd.

De hoge bijdrage aan de onderlinge verbondenheid en de lage bijdrage aan het missionaire doel van de kring, past bij het sociologische karakter van de kring (2.2.3). Ook de uitkomsten van de zondagse diensten, passen bij het sociologische karakter van de publieke ruimte. Opmerkelijk zijn de uitkomsten ten aanzien van de herderskringen. Ze dragen onvoldoende bij aan de onderlinge verbondenheid en hun bijdrage aan het missionaire doel van de gemeente is te verwaarlozen.

4.5 MDR

Op de MDR van 18 en 19 februari 2012 is het tussenproduct gepresenteerd, zoals te zien in bijlage 4 en 5. De leiding heeft eerst een compacte samenvatting ontvangen met daarin tevens de voorlopige adviezen. Vervolgens is de visie op MSC's gedeeld met ruimte voor discussie. Er is bewust gekozen om de leiding vooraf een compacte samenvatting te versturen; de omschakeling naar MSC's is een paradigmaverandering en dit vraagt tijd. Op deze wijze is de leiding de mogelijkheid geboden om zich alvast voor te bereiden. In de presentatie is gekozen voor de naamgeving Clusters. Dit wordt verder toegelicht in 4.1.6

Op de MDR zijn alle onderdelen uit de samenvatting onderbouwd en toegelicht. De uitslag van de beide enquêtes is alleen gepresenteerd op de MDR. Op de MDR is hiervoor anderhalf uur ingeruimd; 45 minuten voor de presentatie en 45 minuten voor de discussie. Er is gekozen voor een open discussie om te ontdekken hoe de leiding tegen MSC's aankijkt. In deze paragraaf een korte samenvatting van het advies aan de MDR, vervolgens hun reactie op de presentatie en de besluiten die genomen zijn op de MDR.

4.5.1 Advies

Het is de visie van de VBG om alle inwoners van Groningen en ommeland te bereiken met het evangelie. MSC's bieden de VBG een sleutel in het vervullen van deze visie; een mogelijkheid om jonggelovigen te discipelen, volwassen christenen uit te dagen,[110] bij te dragen aan de onderlinge

[110] In 2010 heeft de VBG uitgebreid onderzoek verricht naar de geestelijke gezondheid en de geestelijke groei in de gemeente: Reveal. Uit dit rapport kwam onder andere naar voren dat in het

verbondenheid en de missionaire kracht van de leden te maximaliseren. MSC's lijken op herderskringen voor wat betreft hun omvang, maar verder zijn er geen overeenkomsten. MSC's vragen een verandering in denken, van zowel leiding als gemeente. En vervolgens een verandering in organisatie; MSC's zijn dan het hart van de gemeente met als resultaat onderlinge verbondenheid en missionaire betrokkenheid bij de samenleving. De kringen zijn ondersteunend en blijven de basis voor persoonlijke relaties. De grote samenkomsten zijn ondersteunend/dienend aan de MSC's.

Een paradigmaverandering vraagt om wijsheid. Het advies is om in 2012/13 een pilot te starten- drie tot vier MSC's. Door de visie te delen in de gemeente komen vanzelf de juiste pioniers en leiders naar boven drijven, die kunnen worden meegenomen in het proces van discipelschap om zich zo voor te bereiden op het leiden van een MSC. In november 2012 start in Nederland een Learning Community die de teams kan begeleiden van kerken die MSC's willen inzetten. Het advies is om hier met dit team aan deel te nemen.
De pilot- MSC's zijn transparant en delen hun ervaringen met regelmaat in de gemeente. Eventueel door specifieke MSC-bijeenkomsten op te stellen voor belangstellenden om zodoende de gemeente warm te maken voor een gemeente bestaand uit MSC's en bestaande angsten, weerstanden weg te nemen.
Van 11 t/m 14 juni is er een conferentie in Sheffield in de twee kerken waar de MSC's zijn ontwikkeld. Op de MDR is het voorstel gedaan om deze conferentie te gaan bezoeken met een aantal leiders om samen te ontdekken hoe de deze pionierskerken in Sheffield de MSC's hebben geïmplementeerd en het volledige concept in de praktijk te zien werken.

4.5.2 Reactie

De reacties uit de discussie zijn terug te brengen tot 2 categorieën: inhoudelijke vragen en reacties en daarnaast vragen betreffende verwachte weerstanden.

Inhoudelijke vragen/reactie:

- Het belang van doorgaand discipelschap wordt opgepakt en als volgt benoemd:
  - Dit moet gemeentebreed
  - Als basis voor gemeente-opbouw
  - Als bron voor nieuw leiderschap
- Gelijktijdig de constatering dat discipelschap niet is ingebed in de VBG.
- Enthousiasme dat het Top Down en Bottom up concept elkaar gaat vinden.
- Hartsverandering is de basis, structuurverandering komt pas op de tweede plaats.
- Enthousiasme over de plaats van de kinderen in dit concept.
- De erkenning dat de herderskringen niet goed zijn neergezet.
- Herderskringen zijn geen MSC's en ook met extra begeleiding zal dit niet gaan ontstaan.
- Herders zijn geen leiders (uitzonderingen daargelaten).
- Concept waar geen ruimte is voor consumentisme; iedereen is nodig voor de bouw.
- Een model dat een paradigmaverandering vraagt in denken en handelen.

proces van geestelijke groei veel winst voor de VBG is te behalen is op het gebied van discipelschap van jonggelovigen en het uitdagen van volwassen christenen.

Weerstanden/vragen:

- De vraag die eerst beantwoord moet worden is: 'wat willen wij als gemeente'? We zijn nu een gemeente waar de bedieningen erop gericht zijn om mensen van buiten naar binnen te brengen. Bij MSC's gaan de leden naar buiten toe. Dit is een radicale omslag.
- Moet de VBG nog meer veranderingen willen invoeren? De gemeente is 'veranderingsmoe' om 2 redenen: initiatieven die maar half zijn geïmplementeerd in het verleden en de snelheid en hoeveelheid van veranderingen in de VBG in de afgelopen jaren?
- Leden hebben al het gevoel dat ze van alles 'moeten'. Zal dit niet nog meer druk opleveren?
- Waarom wordt discipelschap gekoppeld aan MSC's?
- Wat gaat er gebeuren met de huidige herdersgroepen?
- Is er nog een rol weggelegd voor herders in de MSC?

4.5.3 Conclusie

Het concept- wat MSC's zijn- wordt goed opgepakt door de leiding. Zij zien de hiaten in het huidige functioneren van de VBG en heel specifiek die ten aanzien van de herderskringen. De leiding ziet de mogelijkheden en uitdagingen die de MSC's bieden; discipelschap en leiderschap bottom-up, en de betrokkenheid die wordt gevraagd van elk lid. Maar ze geeft ook aan dat hier tijd voor nodig is. Allereerst zal moeten worden bepaald wat voor gemeente de VBG wil zijn. Daarnaast is er tijd nodig om meer inzicht te krijgen in het concept. Eén presentatie op de MDR is onvoldoende om een keuze te maken voor een dergelijk grote omschakeling. Er zal gezien de gegeven reacties van de herders en kringleden voorzichtig moeten worden omgegaan met veranderingen in de gemeente.

Het volgende besluit is op de MDR genomen:

- Goedkeuring voor het bezoeken van de conferentie in Sheffield door meerdere leiders. Er wordt budget vrijgemaakt voor vijf personen.
- Na deze conferentie volgt de presentatie van de afstudeeropdracht.
- Vervolgens komt het onderwerp opnieuw op de agenda van de raad en de staf en wordt besloten over eventuele vervolgstappen. Daarbij komt ook het voorstel voor het starten van een pilot MSC's opnieuw op de agenda.

4.6 Herderskring versus MSC

Herderskringen lijken voor wat betreft hun omvang op een MSC; 20 tot 50 personen, exclusief kinderen. Dit is ook slechts de enige overeenkomst. Verder zijn er vooral verschillen aan te wijzen tussen de herderskring en de MSC. In tabel 5 op de volgende pagina zijn de verschillen overzichtelijk in kaart gebracht.

Herderskring	**MSC**
Leider is een herder *(pastorale gave)*	Geleid door een leidersteam - *bij voorkeur door vijfvoudige bediening*
Interne gerichtheid	Interne en externe gerichtheid
Top down aangestuurd *(herders worden bij herderskring gezocht/geplaatst)*	Bottom up aangestuurd *(MSC ontstaat door droom van een leidersteam, daarna groei door leden met dezelfde droom)*
Herders worden gecoacht door één oudstenechtpaar	Leiders zijn onderdeel van een huddle voor permanent discipelschapsproces en leiderstraining
Eenheid (herderskringen lijken op elkaar)	Verscheidenheid *(afhankelijk van missionaire doel)*
4 à 5 kringen vormen een herderskring	Vanuit een MSC worden kringen gevormd
Wijkgericht en soms doelgroepgericht (jongeren)	Doelgroepgericht en soms wijkgericht
Groei in moedergemeente, waardoor nieuwe herderskringen worden gevormd	Groei door vermenigvuldiging van MSCs

Tabel 5 Herderskring versus MSC

Bovengenoemde lijst maakt inzichtelijk hoe groot de verschillen zijn. Een herderskring is niet één op één om te zetten naar een MSC. Het advies vanuit de leiding van Sheffield is, in een bestaande gemeente te starten met een Learning Community met de potentiële voortrekkers van de MSC's. Daarnaast het opstarten van één of meerdere huddles,[111] waarbinnen de eerste potentiële leiders worden uitgedaagd voor het discipelschapsproces. Hieruit komen de leiders bovendrijven die een MSC zouden kunnen gaan leiden. Ook deze leiders blijven in hun huddle zodat een permanent training plaatsvindt. De start is hierdoor rustig, de uiteindelijke groei komt door vermenigvuldiging en zal exponentieel gaan verlopen.

4.7 Conferentie in Sheffield

Op de Pelgrimage conferentie [112] zijn de principes uitgelegd van MSC's. Er werd uitgelegd hoe MSC's werken in de twee kerken waar dit concept is (her)ontdekt en ook was er veel ruimte voor interactie. Zo waren er diverse MSC-leiders en huddle-leiders aanwezig voor het beantwoorden van vragen.

Het 'DNA' waarbij alles draait om discipelschap en vrijwilligers was in alles merkbaar. Op één avond werd de gelegenheid gegeven om deel te nemen aan een MSC-bijeenkomst, op een tweede avond kon men meemaken hoe een huddle-bijeenkomst werkt. Geen theoretische uitleg, maar in de praktijk ervaren zoals dergelijke bijeenkomsten worden ingevuld.

[111] Deze huddles worden geleid vanuit 3DM-UK of vanuit andere leiders in NL die al ervaring hebben met huddles en zelf ook verbonden zijn met een huddle van 3DM-UK.

[112] Van 11 tot en met 14 juni heb ik mogen deelnemen aan de Pilgrimage conferentie in Sheffield. Deze conferentie was gericht op de kerken die overwegen om MSC's te gaan inzetten/opstarten in hun gemeente. Ik heb het voorrecht gehad om vier dagen te mogen optrekken met pioniers uit Nederland.

Al met al was het een praktische conferentie waar de deelnemers konden proeven en ervaren hoe het MSC-concept in de praktijk werkt.[113] De theorie die reeds was ontdekt door literatuuronderzoek (H2) is hierdoor gaan leven. Het was een bevestiging dat MSC's de VBG verder kunnen helpen naar de volgende fase om de visie gestalte te geven;[114] 'In de verwachting van de spoedige wederkomst van onze Heer Jezus Christus, willen wij de stad Groningen en plaatsen rond de stad zo beïnvloeden dat uiteindelijk iedere inwoner een mogelijkheid krijgt een keuze voor Christus te maken'.

4.8 Conclusie

Vraag aan het begin van dit hoofdstuk was: passen MSC's binnen de visie van de VBG. Antwoord op deze vraag luidt 'ja'.

Leiding en herders van de VBG staan na de eerste presentatie ook positief tegenover het idee van een gemeente bestaand uit MSC's. Er is de wil om het concept verder te onderzoeken en tevens om het concept te exploreren aan de hand van een pilot, mits hierbij een goede begeleiding en ondersteuning vanuit de leiding kan worden gegeven.

De herderskringen functioneren niet naar tevredenheid, maar kunnen niet omgezet worden in MSC's. De herders zien grote voordelen in MSC's, maar erkennen dat de verschillen dusdanig groot zijn, dat het niet aan te raden is om herderskringen om te zetten in MSC's. Daarom vragen zij in de huidig gegeven structuur om een goede begeleiding zoals in het verleden is toegezegd. Gelijktijdig geven zij de ruimte om een pilot te starten met een MSC's. Zij staan open voor een eventuele geleidelijke overgang naar een gemeente die bestaat uit MSC's.

Wanneer de VBG MSC's wil gaan inzetten, zal er een paradigmaverandering ten aanzien van gemeente-zijn dienen plaats te vinden. Dit vraagt zorgvuldigheid om de gemeente hierin mee te nemen. Transparantie in de keuzes en stappen die genomen worden, zowel bij de start als bij de voortgang. De gemeente krijgt daarmee de kans om te reageren en de leiding om bij te sturen. De verwachting is dat door dit proces zorgvuldig aan te gaan de gemeente geleidelijk aan zal gaan anticiperen.

[113] In Philadelphia (ongeveer 2500 deelnemers) het afgelopen jaar gegroeid met ongeveer 240 deelnemers (ze kennen geen lidmaatschap) waarvan ongeveer 90 % met een niet-kerkelijke achtergrond. Dit is een schatting, omdat zij geen lidmaatschap kennen en dit niet exact bijhouden. De inschatting is op grond van informatie van hun MSC-leiders.
[114] Uit Visie VBG (bijlage 2).

5 Eindevaluatie

In de vorige hoofdstukken is onderzoek gedaan naar de MSC's. Allereerst is onderzocht wat een MSC is en de relevantie ervan voor de kerk in onze huidige cultuur. Daarna is onderzocht wat binnen de VBG de bijdrage is van kringen, herderskringen en de zondagse diensten betreffende de onderlinge verbondenheid en externe gerichtheid.
Er is een eerste reactie gepeild bij de leiding van de VBG op de mogelijke inzet van MSC's in de VBG. Tevens is gekeken naar het theologische kader; passen MSC's binnen de ecclesiologie van de VBG en past dit binnen de bijbelse kaders van kerk zijn? Dit is opgenomen in bijlage 1.
In dit hoofdstuk komen alle onderzoeken bij elkaar waarbij het gaat om het beantwoorden van de onderzoeksvraag: Op welke manier kan de inzet van MSC's de actieve participatie van leden van de VBG vergroten, zowel in de eigen gemeente als missionair in de samenleving?

5.1 Evaluatie

5.1.1 Wat is de kracht van een MSC?

De MSC vult in het sociologische model de sociale ruimte in. Een ruimte die groot genoeg is voor oppervlakkige contacten en klein genoeg om een nivo dieper te gaan. In onze postmoderne en postchristelijke samenleving kan juist deze ruimte worden ingezet voor de interne onderlinge verbondenheid en het contact met de samenleving. De harmonie tussen de vier sociologische ruimtes is belangrijk. Ook de drie andere ruimtes moeten benut worden door de kerk

Een kerk die bestaat uit MSC's is transitioneel: incarnationeel in de samenleving en attractioneel vanwege hun verbondenheid met de moederkerk voor onder andere de grote feestelijke bijeenkomsten.

Een MSC is een belangrijke bijbelse vorm van samenkomen met daarnaast de kleinere settings, zoals gezin en familie, en de grote feestelijke samenkomsten. Door heel de geschiedenis heen, vanaf het OT, vervullen ze een belangrijke rol in het kerkelijke leven en hebben ze bijgedragen aan de verspreiding van het evangelie. Bekend is de rol van de huisgemeenten in de eerste eeuwen na Christus in de verspreiding van het evangelie. Ondanks vervolging hebben MSC's gezorgd voor de wereldwijde groei van Gods koninkrijk. De afgelopen decennia zien we een sterke groei van deze vorm van kerk zijn in zowel landen waar de kerk wordt vervolgd als in het vrije Westen.

Een MSC is gericht op vier relaties: de vier B's. De relatie naar Boven met God, de relatie naar Binnen met elkaar, de relatie naar Buiten met de samenleving en de relatie in de Basis met andere MSC's en de moederkerk. Balans tussen deze vier relaties is de voorwaarde voor een gezonde en krachtige MSC; een MSC die groeit doordat er steeds nieuwe mensen bijkomen en omdat de deelnemers groeien in onderlinge verbondenheid en in hun intimiteit met God.

De kracht van een MSC is het doorgaande discipelschapsproces waarin ieder lid van de kerk wordt meegenomen. Alle leiders van de MSC's nemen deel aan huddles waar ze getraind worden in karakter, gebed, geloof en vaardigheden. Zij zijn de discipelschapvormers van hun MSC's en geven de hun geleerde lessen en vaardigheden weer door. Dit heeft de volgende 'neveneffecten':

- Er wordt geïnvesteerd in relaties en daardoor groeit het onderlinge vertrouwen. Dit is de basis voor 'low control/high accountability'.

- Door deze cultuur wordt het DNA van de gemeente in stand gehouden en doorgegeven.
- Dit is een borging tegen denkbare excessen omdat het voorkomt dat leiders een heel eigen koers gaan varen of hun macht misbruiken.
- Leiderschap ontstaat bottom up. Potentiële leiders worden eerst in het discipelschapsproces meegenomen voordat ze worden uitgedaagd om leiding te gaan geven.

In een MSC is de inzet van iedere vrijwilliger nodig. Hierdoor krijgt iedere vrijwilliger de kans om zich te ontwikkelen en minimaliseert de kans op consumentisme.

Een MSC is slagvaardig, avontuurlijk en flexibel. Een MSC houdt rekening met de context en kan heel creatief om gaan met vormen en structuren.

De groei van MSC's gaat via vermenigvuldiging. MSC's brengen nieuwe leiders voort die nieuwe MSC's gaan opstarten en aansturen. Dit betekent dat MSC's een exponentiële groeikracht in zich hebben waardoor er een beweging kan ontstaan.

Kortom, MSC's zijn een krachtige vorm van kerk-zijn, die bijdraagt aan de groei van de onderlinge verbondenheid en die bijdraagt aan de externe betrokkenheid. De MSC is een bijbelse vorm van kerk zijn en past heel goed in onze huidige cultuur.

5.1.2 Wat zijn de risico's van een MSC?

Maar, wat zijn de risico's die kunnen optreden bij een kerk die bestaat uit MSC's? Per risico zal hieronder worden weergegeven hoe hiermee kan worden omgegaan of vooraf rekening mee gehouden kan worden.

Onbalans of het ontbreken van één van de vier relaties (B's) geeft een ongezonde en zwakke MSC.
Deze onbalans is alleen te voorkomen door de inbedding van een permanent discipelschapsproces waar ieder lid van een MSC en kerk aan deelneemt. Breen heeft hier gestalte aan gegeven door het opzetten van huddles en heeft hiervoor materialen ontwikkeld om het discipelschapsproces te ondersteunen - Lifeshapes.

Een MSC die start zonder een helder omschreven missionair doel is later heel moeilijk bij te sturen of alsnog missionair te richten.
Daarom is het bij de start van een MSC cruciaal om de leiders goed te begeleiden bij het proces van het starten van een MSC. Daarnaast is het niet goed om bestaande groepen om te vormen naar een MSC.

Het inzetten van MSC's kan ook weerstand oproepen, omdat het geen 'leegte' vult. Veel christenen zijn tevreden met de huidige grote samenkomsten eventueel in combinatie met kringen. Voor hen is de stap naar MSC's ongewoon.
De keuze voor MSC's moet zijn gebaseerd op de hartsgesteldheid om te bouwen aan de onderlinge relaties en het bereiken van de wereld. Het is een concept dat voortkomt uit een veranderde hartsgesteldheid.

MSC's vragen om een leiderschap waar de huidige voorgangers niet op zijn getraind. Ze hebben geleerd om wekelijks te preken, les te geven en vergaderingen aan te sturen. Ze zijn er niet op getraind om 'discipel-makende-discipelen' voort te brengen zoals Jezus dat deed.

Dit is een groot risico dat alleen is te voorkomen door allereerst de leiders mee te nemen in dit discipelschapsproces. Zij zullen alleen datgene kunnen doorgeven wat ze zelf geleerd hebben.

Onafhankelijke en onvolwassen MSC-leiders doordat ze niet voldoende zijn ondersteund en niet geleerd hebben om aanspreekbaar te zijn.
Dit risico is alleen te voorkomen door iedere leider goed mee te nemen in het discipelschapsproces en ze niet uit nood of behoefte aan snelheid een MSC te laten leiden.

Het leiden van een MSC in combinatie met zelf geleid worden in een huddle legt een pittig beslag op de tijd van de vrijwillige leiders met de risico's van een burn out.
Dit is op twee manieren te sturen. Allereerst doordat alle leiders onderdeel zijn van een huddle. Hier kan ondersteuning plaatsvinden. Daarnaast is het van belang om als kerk de MSC leiders te vrijwaren van andere taken en hen met de MSC stimuleren om één of maximaal twee grote samenkomsten te bezoeken per maand in de moedergemeente.

Financiële tekorten van de moederkerk doordat er minder collectes zijn en een afnemende betrokkenheid bij de moederkerk.
Dit is ook op twee manieren te sturen: allereerst omdat er een minder zware organisatie nodig is in de moederkerk en in verhouding minder groot gebouw. Daarnaast door de MSC's betrokken te houden via de maandelijkse feestelijke samenkomsten en hen te leren ook verantwoordelijkheid te blijven dragen voor de moedergemeente door bijvoorbeeld collectes in de MSC voor de moederkerk.

Het risico van zwakker onderwijs omdat de zondagse diensten minder worden bezocht.
Allereerst is het de vraag of het discipelschap in de MSC's minder effectief is dan het luisteren naar preken in de grote samenkomsten. Daarnaast kan de moederkerk hier veel in betekenen door onder andere het aanbieden van ondersteunende materialen aan de kringen en MSC bijeenkomsten (ook materiaal voor kinderen).

Het risico dat de MSC bijeenkomsten kopieën zijn van de zondagse samenkomsten waardoor ze nog niet aansluiten bij de doelgroep die ze willen bereiken.
Dit is een heel lastig risico omdat veel christenen de vorm van de zondagse samenkomsten al jaren gewoon zijn. Een paar voorbeelden om de MSC leiding uit te dagen: leren van andere MSC's, creatieve leden mee laten brainstormen in de voorbereiding, gasten meenemen in de organisatie van MSC bijeenkomsten etc.

Er zijn ongetwijfeld nog meer risico's die kunnen worden benoemd. De hier genoemde risico's geven aan dat MSC's niet een model is dat zomaar even kan worden ingevoerd. Het gaat om een paradigmaverandering in kerk-zijn. Het concept moet eerst goed doordacht worden en het zal vanaf de basis goed moeten worden opgebouwd waarbij het discipelschapsproces een cruciale rol speelt.

5.1.3 Waarom inzet van MSC's in de VBG?

MSC's passen binnen de visie van de VBG om Groningen en ommeland te bereiken met het evangelie en binnen de visie van de VBG om ieder lid op te bouwen tot volledig toegewijde discipelen van Jezus Christus. Dit zijn twee onderdelen die heel kenmerkend zijn voor MSC's. De ecclesiologie van de VBG biedt tevens de mogelijkheid om een keuze te maken voor MSC's. Mits er een paar aanpassingen plaatsvinden die hieronder worden behandeld bij barrières.

Welke vier lacunes zouden MSC's kunnen vullen binnen VBG?

1) Onderlinge verbondenheid. In een MSC is ieder lid nodig en inzetbaar. Dit bevordert de onderlinge verbondenheid en draagt bij aan de discipelschapsvorming.
2) Missionaire kracht in de samenleving. Een MSC leeft incarnationeel in de samenleving en is daardoor missionair krachtig in onze postmoderne en postchristelijke samenleving. Dit zal gaan resulteren in groei in aantal.
3) Discipelschap van jong-gelovigen. Voortdurend discipelschap is kenmerkend voor MSC's. Dit geldt voor alle leden van een gemeente en dus ook voor de jong-gelovigen.
4) Volwassenen christenen die stagneren. MSC's biedt volwassen christenen de uitdaging om te door te groeien. Zij worden uitgedaagd om een positie in te nemen en verantwoordelijkheid te gaan dragen. In een MSC kan dit in gedeeld leiderschap en in een team.

Uit het onderzoek blijkt dat de VBG wel een tussenvorm heeft geïntroduceerd tussen de zondagse diensten en de kringen. Er was visie voor een tussenvorm om zodoende een bijdrage te leveren aan de onderlinge verbondenheid en de externe participatie, maar dit is niet goed van de grond gekomen. Een MSC pakt dit grondig ´bottom up´ aan, zodat in de toekomst bijvoorbeeld de herders onderdeel kunnen worden van het leidersteam van een MSC. Daardoor wordt gelijktijdig hun grootste wens ingevuld: een goede begeleiding en prioriteit aan de 'middengroep'.

Kortom, MSC's kunnen aantal belangrijke lacunes opvullen waar de VBG mee worstelt. Hierdoor krijgt de VBG een 'voertuig' waarmee zij kunnen werken aan de realisatie van hun visie.

5.1.4 Wat zijn de risico's of barrières van MSC's in de VBG?

Toch zijn de MSC's niet zomaar in te zetten in de VBG. Er zijn de nodige barrières die genomen zullen moeten worden.

- De VBG heeft het vormen van discipelen niet ingebed in de gemeente. Er worden wel ad hoc cursussen en trainingen gegeven met de doelstelling dat deze praktijkgericht moeten zijn. Maar, het is de vraag of dit wel geschaard kan worden onder discipelschapstraining, omdat dit nog één stap verder gaat; het toepassen van het geleerde. Eerst onder begeleiding en vervolgens alleen met de ruimte om op de 'leermeester' terug te vallen.
- De huidige leiders zijn niet getraind om 'discipel-makende-discipelen' voort te brengen, zoals Jezus dat deed.
- ´Low control/high accountability´ is niet de manier waarop de leidersstructuur binnen de VBG is vormgegeven. Dit heeft allereerst te maken met het hiervoor genoemde punten van discipelschap. Leiders worden aangesteld zonder inbedding in een discipelschaps- en/of leiderschapsproces.
- In de visie van de VBG zijn de kringen en de herderskringen alleen intern gericht en staan de zondagse diensten centraal; het attractionele model.
- Weerstand tegen verandering door herders. 4 jaar geleden zijn de herderskringen gelanceerd maar ze functioneren niet zoals verwacht. De herders staan op dit moment niet te wachten op vernieuwing.

- Algemene weerstand tegen veranderingen in de gemeente. Veel leden vragen om stabiliteit vanuit het leiderschap.
- De betrokkenheid van de leden bij herderskringen is heel wisselend. De verantwoordelijkheid voor de herderskring ligt bij de herder. Het was voor de leden niet noodzakelijk om hierin verantwoordelijkheid te nemen.
- De bestaande herderskringen. Het risico dat de leiding of de herders de bestaande herderskringen (deels) willen aanpassen aan MSC's.
    - Herders zijn pastoraal gericht en zijn niet voor hun taak gevraagd omdat ze daarnaast ook de gave van leidinggeven hebben.
    - De focus van de herderskringen is intern gericht. Dit is niet eenvoudig alsnog bij te sturen naar een missionair gerichte focus.
- De bijeenkomsten in de herderskringen lijken veel op/hebben veel elementen die komen uit de zondagse samenkomsten. Er wordt geen rekening gehouden met een missionaire doelgroep
- Financieel. Door de verhuizing naar de nieuwe locatie is de financiële druk op de bestaande leden fors toegenomen. De financiële betrokkenheid van alle leden is noodzakelijk om de lasten te kunnen dragen.
- Capaciteit nieuwe gebouw: de capaciteit van het nieuwe gebouw is afdoende voor een groei naar 2000 volwassen leden (nu 1000 volwassen leden). Er is geen noodzaak om MSC's in te zetten. Er is eerder behoefte aan het benutten van het huidige gebouw.

Deze lange lijst met barrières bevestigt de conclusie uit 2.2.10 dat invoering van MSC's een paradigmaverandering is, zowel in het visie op kerk-zijn als de daarbij behorende organisatie.

5.1.5 Discussie

Hoe kan de VBG omgaan met de hiervoor genoemde barrières? De voordelen die de MSC's bieden zijn dusdanig, dat het de moeite waard is om te bekijken of en hoe de barrières zijn te overbruggen.

De barrières zijn als volgt onder te verdelen:

1. Aanpassing van de visie van de VBG: van attractioneel naar transitioneel met daarbij de centrale rol voor MSC's.
2. Keuze voor een permanent discipelschapsproces voor iedereen met het daaraan gekoppelde 'low control/high accountability' leiderschapsmodel.
3. De weerstand bij de herders en de gemeente om te veranderen.
4. Bestaande herderskringen zullen moeten worden opgeheven.
5. De huidige situatie betreffende het gebouw: capaciteit en financiën.

Ad 1) Dit heeft te maken met de visie van de VBG. Hoe belangrijk is het dat deze visie gehaald moet worden of wil zij blijven functioneren op de huidige voet waarbij voornamelijk mensen getrokken worden met een kerkelijke achtergrond. De leiding zal heel bewust een keuze moeten gaan maken en zich de vragen stellen: Wie willen we bereiken? Wat voor gemeente past hierbij en willen we dit?

Ad 2) Een discipelschapsproces start bottom up aangestuurd door de leiding. Zij zullen de principes van 'discipel-makende-discipelen' eerst zelf eigen moeten maken. Vervolgens zal het geleidelijk aan geïmplementeerd kunnen worden. De Learning Community die hiervoor is ontwikkeld is een goed instrument om dit eigen te maken. De huddle-structuur zal hierbij ondersteunen om het discipelschapsproces goed neer te zetten en een andere leiderschapscultuur te ontwikkelen. De start zal tijd kosten. Maar, als het eenmaal goed is neergezet kan in een paar jaren de hele gemeente meegenomen worden.

Ad 3 en 4) Deze barrières zijn goed te nemen omdat de factor tijd een rol speelt bij de implementatie. Aanvullend is het belangrijk om te starten met een paar pilot-MSC's zodat de gemeente kan zien en ervaart hoe dit werkt. Langzamerhand zullen meer leden worden opgeleidt via de huddles, ontstaan er nieuwe MSC's, voegen leden zich hierbij en zullen de bestaande herderskringen worden overgenomen door de MSC's.

Gelijktijdig is het belangrijk om de huidige structuur van herderskringen niet onder druk te zetten en de herders de gevraagde ondersteuning vanuit de leiding te bieden om te kunnen functioneren in de huidige gegeven omstandigheden.

Ad 5) Dit zal voor de VBG op dit moment een grote barrière zijn. Toch is deze barrière minder groot dan het lijkt. De transformatie naar een gemeente die alleen nog maar bestaat uit MSC's neemt tussen de zes tot tien jaren in beslag. De tijd tussen een andere visie en de eerste MSC's bedraagt al snel één à twee jaar. Tot die tijd is iedereen nog volledig betrokken in de huidige structuur. Alleen de voortrekkers bereiden zich voor en nadat zij gestart zijn met de eerste pilot MSC's zal er langzamerhand een verschuiving gaan plaatsvinden. Daarnaast is het de verwachting dat het aantal leden ook zonder MSC' zal groeien. De aanwas van gasten in het nieuwe gebouw bedraagt tussen de 200 en 300 extra op een zondag. Ook zal er door de start van MSC's groei gaan plaatsvinden in de MSC's en daardoor ook de VBG.

Mogelijk scenario

Het is heel verleidelijk om de principes die horen bij MSC's slechts gedeeltelijk in te voeren. Hier wordt gezien de genoemde barrières een mogelijk scenario geschetst:
Vanwege de capaciteit in het nieuwe gebouw en de druk op de financiën blijft de nadruk liggen op de zondagse diensten. De MSC's mogen doordeweeks bij elkaar komen. Alle andere principes worden wel toegepast. Het discipelschapsproces wordt ingevoerd met het daarbij behorende 'low control/high accountability' leiderschapsmodel.

Wat is het risico van dit scenario?
De kracht van MSC's is incarnationeel leven en dit vraagt de volle aandacht en tijd van de leden. Leden die betrokken zijn bij een MSC zullen hier hun volle aandacht aan moeten kunnen geven. Risico van dit scenario is dat òf het incarnationele leven van een MSC niet gaat ontstaan òf de leden van de VBG komen onder zeer hoge tijdsdruk te staan met de daarbij behorende gevolgen. Daarbij kan worden gedacht aan burn out, neerleggen van alle taken tot zelfs afscheid nemen van de VBG.

5.1.6 Naamgeving

Omdat de huidige herderskringen niet lijken op MSC's en ook niet moeten worden aangepast aan MSC's is het belangrijk om te kiezen voor een andere naam. Dit voorkomt verwarring tijdens de

overgangsfase. De naam MSC heeft ook zijn nadeel. Het is een afkorting van een Engelse benaming voor een 'middengroep'. De voorkeur gaat uit naar een Nederlandse naamgeving die de lading dekt en die bruikbaar is in meerdere kerken. Het voorstel is om de volgende naam te gebruiken: Cluster.

Een Cluster is een groep die bij elkaar hoort, omdat ze voortkomen vanuit dezelfde bron of omdat ze zich richten op hetzelfde doel. Waarbij de elementen die de groep vormen niet identiek zijn, maar zich juist van elkaar onderscheiden en elkaar aanvullen. Dus een Cluster wordt gekenmerkt door eenheid en verscheidenheid. Cluster heeft hiermee een betekenis die de lading dekt van MSC's. Daarnaast zijn allerlei vervoegingen mogelijk: kinderclusters, tienerclusters, ouderenclusters, sportclusters etc.

Kortom, een Nederlandse naam die breed inzetbaar is. Zowel in de VBG als in andere denominaties.

5.2 Conclusie

Terug naar de aanleiding van deze afstudeerscriptie. Bevordert de inzet van MSC's in de VBG de actieve participatie zowel intern als extern? Hierop kan bevestigend worden gereageerd.

Een kerk bestaande uit MSC's is een krachtige vorm van kerk-zijn, die bijdraagt aan de groei van de onderlinge verbondenheid en die bijdraagt aan de externe betrokkenheid van de leden in de maatschappij. De MSC is een bijbelse vorm van kerk-zijn en past heel goed in onze huidige postmodern en postchristelijke cultuur. Het is een slagvaardige vorm van kerk-zijn waarbij iedere christen wordt ingeschakeld. Een kerk die is gebaseerd op het principe dat iedere leider en ieder lid geestelijk groeit door een model van voortdurend discipelschap.

MSC's kunnen een aantal belangrijke lacunes opvullen waar de VBG mee worstelt, te weten een tanende onderlinge verbondenheid, een lage missionaire daadkracht in de niet-kerkelijke samenleving en het discipelschapsproces voor zowel jong-gelovigen als volwassen christenen die beide nu stagneren in hun groei. Hierdoor krijgt de VBG een 'voertuig' waarmee zij kan werken aan de realisatie van haar visie: het bereiken van Groningen en ommeland.

Maar, er is een aantal barrières te nemen wil men MSC's goed kunnen implementeren in de VBG. Het vraag een aanpassing van de visie van attractioneel naar transactioneel met daarbij een centrale rol voor de MSC's. Er zal een keuze gemaakt moeten worden voor een discipelschapsproces bottom up waar iedereen aan deelneemt. De bestaande herderskringen zullen op termijn moeten worden opgeheven waarbij rekening gehouden moet worden met mogelijke weerstanden. En last but not least de huidige situatie betreffende het gebouw inzake capaciteit en financiën.

Het is tevens belangrijk dat de MSC-principes volledig worden toegepast. Kiezen voor een gedeeltelijke invoering zal niet gaan werken. Of scherper gezegd: dit zal gaan mislukken.

Een kerk die bestaat uit MSC's vraagt om een paradigmaverandering; in de visie, in het denken van de leiders en in de organisatie. Daarom is een goede voorbereiding noodzakelijk en een geleidelijke invoering van de MSC principes. De transformatie naar een kerk van MSC's neemt tussen de zes en tien jaar in beslag. Daarmee zijn de hiervoor genoemde barrières te nemen

Het is noodzakelijk dat de leiders en voortrekkers allereerst getraind worden. Zij zullen zich de principes van 'discipel-makende-discipelen' eigen moeten maken. Vervolgens zal het geleidelijk aan geïmplementeerd kunnen worden in de kerk. De nieuwe leiders kunnen gebruik maken van de diverse instrumenten die hiervoor al zijn ontwikkeld: Learning Communitys en Huddles. Via de inzet van pilot- MSC's zullen de leden van de VBG kunnen zien en ervaren wat een MSC is en hoe een MSC werkt in de praktijk.

Omdat MSC's niet zijn te vergelijken met herderskringen is het aan te raden om een andere tenaamstelling te gaan gebruiken die past in onze Nederlandse cultuur. Cluster is een voorbeeld van een passende naam, die de volle lading van een MSC dekt en breed toepasbaar is.

5.3 Aanbevelingen

Welke aanbevelingen volgen uit de hiervoor getrokken conclusie? Hoe kan de VBG aan bovengenoemde keuze handen en voeten geven? Wat zijn de volgende te nemen stappen?

Allereerst zal de leiding van de VBG een keuze moeten maken wie ze willen bereiken en wat voor kerk zij daarbij wil zijn. Wil de VBG een attractionele kerk blijven of wil zij een transactionele kerk worden waarbij de nadruk komt te liggen op Clusters als de voertuigen die passen in onze postmoderne en postchristelijke samenleving. Het advies is om niet na de presentatie van dit afstudeerproject al een besluit te nemen, maar om een onderzoeksfase in te gaan waarbij gelijktijdig een kernteam ervaringen opdoet via de Learning Community en Huddles.

Daarnaast is het advies om de huidige herders beter te begeleiden in het aansturen van hun herderskringen en deze gekozen structuur voorlopig in standhouden.

Concreet de aanbeveling voor de volgende stappen:

1) De visie op Clusters allereerst delen met de oudsten en staf en hier een keuze maken om in 2012/13 een onderzoeksfase in te gaan. (*half september 2012)*
2) Hierop volgend een informatieavond beleggen met herder en kringleiders. Zij zijn al op de hoogte in verband met de gehouden enquête en hebben recht op de uitkomsten van het totale onderzoek.
   Deze avond ook openstellen voor andere belangstellenden in de gemeente.
   De mensen die een meer dan gemiddelde interesse hebben, zijn potentiële voortrekkers.
   (1 helft van oktober 2012)
3) Met deze voortrekkers een vervolgavond beleggen om nogmaals de principes samen door te lopen en daarbij alle tijd geven voor interactie.
   (eind oktober 2012)
4) Met een aantal leiders en andere voortrekkers uit de gemeente deelnemen aan een Learning Community. Hier worden de principes van Clusters overgedragen en eigen gemaakt.
   Gelijktijdig ook deelnemen aan een Huddle om zelf te ervaren en te proeven hoe het discipelschapsproces werkt via huddles.
   Welke leiders komen hiervoor in ieder geval in aanmerking:
   - De voorganger
   - Uit de staf de volgende disciplines: kinderen, tieners, onderwijs/kringen, zorg en missie

- De oudste die verantwoordelijk is voor gemeentezorg
- Voortrekkers: (potentiële) leiders die interesse tonen na het delen van de visie

(Learning Community start in november2012 in Nederland)

5) Dit kernteam deelt de bevindingen met de leiding na één jaar te hebben deelgenomen aan de Learning Community en overleggen voor een 'go/no go'. Met deze besluitvorming wordt de onderzoeksfase afgerond.
   (november 2013)

   Bij een 'go':
6) Eén jaar na de start in een Learning Community twee tot vier pilot-Clusters opstarten met deze leiders. Deze Clusters hebben een open en transparant karakter. Zij delen hun ervaringen en zoeken wegen waarop andere leden uit de gemeente kunnen proeven en ervaren wat een Cluster is.
   De Clusters krijgen alle ruimte om te pionieren. Dit betekent ook dat zij de ruimte krijgen om minder frequent de diensten te bezoeken en zich helemaal te focussen op hun Cluster.
   (voorjaar 2014)
7) In dezelfde periode de deelnemers aan de Huddles uitdagen om zelf een huddle op te starten en de geleerde lessen door te geven. Dit zijn de potentiële volgende leiders van een Huddle en van een Cluster.
   (voorjaar 2014)
8) De jaren erna gebruiken voor een voortdurende evaluatie. Zowel om de visie te herijken als besluiten te nemen over de volgende te nemen stappen.

5.4 Alternatief

De omschakeling naar een gemeente van Clusters kan gezien alle besproken barrières als een (te) grote stap worden ervaren door de leiding van de VBG. Mocht dit het geval zijn, kan het volgende alternatief overwogen worden: het opstarten van een nieuwe gemeente in de stad Groningen, die vanaf de start bestaat uit Clusters. Dat betekent twee 'VBG'-gemeenten in Groningen met dezelfde visie,[115] maar die kiezen voor een onderscheidende vorm van kerk-zijn.

De huidige VBG kan zich blijven richten op de huidige leden en doelgroep, waarbij zeker nog groei mogelijk is. De nieuwe gemeente krijgt alle ruimte om een gemeente van Clusters te zijn. Deze twee gemeenten kunnen elkaar aanvullen, elkaar versterken en gebruik maken van elkaars expertise. De stad Groningen telt ruim 192.000 inwoners en de provincie ruim 581.000 inwoners.[116] De inwonersaantallen bieden voorlopig voldoende ruimte voor twee gemeenten, die beide dezelfde visie hebben.

[115] Het bereiken van heel Groningen en ommeland met het evangelie van Jezus Christus
[116] CBS - aantallen op 30 september 2011

Literatuurlijst

Alexander, P. en D. *Handboek bij de bijbel.* Kampen: Kok, 2006.

Bijbel Theologische Encyclopedie, Online Bijbel Studie-editie. Importantia Publishing. Dordrecht, 2005.

Bilezikian, Gilbert. *De kerk als gemeenschap.* Hoornaar: Gideon, 2001.

Boer, M. de. *Nooit meer evangeliseren.* Amsterdam: Ark Media, 2011.

Breen, M. *Covenant and Kingdom. The DNA of the Bible.* USA, 2010.

Breen, M en A Absalom. *Launching Missional Communities.* USA: Sheriar Press, 2010.

Breen, M en B Hopkins. *Clusters.Creative mid-sized missional communities.* 3DM Publications, 2007.

Breen, M en S Cockram. *Building a Discipling Culture. How to release a missional movement by discipling people like Jezus did.* Pawleys Islands: 3 DM, 2011.

Breen, M. *Multiplying missional leaders. From half-hearted volunteers to a mobilisized Hingdom force.* Pawleys Island: 3 DM, 2012.

Brink, G. van den, e.a. *Woordstudies en Concordantie.* Zaltbommel: Koninklijke Van de Garde, 2000.

Burke, John. *No perfect people allowed.* Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2005.

Chester, T en S Timmis. *Total Church. Evangelie en gemeenschap.* Amerongen: Stichting The Media Alliance, 2011.

Cole, N. *Organic leadership. Leading naturally right where you are.* Grand Rapids, Michigan: Baker, 2009.

Dekker, G en H.C. Stoffels. *Godsdienst en Samenleving. Een introductie in de godsdienstsociologie.* Kampen: Uitgeverij Kok, 2007.

Dekker, W. *Marginaal en missionair. Kleine theologie voor een krimpende kerk.* Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2012.

Donders, P. Ch., Ketelaar, J. *Gezond leiderschap in de kerk.* Hoornaar: Gideon, 2010.

Hall, E.T. *The Hidden Dimension.* Toronto: Anchor Books/Doubleday, 1966/1982.

Hauerwas, S. *Een robuuste kerk - de christelijke gemeente in een postchristelijke samenleving.* Zoetermeer: Boekencentrum, 2010.

Hendriks, Cecile. „Geestelijke groei, in kleine kring." *Trouw*, 5 januari 2012: 6-7.

Hirsch, A., Catchim, T. *The permanent revolution.* San Francisco: Jossey-Bass, 2012.

Hybels, Bill. *Just Walk Acros the Room - Simple Steps Pointing People to Faith.* Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2006.

J.C. Bette, G. van den Brink, J.W. van der Jagt. *Het evangelie naar Lucas, Studiebijbel Nieuwe Testament.* Veenendaal: Centrum voor Bijbelonderzoek, 1993.

Jagt, J.W. van der, e.a. *Woordstudies en Concordantie, Studiebijbel 13.* Soest: Uitgeverij In de Ruimte, 1993.

Kimball, Dan. *They like Jezus but not the church.* Grand Rapids - Michigan: Zondervan, 2007.

Leer, T. van der. „De kerk als voertuig van de Geest? Minder ballast, meer mogelijkheden." *GEESTkracht no. 66*, 2010: 3-12.

Leer, T. van der. „Welke kerkvorm heeft de toekomst? De mogelijkheden van een “Believers Church'.” *Theologia Reformatie 53.1*, 2010: 16-28.

Loon, Rene van. „Een kerk die zich beschikbaar stelt voor een buurt.” *Groei*, mei 2012: 62-66.

—. *Kerk voor de buurt.* Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2010.

McIntosh, Gary, Martin, Glen. *Finding them, Keeping them - effective strategies for evangelism and assimilation in the local church.* Nashville, Tennessee: B & H Publishing Group, 1992.

Migchelbrink, F. *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn.* Amsterdam: Uitgerij SWP, 2009.

Myers, J.R. *The Search to Belong.* Grand Rapids: Zondervan, 2003.

Nissen, Peter, Graaf, Bas van der. „Tussen een bijbelclub en een sekte.” *Trouw*, 25 januari 2012: 8-9.

Ouweneel, W.J. *De kerk van God I.* Heerenveen: Uitgeverij Medema, 2010.

—. *De kerk van God II.* Heerenveen: Uitgeverij Medema, 2011.

Paas, S,. „Missionaire ecclesiologie in een tijd van individualisering.” *Theologia Reformata, jaargang 54*, 2011: 391-407.

Paas, S. „Missionaire ecclesiologie in een tijd van individualisering.” *Theologia Reformata 54/4*, 2011: 391-407.

Paas, Stefan. *Jezus als Heer in een plat land.* Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2001.

Poll, E. W. van de. *Samen in de naam van Jezus - over evangelische liturgie en muziek.* Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2009.

Poole, Garry. *Seeker small groups.* Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2003.

Prince, D. *Gods kerk herontdekt.* Winterswijk: DPM Nederland, 2010.

Raymond B. Dillard, Tremper Longman III. *Inleiding op het Oude Testament.* Heerenveen: Uitgeverij Groen, 2000.

Scheele, Peter. *Leverworst, communicatie en beren.* Amsterdam: Buiten & Schipperheijn Motief, 2006.

Siebesma, P.A. „En zij braken het brood aan huis. De relatie tussen het joodse breken van het brood en het breken van het brood in Hand. 2:42-46.” *Soteria*, 2010: 19-20.

Simson, W. *Huizen die de wereld veranderen.* Hoornaar: Gideon, 2000.

Singlehurst, Laurence. *Sowing, Reaping and Keeping (people sensitive evangelism).* Nottingham: Inter-Varsity Press, 2006.

Stibbe, M en A Williams. *Break Out. One Church's Amazing Story of Growth Through Mission-Shaped Communities.* Milton Keynes: Authentic Media Limited, 2010.

Stoorvogel, W. ‚Introductie VBG (intern document).” Groningen, 2009.

Vlaardingenbroek, M. *Grensverleggend.* Heerenveen: Uitgeverij Medema, 2011.

Bijlage 1 Theologisch kader MSC's

De nieuwtestamentische schrijvers hadden niet de luxe om aan onderzoek en bespiegelingen te doen. Zij schreven als het ware vanuit een noodsituatie.[117] Door de ontmoeting van de kerk met de wereld werd de eerste aanzet gegeven tot onder andere de ecclesiologie; onderdeel van de theologie dat de oprichting, het wezen en de structuur van de kerk bestudeert en beschrijft.

De kerk heeft de luxe van een oude en een nieuwe testament en de ervaringen vanuit de geschiedenis. Hieruit zijn goede kaders te halen voor de ecclesiologie. Maar ook nu zal nog steeds gekeken moeten worden naar de werkelijke ontmoeting van de kerk met de huidig gegeven context. Leren van het verleden en handelen in het heden.

In deze bijlage wordt de vraag beantwoordt hoe de MSC's theologisch zijn te plaatsen? Allereerst wordt onderzocht hoe geloofsoverdracht plaatsvond in de bijbel en in de geschiedenis. Hoe wordt vanuit de bijbel gekeken naar de minimum eisen om kerk te zijn. Daarna de ecclesiologie van de MSC's en van de VBG en een afrondende conclusie.

B.1 Geloofsoverdracht in OT, NT en geschiedenis

B.1.1 Woorden voor samenkomsten in de bijbel

qahal en 'edah

De Hebreeuwse woorden, die gebruikt worden in het Oude Testament en vertaald worden als 'vergadering', zijn: qahal en 'eda (bijv. qahal Gen. 49:6, 'edah in Lev. 8:3). Op de meeste plaatsen gaat het hierbij om een niet-godsdienstige bijeenkomst. Dit laatste is wel het geval als sprake is van de qahal van JHWH. In deze uitdrukking is JHWH de belegger van de vergadering.[118]

De Septuaginta vertaalt qahal voornamelijk met twee woorden: ekklesia en synagoge; 'edah wordt vertaald met synagoge.

'Ekklesia'

Wanneer in de Nederlandse Bijbel het woord 'gemeente' wordt gebruikt, staat daarvoor in de Griekse grondtekst het woord 'ekklesia'. Het zelfstandig woord 'ekklesia' betekent volksvergadering en (kerkelijke) gemeente.[119] Het is afgeleid van de twee Griekse woorden 'ek' (uit) en 'Kaleo' (roepen). Zo ontstond het begrip 'de eruit geroepenen'. Dit had oorspronkelijk betrekking op de burgers van een Griekse stadsrepubliek, die uit hun gemeenschap bij elkaar werden geroepen voor politieke doeleinden (zie Hand 19:32,39). Het betreft hier een bijeenkomst met beslissingsbevoegdheid, omdat deze wettig bij elkaar was geroepen.

Ook in het OT (zie boven) wordt 'ekklesia' gebruikt voor de gemeente van de Israëlieten, waarbij het politiek-maatschappelijke en het godsdienstige aspect niet strikt te scheiden zijn (Deut. 31:30). In die zin komt het woord ook in het NT voor (Hand 7:38 en Hebr 2:12).

[117] Chester en Timmis, Total Church, p. 121.
[118] Deut. 5:22, 9:10, 10:4, 18:16
[119] Brink, G. van der, e.a., Woordstudies en Concordantie (Studiebijbel 12, Zaltbommel, Koninklijke Van de Garde, 2000) p. 276-277.

In aansluiting bij dit oudtestamentische woordgebruik wordt 'ekklesia' het woord voor de nieuwtestamentische gemeente. Naast het gewone gebruik komt het voor als aanduiding voor hen die uit de wereld geroepen zijn tot de gemeenschap met God.[120]

Het woord 'ekklesia' duidt op 4 verschillende niveaus van gemeente-zijn, namelijk:

1) De universele gemeente[121]
2) De collectieve gemeente[122]
3) De plaatselijke gemeente[123]
4) De gemeente aan huis[124]

Belangrijk om op te merken; plaatselijke gemeenten waren op hun beurt vaak weer onderverdeeld in de kleinere gemeenschappen die in huizen samenkwamen (Rom 16:5 en 1 Kor 16:19). Deze kleine bijeenkomsten in een huis , de huisgemeenten, worden in de bijbel ook 'ekklesia' genoemd. Ze werden geaccepteerd als een volwaardige vorm van kerk-zijn.

Het woord 'ekklesia' heeft dus nooit de betekenis van een gebouw van hout of steen. Gezien het brede gebruik in het Grieks heeft het ook geen betrekking op een samenkomst met een specifieke vorm van aanbidding, liturgie, preek etc. De kerk in het NT is een vergadering van mensen met een roeping, op grond van hun relatie met Jezus Christus.[125]

Huis

Het Grieks kent twee woorden voor 'huis': oikos en oikia. Beide woorden kunnen de volgende betekenissen hebben:[126]

1) het huis als woonplaats, gebouw.
   In deze betekenis wordt het bijvoorbeeld gebruikt in Hand.12:12, waar staat dat het huis van Maria een plaats was waar velen kwamen voor gezamenlijk gebed.
2) het huis als huishouding, de bewoners van een huis die samen een gezin vormen.
   In deze betekenis wordt het bijvoorbeeld gebruikt in Hand. 10:2 waar Lucas over Cornelius schrijft dat hij een godvruchtig man was, een vereerder van God *met zijn gehele huis*.
   En ook: Lydia, een purperverkoopster uit de stad Tyatira, liet zich met haar hele huis dopen (Hand. 16:15). Ook hier vinden we het woord 'oikia' in de betekenis van 'huishouding'.

Het evangelie in het NT komt niet alleen tot de enkeling, maar ook tot hele huizen. En christenen kwamen regelmatig bijeen in huizen.[127] De uitdrukking 'hē kat' oikon ekklesia' (letterlijk

[120] F.J. Pop, Bijbelse woorden en hun geheim.
[121] O.a. Matt 16:18, Ef 3:10 en 21, 5:23-32, Kol 1:18 en 24, Hebr 12:23.
[122] O.a. Hand 9:31.
[123] O.a. Rom 16:1, Kol 4:16, Gal 1:2 en 22, Hand 14:23, Hebr 10:24.
[124] O.a. Rom 16:9, 1 Kor 16:19, 1 Kor 14:23, Kol 4:15.
[125] Prince, D., Gods kerk herontdekt (Winterswijk, DPM Nederland, 2010) p. 23 en 95.
[126] Bette, J.C., e.a., Woordstudies en Concordantie (Studiebijbel 14, Zaltbommel, Koninklijke Van de Garde, 1999) p. 83-84, 94-95.
[127] Simson, W., citeert in 'Huizen die de wereld veranderen' de theologen Met Castello 'The Church in Thy House' en Bob Fitts 'The Church in the House'. p. 119-121.

vertaald: met de in hun huis vergadering van gelovigen) komt vier keer voor in de brieven van Paulus.[128]

'Kyriakon'

Het woord 'kerk' is, evenals het Engelse woord 'church', afgeleid van het Griekse woord 'kyriakon': 'behorend bij de Heer'.[129] In de tijd van het NT wordt dit woord nooit gebruikt voor de gemeente, hoewel het wel twee keer voorkomt in het NT, namelijk als bijvoeglijk naamwoord (1 Kor 11:20, Openb 1:10). In de na-apostolische tijd hanteerde men het woord 'kyriakon' om een kerkgebouw aan te duiden. De enige aanduidingen van godsdienstige gebouwen die we in het NT tegenkomen zijn tempel en synagoge.

Overige benamingen

In het NT worden ook metaforen gebruikt om de gemeente aan te duiden. Bijvoorbeeld in de brief aan de Efeziërs. Daarin worden de volgende 7 beelden gebruikt: de vergadering (1:22), het lichaam (1:23), het kunstwerk (2:10), het gezin (2:18-19), de tempel (2:20-22), de bruid (5:25-32) en een leger (6:10-13). Andere voorbeelden van metaforen voor de gemeente zijn: de heiligen, de gelovigen, de discipelen, de uitverkorenen, de broeders, de kudde (schapen), het bouwwerk, en een leger.
Heel diverse woorden om de kerk te beschrijven. Alleen al door het woordgebruik toont de Bijbel ons hiermee dat de kerk een demonstratie is van Gods veelkleurige en veelvuldige wijsheid.[130]

Conclusie

De bijbelschrijvers gebruiken verschillende woorden om de samenkomsten van christenen te omschrijven. 'Ekklesia' wordt veelvuldig gebruikt en heeft in het NT betrekking heeft op hen 'uit de wereld geroepen tot gemeenschap met God', waarbij het – geheel in de lijn van het OT - duidt op een bijeenkomst met beslissingsbevoegdheid. Dit geldt zowel voor de universele-, de collectieve-, als de plaatselijke- en de huisgemeente.

Wanneer er geschreven wordt over de kerk in het NT wordt ook gedoeld op de bijeenkomsten die plaatsvonden in huizen. Deze werden geaccepteerd als een volwaardige vorm van kerk-zijn.

De gebezigde woorden in de Bijbel die betrekking hebben op de kerk zeggen, zoals we hebben ontdekt, niets over het soort gebouw of de liturgische vormgeving.

In het kort gezegd, als er in de Bijbel geschreven wordt over de kerk duidt het altijd op een bijeenkomst van mensen met een roeping, gebaseerd op hun relatie met Jezus. Ze zijn geroepen door Jezus. En, omdat ze wettig bijeengeroepen zijn, zijn het bijeenkomsten met autoriteit. Waarbij niets vastligt ten aanzien van de groepsgrootte, de plek of de vorm.

Hiermee biedt de Bijbel mijns inziens ruimte om te zoeken naar de vorm en de omvang die past in de context waarin we leven.

---

[128] Rom 16:5, 1 Kor 16:9, Fil 2, Kol 4:15.
[129] Jagt, J.W. van der, e.a., Woordstudies en Concordantie (Studiebijbel 13, Soest, Uitgeverij in de Ruimte, 1993) p. 443-444.
[130] Ef 3:10.

Dit roept een tweetal vragen op. Wat zijn de vormen van samenkomen die we kunnen ontdekken in het OT, NT en in de kerkgeschiedenis? Wat zijn de 'minimale inhoudelijke voorwaarden' voor kerk-zijn bezien vanuit de bijbel.

B.1.2 Vormen van samenkomen in OT, NT en geschiedenis

In het OT en het NT kwam men in diverse vormen bijeen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de sociologische indeling van Myers zoals beschreven in 2.2.3.

Gezien het onderwerp van deze scriptie zal niet worden ingegaan op de intieme ruimte, maar wel nagaan in hoeverre de andere drieruimtes in OT, NT en in de kerkgeschiedenis voorkomen en hoe zij zich verhouden tot kerk-zijn.

Oude Testament

De basis van het leven in relatie met God lag vanaf het begin van de schepping in het gezin en in de familieverbanden. Dit was meestal inclusief de mensen die economisch aan een familie waren verbonden.[131] Zo was bijvoorbeeld het Pascha een feest dat werd gevierd in kleine kring. Als het gezin/familie niet van voldoende omvang was voor één bokje, nodigde men de buren erbij uit.[132] Alleen de vreemdeling was hiervan uitgesloten, maar de kinderen hoorden hier volledig bij. De vader van een gezin fungeerde als priester en had de leiding over de bijeenkomsten.

Na de uittocht uit Egypte krijgt het volk Israël de opdracht om een tabernakel te bouwen. God wil voor het volk zichtbaar aanwezig zijn. In de tabernakel werden offers gebracht. Zowel voor diverse vormen van verzoening als het vieren van de grote feesten. Iedere mannelijke Israëliet moest op de drie grote feesten in het heiligdom voor de HEERE verschijnen met zijn gaven en persoonlijk aan de feestvreugde deel nemen.[133] De tabernakel had geen dusdanige omvang dat het hele volk er gelijktijdig inpaste.

David mag de Ark naar Jeruzalem verplaatsen en zijn zoon Salomo bouwt een tempel. De tempel is de plaats om te offeren. Muziek was een belangrijk onderdeel van de eredienst in de tempel. Het is bekend dat David dit heeft geprofessionaliseerd. Daarnaast worden in de tempel de grote feesten van Israël gevierd. Een 'pelgrimsreis' was voor velen nodig om hieraan te kunnen deelnemen.

Tijdens de ballingschap ontstaan de synagogen.[134] De tempel was verwoest en men zocht gemeenschappelijke ruimtes om God en elkaar te ontmoeten. Deze vorm van bij elkaar komen, onderwijs te ontvangen en God te ontmoeten is blijven bestaan, ook na de bouw van de tweede tempel.

---

[131] Gen 17:23 - Nog diezelfde dag besneed Abraham zijn zoon Ismaël, allen die in zijn huis geboren waren en allen die hij gekocht had, kortom al zijn mannelijke huisgenoten, zoals God hem had opgedragen.

[132] Ex 12:3-4.

[133] BTE- Bijbels Theologische encyclopedie(Online Bijbel Studie-editie, 2005).

[134] Synagoge betekent 'huis van samenkomst'. De huizen werden gebruikt om met elkaar samen te komen in de vreemde culturen. In de synagoge kwam de gemeente niet alleen bijeen om te aanbidden, maar ook om de lezing van de wet en de profeten te horen. Zo leerde men de wil en de geboden van God kennen. Dit kon overal gebeuren, in tegenstelling tot de offerdienst die aan het heiligdom in Jeruzalem gebonden was (BTE, 2005).

Kortom, in het OT zien we de volgende vormen van samenkomen: In de publieke ruimte zijn er de tabernakel en de Tempel, in de sociale ruimte zijn er de huizen, families en stammen, de feesten en huwelijken en de synagoge. In de persoonlijke ruimte het gezin en de familie.

Nieuwe testament

In het NT lezen we over de rol van huizen, synagogen en de tempel in het samenkomen. De synagoge vervulde een centrale plaats in het NT. Iedere stad in Israël had een synagoge.[135] Op de sabbat ging men naar de synagoge. De vorm van de samenkomst in de synagoge lijkt heel veel op de samenkomsten die we tegenkomen in de orthodoxe kerken.[136] In de synagoge bestond leervrijheid en er was geen onderscheidt tussen geestelijken en leken.[137] Daarom kon ook Jezus het woord nemen om te 'leren'.

De tempel vervulde een belangrijke rol rondom de grote feesten. Jezus, bijvoorbeeld, trok eenmaal per jaar naar Jeruzalem. Hier ging men heen om te offeren, voor gebed en om feest te vieren. De vorm van de feesten wordt niet omschreven. Wel is bekend dat het Pascha werd gevierd in een kleine setting. Zo vierde Jezus het Pascha alleen met zijn discipelen in een 'gehuurde' ruimte in Jeruzalem. De discipelen en Jezus waren een kleine geestelijke familie.

Daarnaast worden door de evangelieschrijvers veel situaties beschreven waar Joden samenkwamen rondom de maaltijd bij iemand thuis. Dit kon gebeuren rondom het 'huisgezin' of het 'huishouden'.[138] De maaltijd was een goed moment voor sociale contacten, maar ook om te kunnen discussiëren over de Thora. Daarom werd Jezus ook meerdere keren door de Farizeeën uitgenodigd voor een maaltijd.

Zowel de huizen, synagogen als de tempel hebben een belangrijke rol vervuld in de eerste tijd van het ontstaan van de kerk. Elke dag kwamen de gelovigen trouw en eensgezind samen in de tempel; 'Petrus en Johannes gingen, zoals gewoonlijk, omstreeks het negende uur naar de tempel voor het middaggebed'.[139] Daarnaast kwamen ze bijeen in de huizen om 'het brood te breken, voor gebed, onderwijs en onderlinge gemeenschap'.[140] Het samenkomen in huizen was heel normaal en daarom gaf het ontstaan van een gemeente van 3000 mensen in één dag geen problemen. Toen de vervolging uitbrak en ze uit de tempel werden geweerd, konden de bijeenkomsten in de huizen nog gewoon doorgang vinden.

---

[135] BTE, 2005.
[136] Op de sabbat verliep de dienst aldus: men begon met gebed, dat door één van de leden namens de gemeente werd uitgesproken. Wanneer het gebed was uitgesproken, viel de gemeente in met "Amen". Na het gebed werd een gedeelte uit de wet voorgelezen. De personen die voorlazen, stonden. Daarna werd een deel uit de "profeten" gelezen. Na de voorlezing werd het gelezene verklaard en toegepast door iemand die zat. Ieder bekwaam gemeentelid mocht deze prediking houden; zij was dus niet het werk van een daartoe aangewezen persoon. Deze leervrijheid werd overgenomen door de christelijke gemeenten, maar verdween in de 2e eeuw, toen dit recht door de ouderlingen werd opgeëist.
[137] Poll, E.W., van de, Samen in de naam van Jezus (Zoetermeer, Uitgeverij Boekencentrum 2009) p. 55-57.
[138] Hand 10 - Cornelius met zijn huisgenoten die Petrus ontvangen.
[139] Hand 2:46, Hand 3:1.
[140] Hand 2:42.

De Joden die leefden in de verstrooiing richtten synagogen op in de steden waar ze woonden. Paulus ging op zijn zendingsreizen altijd eerst naar een synagoge om het evangelie van Jezus te verkondigen. Meestal gaf dit problemen en vormden zich gemeenten in huizen van de bewoners van de stad.[141] Zo groet Paulus in Rom 16:7 de gemeente die bij Prisca en Aquila aan huis komt.

Samenvattend, als vormen van samenkomen in het NT zien we in de publieke ruimte de tempel en hoe Jezus grote groepen onderwijst. In de sociale ruimte zien we de huizen, families, de stammen, de synagoge, de feesten, de huwelijken en Jezus en de 72 discipelen. Vormen van samenkomen in de persoonlijke ruimte zijn bijvoorbeeld de gezinnen en families of Jezus en zijn 12 discipelen.

Post- apostolische tijd

70 jaar na Christus is de tempel verwoest. In dezelfde periode werden de christenen vervolgd en zwermden ze uit over de toenmalige bewoonde wereld. Ze vestigden zich in vreemde steden en hielden hun samenkomsten in huizen. De bijeenkomsten hadden meestal een omvang van 15 à 20 leden.[142]

Met de bekering van Keizer Constantijn (312 n. Chr.) veranderde de positie van de christenen. De christenen verlieten hun armoedige hutten, huizen en zelfs catacomben en konden als ze samenkwamen hun intrek nemen in de mooie Kathedralen -gebouwd door keizer Constantijn. Er ontstond een religieuze kaste die bemiddelde tussen God en het volk. De leervrijheid verdween hierdoor en er ontstond onderscheidt tussen geestelijken en leken. In de samenkomsten werd gebruik gemaakt van een liturgie, die vanuit de synagoge werd gekopieerd.

In 380 n. Chr. maakten de keizers Theodosius en Gratianus een einde aan de godsdienstvrijheid. Iedere Romeinse burger werd gedwongen lid te zijn van de kerk en zich hieraan te onderwerpen. Andere groepen en bewegingen - inclusief zij die in huizen bijeenkwamen - werden verboden. De nadruk in de eeuwen erna werd dus helemaal gelegd op de bijeenkomsten in de kathedralen.

Tijdens de reformatie, begin 16de eeuw, hebben Luther en Calvijn wel de inhoud van de moederkerk hervormd, maar niet de vormen die na keizer Constantijn zijn ingevoerd. Wel werd de bijbel teruggegeven aan het volk, maar de liturgische opbouw van de samenkomsten, de omvang van de samenkomsten en de geestelijke structuur bleven in stand, zij het in afgeslankte vorm.

In de loop van de geschiedenis zijn er altijd christenen samengekomen in huizen. Soms actief binnen een bestaande kerk, maar vaak kwam men in het geheim samen in huizen - met het risico dat zij dit met de dood moesten bekopen.[143] Vaak bleef deze vorm van samenkomen in stand, totdat er godsdienstvrijheid ontstond. Vanaf dat moment gingen ze langzamerhand op in een groter kerkelijk systeem. Steeds zie je in de geschiedenis huiskerken ontstaan die vervolgens na een bepaalde periode weer opgaan in een geïnstitutionaliseerde kerk.

[141] Hand 16:40, Hand 18:7.
[142] Simson, Huizen die de wereld veranderen, p. 69.
[143] Ibid, p. 69-105.

Ook nu nog komen er christenen in het geheim bij elkaar. Het meest bekend is de huiskerkbeweging in China die ontstond rond 1975. Omdat deze kerk ondergronds is, is niet bekend hoeveel christenen hier onderdeel van zijn. De schattingen variëren van enkele tientallen miljoen tot 100 miljoen.[144]

De afgelopen 15 jaar is de huiskerkbeweging verplaatst naar buiten China: in Europa zijn tegenwoordig tienduizend huiskerken, in Australië meer dan tienduizend en in Nieuw-Zeeland zesduizend. Uit onderzoek in de Verenigde Staten blijkt dat hier inmiddels tussen de 6 en 12 miljoen mensen een huiskerk bezoeken. Dat maakt de huiskerkbeweging één van de drie grootste christelijke groepen in de VS. Een beweging die past binnen onze postmoderne en postchristelijke samenleving.[145]

Kortom, als vormen van samenkomen in de post- apostolische tijd zien we in de publieke ruimte de kathedralen en de feestelijke samenkomsten. Hierbij gaat het om groepsgrootte van meer dan 100 mensen. In de sociale ruimte zijn de huisgemeenten te plaatsen, groepen van 20-50 personen. In de persoonlijke ruimte zouden we de gezinnen, kringen of cellen kunnen plaatsen. Dit zijn groepen van 3 tot 12 personen groot.

Conclusie

Er zijn verschillende vormen van samenkomen te ontdekken in het OT, NT en in de kerkgeschiedenis. De vormen van samenkomen in OT, NT en de kerkgeschiedenis, die hiervoor zijn behandeld, zijn te verdelen over de vier verschillende sociale ruimtes van Hall (zie tabel).

Huizen vervullen een centrale plaats binnen het kerk-zijn, in zowel het OT, het NT en in de eerste eeuwen na Christus. Daarnaast was er in het OT de rol van de tabernakel en vervolgens die van de tempel voor het offeren en de speciale feesten. Tijdens en na de ballingschap vervullen ook de synagogen een belangrijke plaats, voor zowel aanbidding als onderwijs.[146] In tegenstelling tot de tempel was er in de synagoge geen onderscheid tussen geestelijken en leken.

Ruimtes	**OT**	**NT**	**Gemeente**
Publiek	Tabernakel Tempel (pelgrimstochten)	Tempel (pelgrimstochten) Jezus -onderwijs grote groepen	Kathedralen Feestelijke samenkomsten (>100)
Sociaal	huizen/familie/stammen Feesten, huwelijken Synagoge	Huizen/ familie/ stammen/synagoge Feesten, huwelijken Jezus en de 72 discipelen	MSC's (huisgemeenten) (20- 50+)
Persoonlijk	Gezin/familie	Gezin/familie Jezus en de 12 discipelen	Gezin/kringen/cellen (3-12)
intiem	Man/vrouw Vriendschappen	Man/vrouw Vriendschappen Jezus, Petrus, Johannes en Jakobus	Man/vrouw, Vriendschappen/maatjes (1-3 mensen)

[144] Ouweneel, De kerk van God II, p. 377.
[145] Bron: Global House Church Summit 11-14 November 2009 in New Delhi (Fries Dagblad, 26-9-2009).
[146] Vanuit het NT weten we dat er vanaf de ballingschap werd samengekomen in synagogen.

In de kerkgeschiedenis zien we een blijvende rol voor de huisgemeenten. Ook al worden deze 'tijdelijk' onderdrukt, bijvoorbeeld door het alleenrecht van de Kathedralen. Huiskerken bestaan zowel in landen waar christenen vervolgd worden, als in landen waar christenen in vrijheid mogen samenkomen. Sinds het midden van de vorige eeuw zien we een wereldwijde beweging: de 'terugkeer' naar de huiskerken. Allereerst in China, maar de afgelopen 15 jaar ook in de vrije westerse landen.

B.1.3 Minimum eisen om kerk te zijn vanuit de bijbel

In de Bijbel staan twee belangrijke opdrachten die Jezus zelf aan zijn discipelen geeft; het 'Grote Gebod' en de 'Grote Opdracht'.

Het Grote Gebod. Op de vraag van een wetgeleerde wat nu het grootste gebod van de wet is, antwoord Jezus: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat'.[147] Johannes stelt het nog scherper; als iemand zegt: 'Ik heb God lief', maar hij haat zijn broeder of zuster, is hij een leugenaar.[148]
Hieruit is de eerste minimum eis van een kerk te halen: relatie/gemeenschap met God en met je naaste.

De Grote Opdracht. Jezus neemt in het Matteüs evangelie afscheid met de grote opdracht;[149] de opdracht erop uit te gaan en te werken aan de groei van Gods koninkrijk onder alle volken. Met twee elementen: doop en discipelschap. Een opdracht die geldt voor elke discipel van Jezus. Maar ook, een opdracht met als enige voorwaarde dat je een discipel bent. Deze opdracht is zo belangrijk, dat toen de jonge kerk in Jeruzalem hier geen gehoor aan gaf, God vervolging toestond zodat de discipelen zich wel moesten verspreiden over de hele wereld om hier handen en voeten aan te geven. Niet slechts een paar personen die als zendelingen werden uitgezonden, maar een volledige gemeente die zich verspreidde over de hele toenmalig bekende wereld.

Naast het Grote Gebod en de Grote Opdracht worden de volgende 4 teksten veel geciteerd om te komen tot de minimum eisen van kerk-zijn. De eerste van de 4 teksten staat in Matt 16:13-18. Petrus heeft in vers 16 gereageerd op de vraag van Jezus vraag wie Hij volgens hen was, met 'U bent de Messias, de Zoon van de Levende God.' Hierop zegt Jezus in vers 18: 'En ik zeg je: jij bent Petrus, de rots waarop ik mijn kerk zal bouwen, en de poorten van het dodenrijk zullen haar niet kunnen overweldigen.'[150]
In dit Bijbelgedeelte zien we de volgende onderdelen.

1) Een persoonlijke ontmoeting tussen Petrus en Jezus
2) Bovennatuurlijke openbaring wie Jezus is, ontvangen door de Heilige Geest
3) Erkennen en in het openbaar belijden wie Jezus is

[147] Mat 22:36-40.
[148] 1 Joh 4:20.
[149] Matt 28:19 en 20.
[150] Bette, J.C., e.a., Het evangelie naar Mattheus (Studiebijbel 2, Soest, Uitgeverij In de Ruimte, 1989) p. 385. Er zijn verschillende verklaringen voor de betekenis van rots. Het Griekse woord voor Petrus is Petros en het Griekse woord voor rots is Petra. Ik geloof dat hier bedoeld wordt: de belijdenis die Petrus uitsprak onder leiding van de Heilige Geest.

Kort samengevat: een startpunt om bij de kerk te horen, om in te gaan tot Gods koninkrijk is; een bovennatuurlijke openbaring van de Heilige Geest en dit vervolgens erkennen en belijden. Dan ga je behoren bij de universele kerk.

De tweede van de 4 veel geciteerde Bijbelgedeelten staat in Matt 18:1-20. Vers 20 wordt vaak aangehaald als tekst die de minimum voorwaarden weergeeft voor een gemeente: 'Want waar twee of drie mensen in Mijn Naam samen zijn, ben Ik in hun midden.' In Zijn Naam', dat is op Zijn gezag en met Hem als doel. Het doel is dus om Jezus te aanbidden, samen Zijn Woord te lezen, over Hem te spreken en samen gebeden aan Hem voor te leggen (vs 19). Dan is Jezus in hun midden. Dit betekent dat zich dan iets van het gemeente-zijn openbaart. Ook geeft dit de 'beweeglijkheid' van de kerk weer. Kerk-zijn is niet afhankelijk van een plaats, maar de kerk is daar waar de volgelingen van Jezus zijn.

Toch houdt het gemeente-zijn houdt wel iets meer in dan het treffen van elkaar in Jezus naam, gezien de context. In het eerste deel wijst Jezus erop om nederig te zijn als een kind (vs 2-4). Vervolgens een liefdevol hart te hebben voor wie verloren dreigt te gaan (vs 12-14). Vanuit deze hartsgesteldheid volgen de kracht en de mogelijkheid om een broeder of zuster die een overtreder blijkt uit hun midden te weren (vs 17). Ze hebben dus autoriteit over hun 'bloedverwanten'. Hier wordt niet vermeldt of dit de gemeente in zijn totaliteit bepaald of leiders die dit gezag hebben ontvangen. Ook gelijktijdig de opdracht om eensgezind te zijn in hun gebeden. Daarna komt de verklaring: 'Want waar twee of drie mensen in Mijn Naam samen zijn, ben Ik in hun midden.' Samenzijn in de naam van Jezus maakt iets van de gemeente zichtbaar, maar daarmee is elke willekeurige groep gelovigen nog geen gemeente.[151] Om gemeente te zijn, is toewijding nodig aan elkaar zodat je elkaar ook kunt aanspreken. Daarom wordt de gemeente ook vergeleken met een gezin.[152] Een gezin woont samen en het is duidelijk wie 'binnen' en wie 'buiten' is. Als lid van een gezin kun je andere gezinsleden aanspreken op hun gedrag en kun je zelf aangesproken worden op je gedrag. Twee of drie gelovigen die in de naam van Jezus bij elkaar zijn, zijn wel onderdeel van de (universele) kerk, maar zijn niet de kerk.

Vervolgens wordt Matt 10:11-14 vaak aangehaald. Jezus gaf hier aan zijn discipelen de instructie dat zij in elke plaats waar ze kwamen op zoek moesten gaan naar een huis waar men bereid zou zijn het Woord op te nemen en ernaar te handelen. Jezus stuurde hen dus niet naar een synagoge- de officiële plaats van samenkomst - om een workshop te geven of een cursus te verzorgen. Het is heel opmerkelijk dat Jezus hier op de 'huizen' wijst. Het lijkt er op dat het ware gemeenteleven zich niet afspeelt in de synagogen en gevestigde kerkgebouwen, maar in de kleinere gemeenschappen.

In Hand 2:42-47 wordt de eerste gemeente beschreven. De eerste gemeente wordt gekenmerkt door onderwijs, onderlinge gemeenschap (delen van materiële zegen en geestelijke zegen), het houden van gezamenlijke maaltijden[153] en gebed. Dit zijn 4 wezenlijke kenmerken van de eerste gemeente. Deze worden door Wolfgang Simson omschreven als het geraamte van huiskerken van alle tijden.[154]

[151] Ouweneel, W.J., De kerk van God I, p. 195.
[152] Ef 2:18-19.
[153] Siebesma, P.A. , 'En zij braken het brood aan huis'. De relatie tussen het joodse breken van het brood en het breken van het brood in Hand. 2:42-46 (Soteria, nr. 2 2010) p. 19-29.
[154] Simson, W. Huizen die de wereld veranderen, p. 108-118.

In de eerste gemeente trof men elkaar in de huizen en in de tempel. De samenkomsten in de tempel waren slechts een korte periode mogelijk. Na de verwoesting van de tempel in 70 na Chr. was dit niet meer mogelijk. De christenen buiten Jeruzalem hadden deze mogelijkheid überhaupt niet; buiten Jeruzalem was geen tempel.

In de voorgaande teksten komt niet de aanstelling van oudsten of andere gezagsdragers naar voren. Dit vindt pas later plaats door de apostelen. Paulus verkondigt eerst het evangelie en daardoor ontstaan er leerlingen. Vervolgens stelt hij oudsten (meervoud) aan bij een volgend bezoek. In Hand 14:23 wordt er vanaf dat moment gesproken over gemeenten. Kennelijk worden deze groepen gelovigen dan pas erkend als kerk. Zo geeft Paulus ook de opdracht aan Titus om in alle steden oudsten aan te stellen.[155]

Daarnaast komen we de vijfvoudige bediening tegen van apostel, profeet, evangelist, herder en leraar,[156] om de heiligen toe te rusten voor het werk in Gods Koninkrijk. Dit zijn bedieningen die in elke gemeente, ongeacht omvang, nodig zijn om de gemeente tot volheid te brengen. Een eenzijdige nadruk op één van deze vijf bedieningen of het ontbreken van één bediening brengt kerken in onbalans.[157] De vijfvoudige bediening is mijns inziens wel een kenmerk van een gezonde kerk, maar niet een eis om kerk te kunnen zijn. Dan zouden veel huidige kerken niet meer kerk genoemd kunnen worden. In veel kerken zijn deze bedieningen wel aanwezig, maar niet herkenbaar voor de leden.

Conclusie

De genoemde Bijbelgedeelten geven mijns inziens een goede basis om te komen tot een aantal minimale eisen die gesteld kunnen worden aan het kerk-zijn. Puntsgewijs zijn ze als volgt samen te vatten:[158]

1) De basis is de Heilige Geest: zonder Zijn bovennatuurlijke openbaring wordt je geen 'lid'.
2) God/Jezus staat centraal; Hij is het gezag en het doel. Hierdoor ontstaat een nederige houding, liefde voor elkaar, eensgezindheid en er is 'onderling' gegeven autoriteit.
3) Gemeenschap met elkaar: zichtbaar in de gezamenlijke maaltijden en het delen van materiële zegen. Dit kan in kleine en grote gemeenschappen en is niet afhankelijk van officiële instituten.
4) Gericht op de wereld (alle volken), om die te bereiken met het evangelie.
5) Flexibel om zich aan te passen aan de context. De kerk is daar waar christenen in Jezus' naam samenkomen en is niet afhankelijk van een plaats.
6) Discipelschap (onderwijs)
7) Doop/avondmaal*
8) Gebed
9) Autoriteit (door de leiding) van de gemeente om mensen te corrigeren

*Het avondmaal wordt niet in deze teksten genoemd. Ik zet dit naast de doop, omdat Jezus zijn discipelen de opdracht geeft het avondmaal te vieren 'tot zijn gedachtenis', totdat Hij terugkomt.[159] Dit is niet los te koppelen van het christen-zijn.

[155] Titus 1:5.
[156] Ef 4:11-13.
[157] Hirsch en Catchim, The permanent revolution, p.16-17.
[158] Het is opmerkelijk dat de minimum eisen vanuit diverse denominaties (ook orthodox) heel dicht aanliggen tegen de hier genoemde minima. Zie essay van J. Hooikammer, Wat heet nog kerk? (2012) p. 16-19.

B.1.4 Conclusie

Zowel in de bijbel als de geschiedenis zien we een belangrijke rol voor het samenkomen in de sociale ruimte. Hier speelde zich het 'kerkelijke' leven af. De bijbel geeft geen voorschriften voor omvang, plaats van samenkomen of de vorm. De inhoudelijke minimum eisen zijn heel goed toepasbaar binnen de omvang die past binnen de sociale ruimte, nog meer dan in de persoonlijke ruimte. Hiermee biedt de Bijbel mijns inziens ruimte om te zoeken naar de vorm en de omvang die past in de context waarin we leven. MSC's passen dus heel goed binnen het bijbelse beeld van kerk-zijn en hebben in de eerste eeuwen bewezen effectief te zijn in de verspreiding van het evangelie.

B.2 Ecclesiologie van kerken geënt op de MCS-visie

De 2 kerken in Sheffield, Crooks en Philadelphia, waar de MSC's zijn ontwikkeld door Mike Breen zijn al sinds 35 jaar een samenvoeging van de Anglicaanse kerk en de Baptisten gemeente. Een episcopale[160] kerk samengevoegd met een congregationalistische[161] kerk. Beide kerken in Sheffield hebben vanuit deze samenvoeging een eigen ecclesiologie ontwikkeld. Dit is niet vastgelegd in een document maar vindt zijn weerslag in de vorm waarop ze beide kerk willen zijn. Hun ecclesiologie is gedestilleerd uit de kernwaarden waar een MSC aan behoort te voldoen. Daarin worden de MSC waarden gevolgd die Mike Breen beschrijft in het boek 'Clusters.' Die zijn te duiden als de minimum voorwaarden waar een MSC moet voldoen.

Zoals in hoofdstuk 2 beschreven, heeft een MSC 3 taken te vervullen: het bouwen aan de relatie naar Boven (God), naar Binnen (elkaar) en naar Buiten (samenleving). Deze 3 taken moeten in balans zijn.
Een MSC wordt gezien als een volwaardige kerk, maar is gelijktijdig verbonden met een netwerk of moederkerk, zodat ze nooit op zichzelf staat.
De leiders van een MSC zijn met andere leiders verbonden in een Huddle die direct of indirect worden aangestuurd vanuit een netwerk van gemeenten of moederkerk. Een huddle bestaat uit (potentiële) leiders waarbij discipelschap de basis is. De twee kernvragen die steeds terugkomen in de Huddle zijn: Wat zegt God tegen jou? Wat ga je hiermee doen? De (potentiële) leiders wordt geleerd om onder leiding van de Heilige Geest Gods stem te verstaan en die gelijktijdig in de praktijk te brengen.
Door het discipelschapsproces komen discipelen voort, waaruit leiders voortkomen, waaruit nieuwe MSC leiders voortkomen.
Elke leider blijft met andere leiders verbonden in een huddle. Dit is de basis voor 'low control/high accountability' dankzij onderling gezonde relaties en een basis van vertrouwen. De leiders in een MSC genieten alle vrijheid om hun MSC in te richten passend binnen de 'overal' visie en waarden van de moederkerk zodat ze flexibel kunnen omgaan met de gegeven sociale context.
Iedereen in een MSC wordt uitgedaagd om een bijdrage te leveren.
Daarnaast zijn ze verbonden door deel te nemen aan de grote samenkomsten in de moederkerk of het netwerk van gemeenten. Deze samenkomsten hebben een visionair en feestelijk karakter; discipelschap vindt plaats in de MSC's en kringen.

---

[159] Luk 22:19, 1 Kor 11:25.
[160] Kerkstelsel dat de regionale bisschop centraal stelt.
[161] Kerkstelsel dat de plaatselijke autonome gemeente centraal stelt.

Het avondmaal en de doop mogen zowel worden bediend in de MSC als de moederkerk.

Uit het bovenstaande, is de volgende ecclesiologie te destilleren:

- Gericht op de relatie/gemeenschap met God en de naaste (intern en extern)
- Voortdurend discipelschapsproces staat centraal
- Leiding van de Heilige Geest en gebed nemen centrale rol in.
- Leiderschap gebaseerd op 'low control/high accountability' en 'bottom up' voortkomend uit discipelschap
- Flexibiliteit
- verbondenheid met een netwerk/moederkerk
- Doop/avondmaal in de MSC of de moederkerk
- Transitioneel

Deze minimum waarden geven maximaal ruimte voor variatie in vormgeving, passend bij de gegeven context.

B.3 Ecclesiologie van de VBG

De VBG is een Vrije Baptistengemeente en heeft zijn wortels van het Baptisme. De VBG is niet verbonden in het samenwerkingsverband van de unie baptisten maar van de ABC gemeenten; een federatie van voorheen CAMA gemeente en de broederschap van Vrije Baptistengemeenten. Baptistengemeente zijn congregationalistisch.
De beslissingsbevoegdheid ligt bij de leden. De leiding doet voorstellen voor visie, strategie en beleid. De gemeente geeft jaarlijks goedkeuring of onthoudt zich daarvan op de gemeentevergaderingen
De VBG heeft zich tijdens haar 20 jarig bestaan laten inspireren door Willow Creek, Saddleback en Hillsong. Van al deze kerken vinden we elementen terug in de VBG.

De ecclesiologie van de VBG is niet vastgelegd in een afzonderlijk document maar is terug te vinden in het document 'Introductie VBG'. Ieder lid ontvangt dit document van de VBG waarin wordt ingegaan op de visie, de missie, de geloofsbelijdenis en de doelen van de gemeente.[162] 'Het Grote Gebod' en de 'Grote Opdracht' nemen hierin een centrale plaats in. De volgende ecclesiologie is gedestilleerd uit dit document.

- Aanbidding. Relatie/gemeenschap met God.
- Betrokkenheid. Relatie met de leden van het huisgezin.
- Christusgelijkvormig. Leren leven als toegewijde discipelen.
- Dienen. Gods liefde tonen aan anderen door te dienen. Elk lid is een dienaar
- Evangelisatie. Het verkondigen van Gods Woord in de wereld in woorden en daden.
- Leven onder leiding van de Heilige Geest. De Heilige Geest doet wedergeboren worden. Door het geloof mag de gelovige leven onder de leiding van de Heilige Geest, alleen daardoor wordt het mogelijk naar de wil van God te leven en vrucht te dragen tot eer van God
- Iedereen wordt gevraagd om zijn/haar gaven en bedieningen uit te oefenen in en vanuit de gemeente in overeenstemming met de ontvangen gaven

[162] Zie bijlage 'VBG: Visie en Missie, Geloofsbelijdenis en doelen.'

- Doop en avondmaal; twee instellingen die de Heer aan de gemeente gegeven heeft in zowel erediensten, herderskringen en kringen. Waarbij in de kringen alleen het avondmaal is toegestaan.
- Het, indien nodig, uitoefenen van tucht, om leden van de gemeente weer in het rechte spoor te brengen en de eenheid te herstellen.
- Attractioneel. Het samenkomen in gemeenschappelijke, aansprekende en cultureel relevante diensten, waarin de prediking uit Gods Woord centraal staat, naast lofprijzing, aanbidding en gebed.

Een kenmerk van de VBG is zowel vrijheid als gebondenheid aan structuren. De vrijheid bestaat in de ruimte om te pionieren met andere vormen van de samenkomsten. Zo zijn de diensten in de junimaand van 2010 gevierd in het park met de nadruk op de onderlinge gemeenschap. Anderzijds ontstaan er langzamerhand tradities binnen de VBG en komen de kaders vaster te liggen. De liturgische opbouw van de erediensten op zondagmorgen heeft een redelijk vaste format.

De VBG is een gemeente met veel vrijheid op de 'werkvloer' en gelijktijdig een top down aansturing. De visie wordt bepaald door de leiding en zij stellen ook de kaders voor de strategie en het beleid. Dit wordt van bovenaf aangestuurd. Het uitgangspunt in het leiderschap van de VBG is relaties en niet het houden van regels. De ervaring leert dat dit uitgangspunt lastig is te handhaven bij een groter wordende gemeente.

De VBG benoemd alle sociologische ruimtes in het visiedocument: [163]

> 'De gemeente is gericht op groei in aantal en groei in diepte. Om de groei in aantal te begeleiden, zullen er voortdurend kringen, herderskringen, basisgemeenschappen en nieuwe dochtergemeenten worden opgezet in dorpen en in wijken in de stad. Deze kleine en middelgrote groepen zullen nauw verbonden zijn met de moedergemeente in Groningen. Het is in deze kleine en middelgrote groepen waar de groei in diepte zal plaatsvinden. Bezoekers en deelnemers willen wij daar opbouwen tot volledig toegewijde discipelen van Jezus Christus. In deze gemeenschap der heiligen zal dan ook volledig herstel plaatsvinden naar geest, ziel en lichaam'.

Hierbij de aanvulling dat het beleid van de leiding is dat de herderskringen geen bijeenkomsten mogen beleggen die ter vervanging zijn van de zondagse erediensten.

B.4 Conclusies

Zowel in de bijbel als de geschiedenis zien we een belangrijke rol voor het samenkomen in de sociale ruimte. Hier speelde zich het 'kerkelijke' leven af. De bijbel geeft geen voorschriften voor omvang, plaats van samenkomen of de vorm. Hiermee biedt de Bijbel ruimte om te zoeken naar de vorm en de omvang die past in de context waarin we leven.

De ecclesiologie van de MSC's sluit aan op de minimum eisen die vanuit de bijbel gesteld kunnen worden aan het kerk-zijn. Een MSC is te daarmee te bestempelen als volwaardige kerk waarbij het uitgangspunt is dat ze is aangesloten bij een netwerk van gemeenten of moederkerk.

[163] Citaat uit Visie VBG - zie bijlage 2

De ecclesiologie van de VBG is uitgebreider dan de minimum eisen die vanuit de bijbel worden aangegeven en op enkele onderdelen anders dan de ecclesiologie van een MSC. Wat zijn de verschillen toen opzichte van de MSC:

- De VBG is attractioneel en de MSC is transitioneel. De gemeente is gericht op het 'kom naar ons' model. De leden worden aangespoord om actief te zijn in hun eigen sociale netwerk, maar de nadruk ligt op de erediensten.
  Dit wordt bevestigd door het beleid dat de herderskringen geen bijeenkomsten mogen beleggen tijdens de erediensten 's morgens.
  Bij de MSC ligt de nadruk op hun eigen bijeenkomsten en zijn de erediensten ondersteunend.
- De aansturing is Top down en bij de MSC's Bottom up. In de VBG wordt de visie bepaald door de leiding. Zij maken het beleid en bepalen de strategie. Er wordt wel veel gedelegeerd maar de leiding heeft de mogelijkheid om in te grijpen.
- In de VBG wordt discipelschap wel omschreven als onderdeel van de ecclesiologie. Maar er zijn twee verschillen met een MSC: geen vaste inbedding in de gemeente en geen 'levenslang' discipelschapsproces.
- In de MSC is het voortdurende discipelschapsproces de basis in de gemeente. Iedereen is betrokken in dit proces om te ontvangen en door te geven. Al het leiderschap komt voort uit discipelschap. Leiders worden niet aangesteld zonder eerst te zijn opgenomen in een huddle.
- Hieruit voortvloeiend: leiderschap gebaseerd op 'low control/high accountability'. Dit is wel het uitgangspunt van de VBG maar omdat het discipelschapsproces niet goed is ingebed in de gemeente komt dit niet tot uiting.

De omschrijving van de vier sociologische ruimtes in de visie van de VBG biedt heel veel ruimte voor MSC's.[164]

> 'Het is de visie is dat er onder andere voortdurend herderskringen zullen worden opgestart verbonden met de moedergemeente. Het is in deze kleine (kringen) en middelgrote groepen waar de groei in diepte zal plaatsvinden. Bezoekers en deelnemers willen wij daar opbouwen tot volledig toegewijde discipelen van Jezus Christus. In deze gemeenschap der heiligen zal dan ook volledig herstel plaatsvinden naar geest, ziel en lichaam.'

Kortom, de ecclesiologie van de VBG verschilt op enkele onderdelen van die van een MSC. Toch biedt de ecclesiologie van de VBG wel de mogelijkheid om een keuze te maken voor MSC's. Dan zullen er keuzes gemaakt moeten worden op het gebied van het discipelschapsproces, hieraan gekoppeld leiderschap gebaseerd op low control/high accountability en er zal ruimte moeten worden gegeven aan 'verzuimen' van de zondagse diensten.

[164] Citaat uit Visie VBG - zie bijlage 2

Bijlage 2 VBG: Visie en Missie, Geloofsbelijdenis en doelen[165]

VISIE en MISSIE

Waarom wij bestaan als gemeente

VISIE

Door gebrek aan visie gaat het volk ten onder,
een keur van raadgevers brengt het tot bloei.

Spreuken 11:14

In de verwachting van de spoedige wederkomst van onze Heer Jezus Christus, willen wij de stad Groningen en plaatsen rond de stad zo beïnvloeden dat uiteindelijk iedere inwoner een mogelijkheid krijgt een keuze voor Christus te maken.
Als 20% van alle volwassenen in onze samenleving in een discipelschapsrelatie met de Here Jezus Christus zal komen door de overgave in de doop, dan is dat de basis om alle mensen in ons gebied te bereiken.

Wij verlangen er daarom naar om door te groeien naar een invloedrijke en gunstig bekend staande metagemeente met duizenden leden. Daarnaast willen wij nauw samenwerken binnen een federatief verband met andere gemeenten in plaatsen rond de stad, die een gelijkgerichte visie hebben. Ook willen wij andere gemeenten in Nederland dienen met onze ervaringen en ondersteunen in gemeenteopbouw.

De gemeente zal in fasen kwalitatief groeien in al haar programma's. Om de daaruit komende groei in aantal te begeleiden, zullen we voortdurend kringen, herderskringen, basisgemeenschappen en nieuwe dochtergemeenten opzetten in dorpen en in wijken in de stad. Deze kleine en middelgrote groepen zullen nauw verbonden zijn met de moedergemeente in Groningen.

Het is in deze kleine en middelgrote groepen waar de groei in diepte zal plaatsvinden. Bezoekers en deelnemers willen wij daar opbouwen tot volledig toegewijde discipelen van Jezus Christus. In deze gemeenschap der heiligen zal dan ook volledig herstel plaatsvinden naar geest, ziel en lichaam. De grondhouding voor elke discipel is een leven van toewijding en dienstbaarheid aan de Heer en zijn gemeente en aan Gods liefde voor verloren mensen.

Op deze wijze willen wij de komende jaren bouwen aan warme en levende gemeenschappen van christenen, waar mensen die leven in een materialistische en individualistische wereld een geestelijk thuis zullen ervaren.

[165] Uit: Stoorvogel, W., Introductie VBG (Intern document, 2009)

MISSIE

Het doel van onze gemeente is samen te vatten in één zin, gebaseerd op twee sleutelverzen, die door de Here Jezus aan zijn discipelen zijn gegeven:

Het grote gebod: Jezus zei: *'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.'*

Mattheus 22:37-40

De grote opdracht: Jezus zei: *Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb.* Mattheus 28:19-20

WIJ GELOVEN DAT DOOR EEN GROTE TOEWIJDING AAN HET GROTE GEBOD EN DE GROTE OPDRACHT ER EEN GROTE GEMEENTE ONTSTAAT!

- *Heb de Heer, uw God lief"*= AANBIDDING
- *Heb uw naaste lief als uzel"* = DIENEN
- *Ga dus op weg en maak … tot mijn leerlingen* = EVANGELISATIE
- *Door hen te dopen* = BETREKKEN IN HET LICHAAM VAN CHRISTUS
- *hun te leren dat ze zich moeten houden* = CHRISTUSGELIJKVORMIG

Doelstellingen van de VBG:
Gerangschikt volgens alfabet zijn onze vijf hoofddoelen:

A. **Aanbidding**: wij vieren Gods aanwezigheid in lofprijzing, aanbidding en offerande.
B. **Betrokkenheid**: wij belichamen Gods huisgezin door het lidmaatschap
C. **Christusgelijkvormig**: wij leren Gods volk volledig toegewijde discipelen van Jezus te worden.
D. **Dienen**: wij tonen Gods liefde naar anderen door te dienen
E. **Evangeliseren**: wij verkondigen Gods woord in de wereld

MISSIE VBG

Het bouwen aan warme en levende gemeenschappen, waar mensen Jezus leren kennen en Hem gaan volgen.

In de VBG ...

… is elk lid een dienaar.
… is elk taak belangrijk
… is elk lid uniek in zijn of haar functioneren.

B. ONZE GELOOFSBELIJDENIS

Wat wij geloven

1. De Bijbel

De grondslag van de gemeente is de Bijbel, samengesteld uit de 66 boeken van het Oude en Nieuwe Testament. Wij geloven dat de Schrift in haar geheel haar oorsprong vindt in God, die mensen heeft geïnspireerd om Zijn woord aan ons door te geven. De Bijbel spreekt dus met het gezag van God, maar weerspiegelt tegelijkertijd ook de achtergrond, stijl en woordgebruik van de menselijke schrijvers. Wij beschouwen de Bijbel als onfeilbaar en erkennen de oorspronkelijke manuscripten van de Bijbel als foutloos. De Bijbel is de enige, volledige en uiteindelijke autoriteit over alle zaken die met het geloof en het leven te maken hebben. Er bestaan geen andere geschriften die op een gelijkwaardige wijze door God zijn geïnspireerd. De samenbindende kracht van de Geest die ons één doet zijn, wordt verwoord in Efeze 4:3-6 - *Span u in om door de samenbindende kracht van de vrede de eenheid te bewaren die de Geest u geeft: één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping, één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen, door allen en in allen is.* De gemeenteleden wijden zich aan elkaar toe op grond van deze zevenvoudige eenheid.

2. De gemeente, het Lichaam van Christus

Door de eenwording met Jezus Christus worden gelovigen automatisch leden van Zijn lichaam, de gemeente. Wij geloven in één universele gemeente, die in elke plaats en tijd zichtbaar wordt in plaatselijke gemeenten. Jezus is het hoofd van Zijn gemeente. De Schrift draagt de gelovigen op om samen te komen voor lofprijzing, aanbidding, gebed, onderwijs uit het Woord, gemeenschap, dienstbetoon door het ontdekken en ontwikkelen van de gaven, doop en avondmaal en voor het bereiken van de wereld met het Evangelie.

Het regelmatig samenkomen van Gods kinderen is belangrijk voor de opbouw, de gemeenschap en het getuigenis in deze wereld. Het doel van alle leden van de gemeente is, onder de leiding van oudsten, diakenen en herders, samen te werken in liefde en eenheid, om Christus te verheerlijken.

3. De Heilige Geest

Wij geloven in de Heilige Geest, de derde Persoon van de Drie-eenheid. Ongelovigen overtuigt Hij van zonde, oordeel en gerechtigheid en Hij doet mensen wedergeboren worden, die hun vertrouwen op Jezus hebben gesteld. Hij woont vanaf de wedergeboorte permanent in iedere gelovige en is de bron van zekerheid, kracht en wijsheid. De Heilige Geest helpt gelovigen de Bijbel te begrijpen en toe te passen. Hij schenkt gaven aan elke gelovige tot opbouw van de gemeente. Door het geloof mag de gelovige leven onder de leiding van de Heilige Geest, alleen

daardoor wordt het mogelijk naar de wil van God te leven en vrucht te dragen tot eer van God.

4. Onze hoop

De eeuwige bestemming van ieder mens zal bij de wederkomst van Jezus Christus openbaar worden. Hij zal weerkomen om de zijnen tot Zich te nemen en optreden als Verlosser en Rechter. Daarna zullen de ongelovigen opgewekt worden en het eindoordeel plaatsvinden. Gods kinderen zullen ingaan tot het eeuwige leven en beloond worden naar hun werken, ongelovigen zullen van God gescheiden en veroordeeld worden. Zij zullen vergelding ontvangen voor het feit dat zij God hebben verworpen. Gods oordeel zal rechtvaardig zijn.

5. Onze Heer, Jezus Christus

In ons midden wordt maar één Heer gediend, te weten Jezus Christus. Onder zijn leiding zullen al onze verschillen verdwijnen. Wij geloven in Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God, naar de aarde gezonden door de Vader, door de Geest geboren uit de maagd Maria, volkomen God en volkomen mens. Hij leefde in volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader en verzoende vrijwillig de zonden van alle mensen door in hun plaats aan het kruis te sterven. Door Zijn dood vervulde Hij de gerechtigheid van God en bracht verlossing voor een ieder die in Hem gelooft. Hij stond op uit de dood met een verheerlijkt lichaam en is opgevaren naar de hemel, waar Hij zit aan de rechterhand van God de Vader en de belofte van het Nieuwe Verbond, de Heilige Geest schenkt aan een ieder die in Hem gelooft. Vandaar zal Hij ook terugkomen om de geschiedenis en het eeuwige plan van God te voleindigen.

6. Ons gezamenlijk geloof

Het doel van Gods openbaring is om alle mensen op te roepen in een eeuwige relatie met Hem te leven. De mens die oorspronkelijk geschapen was voor die eeuwige relatie, keerde God de rug toe, koos zijn eigen weg en raakte daardoor vervreemd van God en verdorven in zijn eigen natuur. Deze zondeval vond plaats aan het begin van de geschiedenis van de mensheid en sindsdien hebben alle mensen deel aan die zondige natuur. Daarom heeft elk mens de reddende genade van God nodig. De verlossing van de mens is volledig het werk van Gods vrije genade en in geen enkel opzicht een menselijke verdienste. Die verlossing moet persoonlijk worden toegeëigend door bekering en geloof.

7. Doop

Door de doop tot de naam van de Here Jezus worden wij één gemaakt in Zijn dood en opstanding. In de doop drukken wij ons begraven zijn in de dood van Christus uit. Dus leven we niet meer voor onszelf. De doop is geen uitwendige reiniging, maar een gebed tot God om een zuiver geweten, op grond van ons geloof in de opstanding. Doordat onze oude leven in de doop samengroeit met de dood van

Jezus, kunnen we in dienst van God komen. Deze drie: één Heer, één geloof en één doop, horen ten diepste bij elkaar.

8. God

Wij geloven in één waarachtige, heilige en eeuwige God, die Zich geopenbaard heeft in God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest; iedere Persoon van de Drie-eenheid bezit dezelfde goddelijke eigenschappen.

In het begin schiep God het universum uit het niets, daaruit blijkt de heerlijkheid van Zijn macht, Zijn wijsheid en Zijn goedheid. Nog steeds draagt Hij de schepping door Zijn soevereine macht en handelt Hij overeenkomstig Zijn belofte om de verlossing te voltooien.

9. Geloofsbelijdenis en de praktijk

De Bijbel is de doorslaggevende autoriteit betreffende geloof en leven van de leden van de gemeente. De gemeente wil niet oordelen over het geweten van individuele leden aangaande terreinen waarover de Schrift niet spreekt.

Wij geloven dat deze geloofsbelijdenis een goede samenvatting is van de hoofdpunten, die de Bijbel ons leert. Om verdeeldheid te voorkomen, dienen alle leden van de gemeente zich te onthouden van het verkondigen van leerstellige zaken die in strijd zijn met deze geloofsbelijdenis.

- **In de belangrijkste geloofszaken hebben we eenheid**
  Deze geloofsbelijdenis is een uitwerking van Efeze 4:3-6; één van de oudste samenvattingen van ons geloof: *Span u in om door de samenbindende kracht van de vrede de eenheid te bewaren die de Geest u geeft: één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping, één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen, door allen en in allen is.*

- **In minder belangrijke geloofszaken hebben we vrijheid**
  Aanvaard mensen met een zwak geloof zonder hun overtuiging te bestrijden. Wie bent u dat u een oordeel velt over de dienaar van een ander? Of hij wel of niet volhardt in het geloof gaat alleen zijn eigen meester aan. Ieder van ons zal zich dus tegenover God moeten verantwoorden. Uw overtuiging is een aangelegenheid tussen u en God.

  Romeinen 14:1, 4,12,22

- **In alle geloofszaken betonen we liefde**
  Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen–had ik de liefde niet, ik zou niets zijn.

  1 Korinthe 13:2

C. ONZE DOELEN

De doelen van de gemeente zijn ontleent aan het Grote Gebod (Mattheus 22:37-40) en de Grote Opdracht (Mattheus 28:19).

1. **Aanbidding**: wij vieren Gods aanwezigheid in lofprijzing, aanbidding en offerande. Hiervoor organiseren wij inspirerende erediensten in het weekend. Wij geloven dat uitnemendheid God eert en mensen inspireert en ondersteunen daarom de aanbiddingsdienst met alle creatieve en technische middelen en mogelijkheden die ons ter beschikking staan.

2. **Betrokkenheid**: wij belichamen Gods huisgezin door het lidmaatschap. Wij geloven dat een geestelijk gezonde gemeente een groeiende gemeente is, daarom richt de gemeente zich er op nieuwe leden in te voegen, die, op grond van hun persoonlijk geloof, zich hebben laten dopen door onderdompeling in water. In de gemeente dient de groei in geloof, de groei in aantal en de groei in organisatie, in balans te zijn.

3. **Christusgelijkvormig**: wij leren Gods volk volledig toegewijde discipelen van Jezus te worden. Wij erkennen Jezus als Heer, wij zijn niet van onszelf, maar gekocht en betaald met Zijn eigen bloed. Hij, die alle macht bezit in hemel en op aarde, is het Hoofd van Zijn gemeente en heeft recht op onvoorwaardelijke gehoorzaamheid. Daarom willen wij in alle dingen Zijn wil zoeken om Zijn naam te verheerlijken. Het doel in onderwijs in de gemeente is het veranderen van haar leden tot volledig toegewijde discipelen van Jezus Christus.

4. **Dienen**: wij tonen Gods liefde naar anderen door te dienen. Het einddoel van de gemeente is gelegen in het veranderen van haar leden tot volledig toegewijde dienaren van God. Daartoe rust de gemeente haar leden toe elkaar te dienen overeenkomstig de gaven van de Heilige Geest die elk lid ontvangen heeft.

5 **Evangeliseren**: wij verkondigen Gods woord in de wereld. De gemeente is Gods kanaal voor de Grote Opdracht. Wij willen daarom het Evangelie zo breed en effectief mogelijk met niet-gelovigen delen, door toerusting en uitzending van de leden van de gemeente, met ieders mogelijkheden en gaven, in eigen omgeving en in de gehele wereld. Het verkondigen van het Evangelie door de leden dient gepaard te gaan met oprechte liefde en zorg voor de mensen om hen heen. Wij willen de wereld Gods barmhartigheid tonen door het verlenen van daadwerkelijke hulp en het laten horen van een profetisch protest tegen kwaad en onrecht in deze wereld. Wij willen bijbelse oplossingen laten zien voor moreel verval, corruptie, onderdrukking, geweld en criminaliteit, oneerlijke verdeling van de welvaart, dit zonder gebruik te maken van politieke manipulatie of compromissen.

Hoe wij dat willen te bereiken

1. Het samenkomen in gemeenschappelijke, aansprekende en cultureel relevante diensten, waarin de prediking uit Gods Woord centraal staat, naast lofprijzing, aanbidding en gebed.
2. Het onderhouden van de twee instellingen die de Heer aan de gemeente gegeven heeft: doop en avondmaal. De doop door onderdompeling en het avondmaal zijn beide toegankelijk voor een ieder die belijdenis van persoonlijk geloof aflegt.
3. Het, indien nodig, uitoefenen van tucht, om leden van de gemeente weer in het rechte spoor te brengen en de eenheid te herstellen.
4. Het samenbrengen van mensen in een verscheidenheid aan kleine groepen, waar men het door Christus beloofde leven ten diepste ervaart en met elkaar deelt.
5. Het aanbieden van toerustingstrajecten op verschillende terreinen van het geloof zoals gebed, evangelisatie, geven van onderwijs, geestelijk leiderschap, functioneren in de gemeente, enz.
6. Het vormen van specifieke groepen en organiseren van evenementen voor kinderen en jeugd binnen de gemeente, waarin leeftijdsgenoten met elkaar optrekken en bijbels onderwijs ontvangen.
7. Het bieden van pastorale zorg aan leden en aspirant-leden van de gemeente, door het geven van aandacht en bemoediging, herderlijke zorg, counseling en persoonlijke begeleiding in het geloof.
8. Het organiseren van relevante en aansprekende bijeenkomsten en evenementen voor ongelovigen, met als doel het Evangelie bekend te maken.
9. Het uitzenden van bekwame en geestelijk volwassen gemeenteleden naar andere culturen om mee te werken mensen tot discipelen van Jezus te maken.
10. Het organiseren van diaconale hulpverlening voor mensen die binnen onze maatschappij moeilijk staande kunnen blijven, zowel in financieel als in praktisch opzicht.

Bijlage 3 SWOT analyse

Dit betreft een samenvatting van de SWOT analyse van Mark Stibbe,[166] opgenomen in het boek Clusters van Mike Breen

A. Sterktes

1. Bijbelse vorm van samenkomen.
2. Missionaire dynamiek. Een natuurlijke vorm van evangeliseren door in de samenleving aanwezig te zijn (incarnatie model) en gericht op heel veel verschillende doelgroepen.
3. Een sterke groei in onderlinge gemeenschap.
4. Kansen voor iedere vrijwilliger in de MSC om te groeien. Markt Stibbe noemt dit heel treffend 'unlocking the gold reserve.'[167]
5. Discipelschapstraining zoals Jezus zijn discipelen trainde.
6. Brede ontwikkeling van leiderschap. Veel vrijwilligers krijgen een kans om leiderschap te ontwikkelen en leiders krijgen de kans om door te groeien in leiderschap.
7. Weinig mogelijkheden voor consumentisme. Iedere vrijwilliger is nodig.
8. Een MSC is slagvaardig en snel bij te sturen.
9. Een MSC is avontuurlijk.
10. Leden leren flexibel om te gaan met vormen, structuren en context.
11. Leden veranderen gemakkelijk. Zijn minder snel gehecht aan tradities.

B. Zwaktes

C. Weerstand omdat het geen 'leegte' vult. Veel christenen zijn tevreden met de huidige grote samenkomsten eventueel in combinatie met kringen.[168] Voor hen is de stap naar MSC's ongewoon.
D. Het vraagt toewijding van elk lid.
E. Een nieuw leiderschap waar de huidige voorgangers niet op zijn getraind. Niet voor zichzelf en niet om door te geven.
F. Het legt beslag op de tijd van mensen in de drukke westerse samenleving. Ook al zijn de MSC ter vervanging van bestaande bijeenkomsten, het vraagt extra tijd van de MSC leden.
G. Locaties voor > 25 personen met de daarbij behorende kosten.
H. Het legt druk op de financiële inkomstenbron van de moederkerk.

I. Kansen

1. Nieuwe vorm van kerkplanting. Het past binnen of naast een bestaande structuur en toepasbaar in alle denominaties.
2. Een kerk die missionair bewust aanwezig is in buurten en/of sociale doelgroepen. Kansen om de cultuurkloof te overbruggen.
3. Een kerk die zichtbaar wordt in de eigen omgeving.
4. Herstel van discipelschapsvorming.

[166] Breen, Clusters, p. 266-283.
[167] Stibbe, M., Williams, A., Break Out (Milton Keynes, Authentic Media Limited, 2010), p. 44-61
[168] Dit verklaart mede de lange lijst met zwaktes en bedreigingen.

5. Groei van het aantal leiders en groei van het persoonlijke leiderschap.
6. Ruimte voor creativiteit in vorm van samenkomen en outreaches.
7. Kansen voor groei/vermenigvuldiging.
8. Teams die kunnen omgaan met veranderingen van de context.
9. Kansen om te pionieren met kinder- en jeugdwerk in de kerk.
10. Kansen voor kerken waar celgroepen niet werken of zijn vastgelopen.
11. Vernieuwde waardering voor de grote samenkomsten.

J. Bedreigingen

1. Niet missionair zijn vanaf de start van een MSC. Een MSC zonder missionair doel is later heel moeilijk bij te sturen. Dit geldt ook voor bestaande groepen in een kerk: moeilijk om te zetten naar een MSC.
2. Het kopiëren van de vorm van de grote zondagse samenkomsten naar een MSC bijeenkomst.
3. Burn out van MSC leiders. MSC leiders zijn vrijwilligers en geen mini-pastors.
4. Onafhankelijke en onvolwassen MSC leiders doordat ze niet voldoende zijn ondersteund en niet geleerd hebben om aanspreekbaar te zijn. Te weinig tijd gestoken in het opbouwen van een goede relatie in een huddle.
5. Verlies van intergenerationele kerk door leeftijdsgerichte MSC's bestaande uit tieners en/of jongvolwassen.
6. Invoeren van een MSC vorm in plaats van MSC principes.
7. Neiging tot een te grote veranderingsgezindheid van MSC's.
8. Geleidelijk toenamen van controleniveau van bovenaf.
9. Ouders voelen zich onzeker om ze gevoelsmatig het kwalitatieve goede kinderwerk missen.
10. Zwakker bijbels onderwijs.
11. Afname van de onderlinge cohesie tussen MSC's.
12. Zwakke communicatie onderling en van de leiding.
13. Financiële tekorten van de moederkerk doordat er minder collectes zijn en een afnemende betrokkenheid bij de moederkerk.
14. MSC's dat bestaat uit consumerende christenen.

Bijlage 4 Enquête herders (resultaten)

14 herdersechtparen benaderd met deze enquête.
8 echtparen hebben de enquête ingevuld. Dit is 57 %
7 echtparen waren aanwezig op de discussieavond. Dit is 50 %
Bij de open vragen tussen haakjes bij antwoorden met dezelfde strekking

Hoeveel jaren zijn jullie al herder? 1 tot 5 jr (1 herdersechtpaar is net gestart)

Uit hoeveel kringen bestaat jullie herderskring? 3 tot 6

Uit hoeveel leden/gasten bestaat jullie herderskring? 35 tot 60 personen

Hoeveel herderskring bijeenkomsten beleggen jullie per jaar? (uitgangspunt seizoen 2011/12) 3 tot 6 bijeenkomsten (gemiddeld 4)

Wat is het opkomstpercentage van jullie herderskring? Gemiddeld 50 %, variatie van 20 tot 85 %

Welke tendens zien jullie hierin?

stijging	1 (12.5 %)
gelijkblijvend	4 (50 %)
dalend	3 (37.5 %)

Wat vinden jullie van de frequentie van de herderskring ontmoetingen?

te hoog	3 (37.5 %)
voldoende	3 (37.5 %)
te laag	2 (25 %)

Toelichtingen op deze vraag:

- ✓ 4 keer per jaar is minimum
- ✓ 4 keer is haalbaar mits ter vervanging van een kringavond (ivm druk op de agenda)
- ✓ Behoefte aan meer ivm gemeentestichting
- ✓ Geen behoefte aan in (vermoeden overbelasting)

Hoe kijken jullie in het algemeen aan tegen het functioneren van de herderskringen?

- ✓ Moeizaam proces om kringleden te stimuleren om aanwezig te zijn (3)
- ✓ Organisatorisch verhaal, mist een doel om samen te komen
- ✓ Positief ontvangen (3)
- ✓ Het loopt niet als gevolg van te weinig actieve ondersteuning vanuit de centrale gemeente, consumentisme en gebrek aan behoefte bij leden.

Draagt jullie herderskring bij aan de onderlinge verbondenheid van de leden?

Uitstekend	0 (0 %)
goed	4 (50 %)
voldoende	1 (12.5 %)
matig	2 (25 %)
onvoldoende	1 (12.5 %)
niet	0 (0 %)

Waarmee draagt jullie herderskring bij aan de onderlinge verbondenheid?

- ✓ Ontmoeten (8)
- ✓ Avondmaal

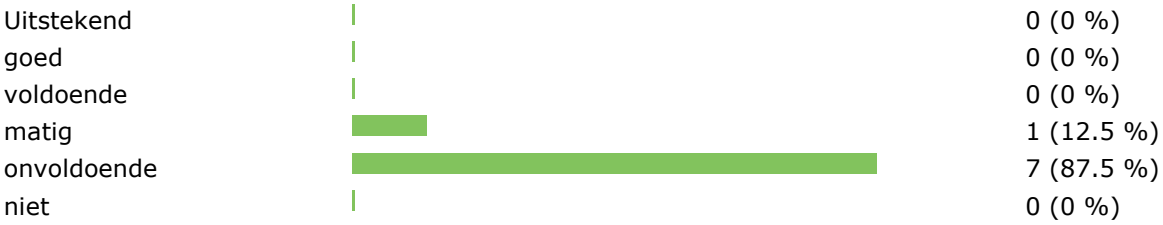
Waardoor draagt jullie herderskring hier matig/onvoldoende/niet aan bij?

- ✓ Teveel andere avondactiviteiten (3)
- ✓ Geografische afstand (3)

Waarmee willen jullie als herdersechtpaar ondersteund worden om te bouwen aan de onderlinge betrokkenheid?

- ✓ Gerichtheid van (stads)kerk naar mensen
- ✓ Dienend leiderschap aan de herderskringen vanuit de leiding (2)
- ✓ Meer herdersechtparen om onderlinge geografische afstanden te verkleinen
- ✓ Organisatie van 'herdersdiensten'

Draagt jullie herderskring bij aan het missionaire doel van de gemeente - Stad en ommeland bereiken met het evangelie?

Waarmee heeft jullie herderskring bijgedragen aan het missionaire doel?

- ✓ Enkele ontmoetingsdiensten/doopdienst (2)
- ✓ Intern gericht/niet (5)

Waardoor draagt jullie herderskring matig/onvoldoende bij aan het missionaire doel?

- ✓ Intern gericht (eerst herderskring op orde), niet de focus (5)
- ✓ Te weinig ruimte voor eigen ontmoetingsdiensten op de zondag
- ✓ Herderskring is niet bepaald bij een concrete nood in de eigen omgeving

Waarmee willen jullie ondersteund worden als herdersechtpaar en -kring?

- ✓ Voorbeelden van andere herderskringen, getuigenissen in grote samenkomsten (4)
- ✓ Niet meer
- ✓ 1 op 1 contact met oudste

Draagt de leiding bij aan het functioneren van jullie herderskring?

Waaraan draagt de leiding bij?

- ✓ Vrije zondagavond/maand, structuur (2)
- ✓ Bijbels oproep om samen te komen

Waarmee kan de leiding jullie (nog) (beter) ondersteunen als herderskring?

- ✓ 1 x/mnd geen ochtenddienst maar ruimte voor herderskring (2)
- ✓ Duidelijke visie vanuit de leiding + coaching (6)

Ruimte voor opmerkingen:

- ✓ Blij met vaste herders-oudste (2)

Resultaat 'open interview avond' met de herders

Op deze avond zijn 2 vragen gesteld naar aanleiding van de uitslag van de enquête:
1) willen jullie een toelichting geven op de resultaten van de enquête?
2) wat zijn jullie wensen?
Op de eerste vraag kwam veel pijn naar boven over de implementatie en het huidige functioneren van de herderskringen in de gemeente. Ik had dit verwacht gezien de antwoorden op de open vragen van de enquête.

Hoe kijken jullie aan tegen de betrokkenheid en onderlinge verbondenheid van de leden bij de herderskringen?

- Trouw van de leden op de kringbijeenkomsten en de herderskring bijeenkomsten wordt als een probleem ervaren. Er is niet/onvoldoende gebouwd aan discipelschap in de kringen.
- De betrokkenheid van de kringen is per herderkring wisselend. 2 herderskringen hebben een goede opkomst. Beide herders concluderen dat hun herderskring doelgericht is. 1 van deze herderskringen richt zich op het starten van een nieuwe gemeente
- In eerste instantie waren de herderskringen als extra ingepland naast alle activiteiten. Dit heeft de betrokkenheid negatief beïnvloedt. Let op de druk op de agenda's van de leden.

Hoe kijken jullie aan tegen het missionaire karakter van de herderkringen?

- De herderskringen zijn intern gericht. De herders geven aan wel externe activiteiten te willen ontplooien maar eerst intern de organisatie op orden te willen maken. De focus ligt bij de herders voorlopig op de interne opbouw.

Wat ervaren jullie de rol van de leiding inzake het functioneren van de herderskring?

- De herderskringen zijn 4 jaar geleden top-down neergezet vanuit de leiding. Dit is door de oudsten niet begeleidt.
  - Gedropt zonder goede implementatie
  - Weinig contact tussen oudste en de herders (doel was per 2 herders een oudste voor begeleiding)
- De indruk dat de herderskringen er 'bij hangen' terwijl het bij de start is neergezet als het voertuig met zowel een interne als externe werking.
- Ook nu is er nog weinig ruimte voor de dialoog. Er wordt veel van bovenaf gedropt. Zo wordt het voorbeeld genoemd van het schrappen van avonddiensten éénmaal per maand zodat de herderskringen bij elkaar kunnen komen. Dit is niet overlegd met de herders maar bij de start van het seizoen meegedeeld.
  De opmerking wordt gemaakt dat het laatste oudsten/herdersoverleg voor het eerst een dialoog was. De mening van de herders deed terzake.
- De oudsten hebben de herders niet begeleidt. Elke oudste zou 2 herders begeleiden. Op dit moment 14 herders en 4 oudsten.
- De herders zijn blij met de oudste die zich allen richt op het gemeenteleven maar zien dat zijn taak te groot is om 14 herdersechtparen te begeleiden.

Wat is jullie visie op een eventuele implementatie van MSC's?

- De herders zijn veranderingsmoe. De uitleg van MSC's wordt als inspirerend ervaren maar bij de helft van de aanwezigen is er twijfel over deze veranderingen. Hun indruk is dat de kringenleiders en leden veranderingsmoe zijn.
  Er is behoefte aan stabiliteit. Een vaste koers en daar met elkaar aan bouwen.
  Gelijktijdig zien zij wel de kracht van een MSC en geven aan dat het goed is om een paar pilots op te starten om te ervaren of dit bij de VBG past.

Wensen van de herders

- Huidige structuur van herderskringen niet aanpassen naar MSC's.
- De vraag aan de oudsten hun rol op te pakken en herders gaan coachen en te ondersteunen in hun bediening.
- Het breder ontwikkelen van het leiderschap in de herderskringen; de 5-voudige bediening wordt genoemd.
- Gelijktijdig de ruimte geven om te pionieren met een paar MSC's en afhankelijk van de uitkomsten te werken naar een 'geruisloze' overgang.

Bijlage 5 Enquête kringleiders (resultaten)

81 kringleiders benaderd met deze enquête.
46kringleiders hebben de enquête ingevuld. Dit is 57 %

hoeveel jaren zijn jullie al kringleider?

< 2 jr	17 (36.96 %)
2-5 jr	21 (45.65 %)
> 5 jr	8 (17.39 %)

n = 46
# 46

Hoe hoog ligt het opkomtspercentaga van jullie kring?

> 80 %	29 (64.44 %)
60 - 80 %	14 (31.11 %)
< 60 %	2 (4.44 %)

n = 45
# 45

Draagt jullie kring bij aan de onderlinge verbondenheid van de leden?

Uitstekend	5 (10.87 %)
goed	26 (56.52 %)
voldoende	12 (26.09 %)
matig	3 (6.52 %)
onvoldoende	0 (0 %)
niet	0 (0 %)

n = 46
# 46

Draagt jullie herderskring bij aan de onderlinge verbondenheid van de leden...

Uitstekend	0 (0 %)
goed	14 (30.43 %)
voldoende	10 (21.74 %)
matig	10 (21.74 %)
onvoldoende	6 (13.04 %)
niet	6 (13.04 %)

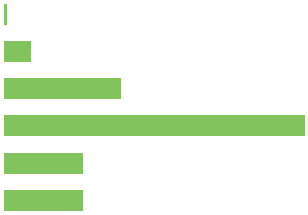
n = 46
# 46

Dragen de zondagse diensten bij aan de onderlinge verbondenheid van de lede...

Uitstekend	1 (2.13 %)
goed	9 (19.15 %)
voldoende	18 (38.3 %)
matig	15 (31.91 %)
onvoldoende	2 (4.26 %)
niet	2 (4.26 %)

n = 47
# 47

Draagt jullie kring bij aan het missionaire doel van de gemeente - Stad en ...

Uitstekend	0 (0 %)
goed	2 (4.35 %)
voldoende	9 (19.57 %)
matig	23 (50 %)
onvoldoende	6 (13.04 %)
niet	6 (13.04 %)

n = 46
# 46

Draagt jullie herderskring bij aan het missionaire doel van de gemeente - S...

Uitstekend	0 (0 %)
goed	3 (6.67 %)
voldoende	6 (13.33 %)
matig	20 (44.44 %)
onvoldoende	4 (8.89 %)
niet	12 (26.67 %)

n = 45
# 45

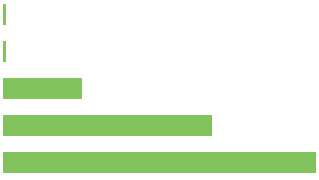
Dragen de zondagse diensten bij aan het missionaire doel van de gemeente - ...

Uitstekend	1 (2.13 %)
goed	14 (29.79 %)
voldoende	15 (31.91 %)
matig	14 (29.79 %)
onvoldoende	2 (4.26 %)
niet	1 (2.13 %)

n = 47
# 47

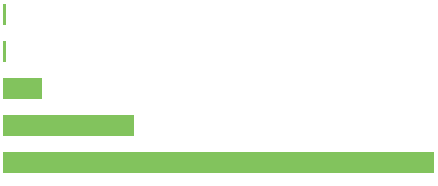
Nemen jullie kringleden gasten mee naar de kring?

Vaak	0 (0 %)
Regelmatig	0 (0 %)
Soms	6 (13.04 %)
Sporadisch	16 (34.78 %)
Nooit	24 (52.17 %)

n = 46
# 46

Nemen jullie kringleden gasten mee naar de herderskring?

Vaak	0 (0 %)
Regelmatig	0 (0 %)
Soms	3 (6.52 %)
Sporadisch	10 (21.74 %)
Nooit	33 (71.74 %)

n = 46
# 46

Nemen jullie kringleden gasten mee naar de zondagse diensten?

Vaak	0 (0 %)
Regelmatig	5 (11.11 %)
Soms	24 (53.33 %)
Sporadisch	14 (31.11 %)
Nooit	2 (4.44 %)

n = 45
# 45

Hoe ervaren jouw kringleden het totale activiteitenaanbod wat betreft: krin...

Te veel	10 (21.74 %)
Goed afgestemd	32 (69.57 %)
Ruimte voor meer	4 (8.7 %)

n = 46
# 46

Wij willen op dinsdagavond 14 februari hier verder over doorspreken.

Wij zijn aanwezig	26 (56.52 %)
Wij zijn niet aanwezig	20 (43.48 %)

n = 46
# 46

Bijlage 6 MDR - informatie vooraf

Clusters: Groei in diepte en aantal door 'discipel-makende' discipelen

Wij verwachten een spoedige wederkomst van onze Heer Jezus Christus (citaat uit 'visie 2015')Dit is opwindend: gaan wij het meemaken? Gelijktijdig klinkt ook de urgentie: wordt onze samenleving op tijd gered met het geweldig evangelie van Jezus Christus? Zijn wij als VBG (leiding en leden) klaar om de oogst binnen te halen?

Feiten

- De afgelopen 2 jaren is de VBG niet gegroeid. Enerzijds door een daling van het aantal dopelingen/ toetreders en gelijktijdig het vertrek van leden, deels uit onvrede. Beide zijn een uiting van een dalende betrokkenheid bij de VBG.
  De missionaire aantrekkingskracht van de VBG/leden is gedaald en de onderlinge verbondenheid staat onder druk.
- Uit het Reveal onderzoek blijkt dat de 2 grootste groeibarrières zijn:
  - volwassen christenen die stagneren in hun geestelijke groei. Zij worden onvoldoende uitgedaagd.
  - jonggelovigen die stilstaan door pastorale problemen wegens onvoldoende begeleiding.

Om Gods visie/verlangen (ieder mens behouden) te bereiken staat we voor de volgende uitdaging:

- jonggelovigen discipelen
- volwassen christenen uitdagen
- werken aan de onderlinge verbondenheid
- verhogen van de missionaire kracht van de leden

Een sleutel naar verandering>Clusters

Clusters zijn een sleutel die de VBG naar de volgende fase kan brengen. Clusters lijken alleen op herderskringen qua omvang, maar verder zijn er geen overeenkomsten. Clusters dagen uit tot een verandering in denken van kerk-zijn.
Cluster vormen de sociale context om onze postmoderne samenleving te bereiken. Clusters zijn ontstaan in Europese context: Sheffield - UK. Een context die vergelijkbaar is met NL/Groningen.
Enkele eigenschappen van Clusters:

- Clusters bestaan uit 20-50 volwassenen (ong. 65 incl. kinderen)
- Clusters zijn een invulling van de bijbelse sociale gemeenschappen, zowel OT als NT. Bouwen aan relaties naar Boven (God), Binnen (onderling) en Buiten (samenleving). Alle 3 doelen moeten in balans zijn en elkaar beïnvloeden.
- Clusters komen wekelijks of 2 wekelijks bijeen op allerlei locaties (huizen, scholen, buurthuizen, cafés etc.) Mag op zondag, hoeft niet.
- Clusters zijn gericht op onderlinge verbondenheid waar de bijdrage van iedereen belangrijk is om samen te functioneren.
- Clusters hebben een eigen missionaire focus passend binnen de 'overal' visie van de gemeente. Dit maakt elke cluster uniek, bind samen, geeft identiteit en motivatie.
- Clusterbijeenkomsten variëren onderling rekening houdend met de missie en doelgroep die men wil bereiken. De bijeenkomsten zijn geen kopie van de grote samenkomsten.
- Clusters zijn heel toegankelijk om niet-christenen mee naar toe te nemen. Past bij een postmoderne samenleving.
- Clusters worden geleid door een leidersteam dat bestaat uit vrijwilligers (herders maken hier onderdeel van uit maar zijn niet de leiders)
- Clusters zijn de kweekvijver voor nieuwe leiders, muzikanten, kinderwerkers etc.

- Clusters zijn reddingsboten: ze zijn op zoek naar drenkelingen en komen naar hen toe. De 'moederkerk' is het hospitaalschip die ze traint, bevoorraad en bemoedigt om uit te gaan.
- 'Clusters gemeenten' werken bottom- up: lage controle/hoge aanspreekbaarheid gebaseerd op relationele betrokkenheid.
- Clusters ontstaan vanuit discipelschapsvorming vanuit de leiding. Hieruit volgt leiderschap en missionaire gerichtheid en ontstaan de clusters (bottom up).
- Clusters dienen jongvolwassenen in discipelschap en dagen volwassen christenen naar dienend leiderschap.
- De leiding traint clusterleiders die clusterleiders trainen die clusterleiders trainen…enz. Als leider mag je eerst ontvangen vervolgens toepassen en weer doorgeven. Voortdurend worden potentiële leiders voorbereid op het leiden van een cluster.

Wat betekent dit voor de diversiteit aan ontmoetingen/samenkomsten:

- De kringen zijn en blijven de basis voor persoonlijke relatie.
- Clusters zijn de plaats voor onderlinge verbondenheid en missionaire kracht van de gemeente.
- De frequentie van de grote samenkomsten is dienend aan de clusters
- De grote samenkomsten zijn de 'grote feesten' om de clusters te bemoedigen en op te bouwen (te vergelijken met de grote tempelfeesten uit OT en NT).

Wat betekent dit voor het leiderschap in de gemeente:

De focus van het leiderschap komt te liggen op het discipelen van de clusterleiders. Hierdoor zullen de clusters tot bloei komen en zich gaan vermenigvuldigen. Er ontstaat er een voortdurende groei nieuwe leiders en nieuwe clusters. De leden komen in beweging. De gemeente wordt teruggegeven aan de leden.

- De focus van de grote samenkomsten wordt verplaats naar het toerusten (discipelschap) van cluster(leiders) zodat zij hun taak kunnen uitvoeren: onderlinge betrokkenheid en missionaire gerichtheid.
- Zorgen dat de clusters worden voorzien van ondersteunende materialen
- Aansturen van de grote 'tempelsamenkomsten'

Hoe transformeer je een gemeente naar clusters:

Geen algemene invoering waarbij de bestaande herderskringen worden getransformeerd naar clusters. Maar het starten met het delen van de visie op clusters en met de leiders die hierop reageren een pilot gaan starten om te ervaren hoe het is om gemeente te zijn vanuit clusters. Deze clusters vragen om transparantie zodat anderen kunnen kijken en proeven. Als dit in de lijn is van Gods plan voor onze gemeente bevestigd God dit doordat de volgende groep potentiële clusterleiders komt bovendrijven. Geleidelijk aan zal de gemeente gaan veranderen naar een gemeente van clusters. De reddingsboten die worden bevoorraad en bemoedigt om de Groningers te redden in alle mogelijke omstandigheden waar ze zich bevinden.

Voorstel vervolgstappen:

- In 2012/2013 een pilot: 3 a 4 clusters starten. De visie delen in de gemeente en leiders die boven komen drijven meenemen in het proces van discipelschap naar het vormen van een cluster.
- Van 11 t/m 14 juni is er een 'Pilgrimage' conferentie in Sheffield (UK) over Clusters. Oa Mike Breen, de grondlegger van Clusters, is 1 van de sprekers. Voorstel om deze conferentie te bezoeken met VG-Raad (met evt andere belangstellenden)
- In oktober start de 2e learning community in NL: toekomstige leiders trainen in het opstarten en aansturen van clusters. Voorstel om hier aan deel te nemen met het VG team en belangstellende pioniers uit onze gemeente.

Bijlage 7 MDR - Powerpoint presentatie

Of.....
Gemeente van Clusters?

Aanleiding
Groei staat afgelopen 2,5 jaar stil
✓minder nieuwe leden
✓leden die vertrekken
Door
→ betrokkenheid staat onder druk
→ 'hieruit volgend': lagere missionaire gerichtheid
Gemeente van Clusters?

Aanleiding
4 jr geleden: Herdersgroepen/BGS
Doel/Droom: intern + extern
Structuur:
5 kringen/1 herder
2 herders/ 1 oudste (basispastor)
Gemeente van Clusters?

Reveal
➢Volwassen christenen missen diepere geestelijke groei en missen uitdaging
➢Jonge christenen stranden door tekort aan begeleiding bij pastorale problemen
➔ Discipelschap jonge en volwassen christenen!
Gemeente van Clusters?

4 sociale ruimtes
Publieke
(> 75)
Sociale
(30 – 50)
Persoonlijke
(3 – 12)
Intieme
(2 -3)
Gemeente van Clusters?

Publieke
➢Anonieme deelname mogelijk
➢Genieten van gezamenlijke ervaringen
➢Samenhang ontstaat door beïnvloeding van buitenaf (professioneel)
Sociale
➢Elkaar 'oppervlakkig' leren kennen
➢Veilige ruimte met vrijheid met wie wel/niet relatie
➢Samenhang door actieve deelname + beïnvloeding van buitenaf
Persoon-lijke
➢Delen van persoonlijke ervaringen, gedachten en gevoelens
➢Vrienden
➢Samenhang door actieve deelname
Intieme
➢Transparant over onze ervaringen, gedachten en gevoelens
➢Geen schaamte
➢Samenhang door actieve deelname
→Fysieke overeenkomst met sociale ruimte!

4 sociale ruimtes OT/NT
Publieke
Tempelfeesten
(pelgrimstochten)
Sociale
Synagoge
Feesten
Huwelijken
Persoonlijke
Familie
Intieme
Man/vrouw
Vriendschappen
Gemeente van Clusters?

4 Sociale ruimtes NT (Jezus)
Publieke
Onderwijs grote groepen
Sociale
De 72 uitgezonden
Persoonlijke
De 12 discipelen
(3 jr. training)
intieme
Johannes
Petrus en Jakobus
Gemeente van Clusters?

4 Sociale ruimtes i/d VBG
Publieke
Feestelijke samenkomsten(>100)
Sociale
Persoonlijke
Gezinnen
Kringen (3-12)
intieme
Man/vrouw
Vriendschappen/maatjes
→ Celkerkbeweging vult maar 1 ruimte
Gemeente van Clusters?

4 Sociale ruimtes i/d VBG
Publieke
Feestelijke samenkomsten(>100)
Sociale
CLUSTERS
Persoonlijke
Gezinnen
Kringen (3-12)
intieme
Man/vrouw
Vriendschappen/maatjes
Gemeente van Clusters?

Cluster
≠
herdersgroep
Gemeente van Clusters?

Cluster
Groep ..... van éénzelfde soort,
gekoppeld aan 1 besturingseenheid
➢Vanuit dezelfde bron
➢Dragen bij aan hetzelfde doel
→KLEURRIJK
Gemeente van Clusters?

Bijdrage kring aan onderlinge verbondenheid
57 % reactie Enquêtes kringleiders en herders
80
70
60
50
40
30
20
10
0
Uitstekend/goed
voldoende
matig/onvoldoende/niet

Bijdrage herderskring aan onderlinge verbondenheid
60
50
40
30
20
10
0
Uitstekend/goed
voldoende
matig/onvoldoende/niet

Bijdrage diensten aan onderlinge verbondenheid
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
Uitstekend/goed
voldoende
matig/onvoldoende/niet

Bijdrage kringen aan missionaire doel VBG
80
70
60
50
40
30
20
10
0
Uitstekend/goed
voldoende
matig/onvoldoende/niet

Bijdrage herderskringen aan missionaire doel VBG
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
Uitstekend/goed
voldoende
matig/onvoldoende/niet

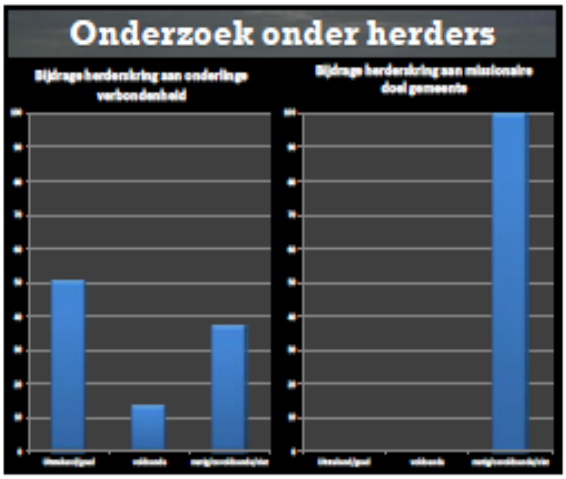

Bijdrage diensten aan missionaire doel VBG
37
36
35
34
33
32
31
30
Uitstekend/goed
voldoende
matig/onvoldoende/niet

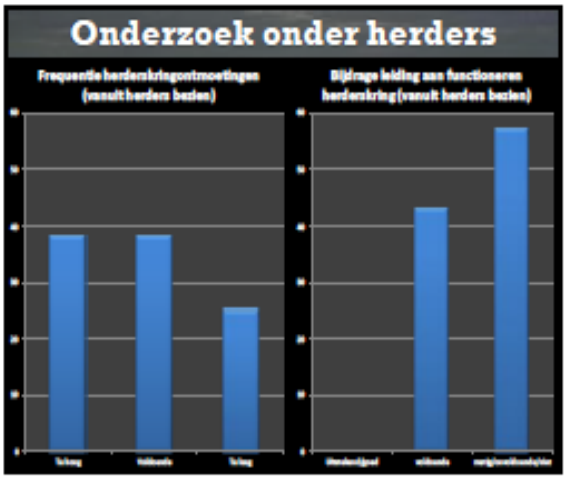

Nemen kringleden gasten mee naar de kring?
100
80
60
40
20
0
Regelmatig
Soms
Sporadisch/Nooit

Nemen kringleden gasten mee naar de herderskring?
100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
Regelmatig
Soms
Sporadisch/Nooit

Nemen kringleden gasten mee naar de diensten?
60
50
40
30
20
10
0
Regelmatig
Soms
Sporadisch/Nooit

Hoe ervaren kringleden totale activiteitenaanbod?
80
70
60
50
40
30
20
10
0
Te veel
Goed afgestemd
Ruimte voor meer

Onderzoek onder herders

Onderzoek onder herders

Onderzoek onder herders

Herderskringen geïntroduceerd maar niet geïmplementeerd
(gevoel 'in de steek gelaten')

Deelname kringleden moeizaam proces

Behoefte aan
-Leiding/discipelschap
-Prioriteit voor herderskringen door leiding
- Stabiliteit/vaste koers
- Interactie versus Topdown

Clusters?
Als pilot er naast + bouwen aan bestaande structuur

Gemeente van Clusters?

Cultuur Nederland (West-Europa)

1) Post-christelijk → onbekend met kerk
2) Post-modern → proeven/ervaren en dan kiezen
3) Gezins-/familiebanden onder druk

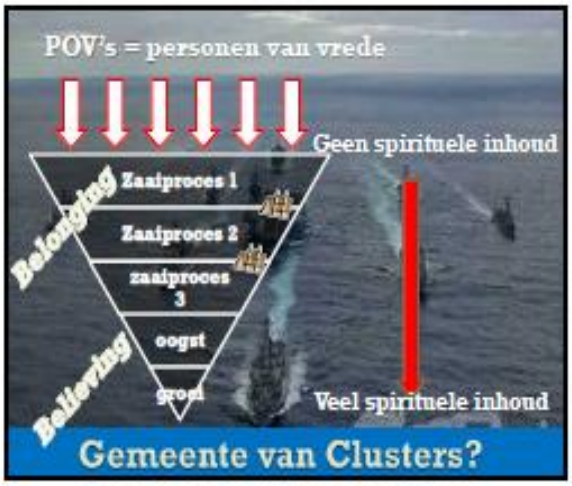
Belonging → Believing

Gemeente van Clusters?

Belonging → Believing

Lukas 10 :3-9
1) Zoek een huis/persoon die vredelievend is
2) Welkom? Zo ja....
→ eten + drinken
→ geneest de zieken
→ vervolgens:...en zegt: het koninkrijk van God heeft jullie bereikt!

Gemeente van Clusters?

Gemeente van Clusters?

Kerkvormen

1)Attractional → Kom bij ons
2) Engaged → Ga en nodig uit: Kom bij ons
3) Emerging → Ga en Blijf
... en laat de Kerk groeien in de samenleving

Ad 1 en 2 → 'kerkhoppers'

Gemeente van Clusters?

Effectiviteit Missie per kerkmodel

	Attractional	Engaged	Emerging
Bestaand	XX	X	-
Clusters/ Transitioneel	X	XX	X
'Extreem' emerging	-	-	XX

Gemeente van Clusters?

Leiderschap Cluster
➢VrijwilligersTEAM
➢Bottom up
➢Lage controle/hoge aanspreekbaarheid
Gemeente van Clusters?

Leiderschap Cluster
VrijwilligersTEAM
✓5 voudige bediening
✓Iedereen bouwt mee
✓Let op potentiële leiders
Gemeente van Clusters?

Leiderschap Cluster
Bottom up
Leiding
Cluster
leiderschap
Discipelschap
1
2
3
Gemeente van Clusters?

Leiderschap Cluster
Bottom up
Leiding
Cluster
leiderschap
Discipelschap
1
2
3
4
5
6
Gemeente van Clusters?

Lage controle/hoge aanspreekbaarheid
RELATIE
Saai
✓statisch
✓stilstand
Empowerment
✓motivatie
✓vertrouwen
'Doods'
✓reactief
✓frustratie
Burnout
✓Angst
✓controle
UITDAGING
Geen relatie
wijkzorg.nl

Wat bindt samen?
'Lijm' van een cluster
➢Visie - missionaire focus (doelgroep/ wijk)
➢Waarden (symbolen)
➢Woorden
Met centrale leiding:
➢Gezamenlijke visie
➢(kern)waarden
Gemeente van Clusters?

Taak van een cluster → Relaties

Gemeente van Clusters?

Uitdaging

Postmodern
postchristelijk

✓Creatief
✓Innovatief
✓Passend bij de doelgroep en de context

✓Niet kopiëren *(** kathedraalbijeenkomst)*
✓Kweekvijver: potentieel van alle disciplines

Gemeente van Clusters?

Gezin van God

Kinderen -> familie Clusters + kinderen zijn volwaardig lid clusters

Tieners → Familie Clusters + eigen clusters + grote samenkomsten (KC)

Gemeente van Clusters?

Herderskring ↔ Cluster

Herder (pastoraal)	Leidersteam (leiderschap)
Top down	Bottom up
Intern	Intern + extern
Eenheid	Verscheidenheid
Kringen → herderskring	Cluster → kringen
Wijkgericht	Doelgroepgericht
Gelijkblijvend	Vermenigvuldiging (discipelschap + clusters)

Gemeente van Clusters?

Relatie kring, cluster, diensten

- In balans
  - →*geen extra druk op agenda*
  - →*ledere sociale ruimte benutten*
- Cluster is de plaats van 'instroom'
- In grote samenkomsten: bemoediging en vieren: onderdeel van een groter geheel
- Frequentie: Voorbeeld van 'Sheffield': 4000 leden

Gemeente van Clusters?

Voorbeelden VBG

1) Sportministry olv Paul Stoorvogel
Vanuit sport en spel → relatie kinderen en ouders.
Volgende stap ?????

2) "Team Daklozen"
Opzoeken, eten en Alpha
Volgende stap????

Gemeente van Clusters?

Waarom Clusters?
❑Betrokkenheid
➢ jonge christenen (herstel)
➢ volwassen christenen (groei + uitdaging)
→Iedereen roeit mee!
❑Stabiliteit door discipelschap als basis
❑Bereiken niet-kerkelijke Groninger (ong 95 %)
→Belonging -> Believing
→Instroom via 'sociale' ruimte
❑Onbeperkte groei in Stadskerk mogelijk (> 10.000 leden ☺)
Gemeente van Clusters?

Volgende stap
❑Pilot met Clusters naast...
-afstudeeronderzoek breed delen
-Potentiële leiders komen 'bovendrijven'
- deelname aan 'learning community team 2' in NL (vanaf juni 2012)
- seizoen 2012/2013 twee tot drie Clusters als Pilot
❑Bezoek conferentie in Sheffield (11 t/m 14 juni)
Gemeente van Clusters?